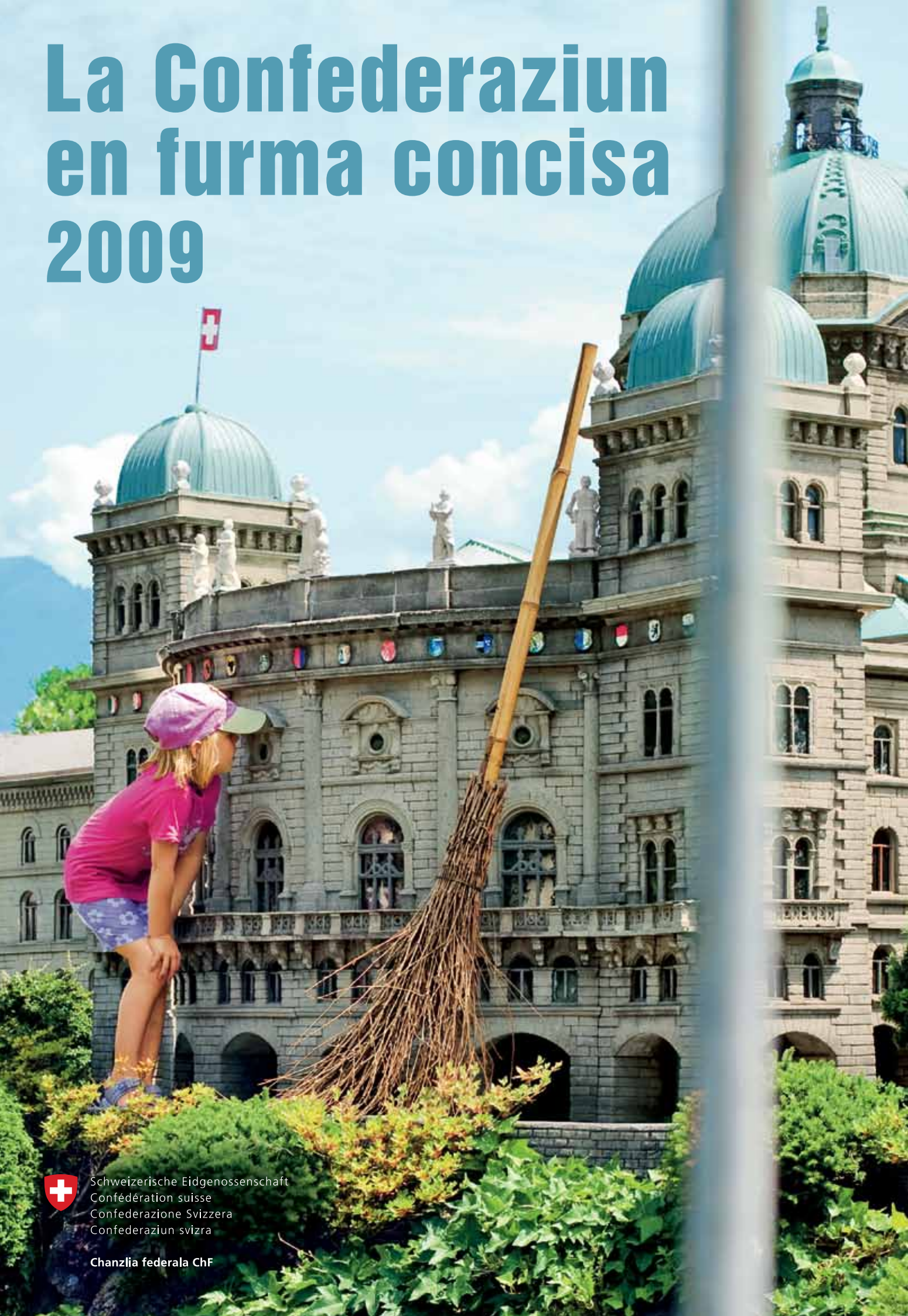

La Confederaziun en furma concisa 2009

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Chanzlia federala CH

Index da chavazzins

Assamblea federala	30, 31
Chantuns	15, 24, 25, 28
Chanzlia federala	46, 47
Collegialitad	43
Concordanza	43
Confederaziun	15
Cumissiuns	34, 35
Cumular	16
Cussegl dals chantuns	25, 28, 29, 30, 31
Cussegl federal	15, 40–43
Cussegl naziunal	25, 26, 27, 30, 31
Delegaziuns	34
Departaments (survista)	44, 45
Dretg d'eleger	16
Dretg da votar	16
Executiva	15, 40
Fracziuns	34, 36
Furmla magica	43
Giudicativa	15, 76–80
Iniziativa	17, 33
Interpellaziun	33
Legislativa	15, 32
Maiorz	25
Mezs chantuns	28
Moziun	33
Panaschar	16
Parlament	22–36
Partidas	18–21, 30, 31, 43
Petiziun	17
Postulat	33
Proporz	16, 25
Referendum facultativ	16, 17
Referendum obligatoric	16, 17
Referendum	16, 17
Separaziun da las pussanzas	15
Servetschs dal Parlament	37
Sessiuns	32, 33
Suveran	15
Tribunal federal	15, 77, 78, 79
Uffizis federals (survista)	44, 45
Vischnancas	15

Maletg da la cuverta:

Ina votanta futura cuhegia en la Chasa federala – betg en l'edifizi original a Berna, mabain en in model reconstruì en las proporziuns 1:25 exponì a la Swissminiatur a Melide en il Tessin.

La Confederaziun en furma concisa

Stimadas lecturas e stimads lecturs

Strusch in auter eveniment politic sveglia en Svizra uschè grond interess sco las elecziuns dal Cussegl federal: emnas a la lunga dominescha quel tema las discussiuns en las medias ubain a la maisa da famiglia. Las elecziuns dal Cussegl federal n'èn però betg mo in dals muments ils pli excitants da la politica svizra, mabain era in dals pli emoziunals: il resultat da las elecziuns dal Cussegl federal dals 10 da december 2008, nua che sulettamain ina vusch ha decidì tranter l'elecziun (Ueli Maurer) e la nunelecziun (Hansjörg Walter), ha mussà ina giada dapli che quinta en la democrazia mintga singula vusch.

En ils emprims decennis da la Confederaziun svizra, dal 1848 fin il 1891, appartegnevan tut ils cussegliers federals al moviment liberal. Perquai che betg tut las forzas politicamain relevantas sa sentivan uschia represchentadas en la Regenza, èsi vegnì discutà a chaschun da las elecziuns dal Cussegl federal adina dapli davart la cumposiziun ideologica da la Regenza e pli tard era davart sia cumposiziun da la politica da partida. Questas discussiuns han manà a midadas successivas: l'onn 1891 è Joseph Zemp vegnì elegì en il Cussegl federal sco emprim represchentant catolic-conservativ (commember da la partida precursura da la PCD). Il 1917 è Gustave Ador daventà l'emprim cusseglier federal dals liberals e cun Rudolf Minger ha la partida da purs, mastergnants e burgais (la precursura da la PPS) survegnì l'onn 1929 ses emprim represchentant en la Regenza federala. L'onn 1943 è Ernst Nobs daventà l'emprim cusseglier federal da la partida socialdemocratica.

Il 1959, pia avant exact 50 onns, è vegnida introducida l'uschenumnada «furmla magica», tenor la quala la cumposiziun dal Cussegl federal correspunda al dumber d'electuras e d'electurs da las grondas partidas. Passa 40 onns è il Cussegl federal sa cumponì da mintgamai dus commembers da la PLD, da la PCD, da la PS e d'in com-

member da la PPS (ulteriuras infurmaziuns chattais Vus sin pagina 42). Il 1984 è per l'emprima giada vegnida elegida ina dunna en la Regenza svizra. L'onn 2003 ha la PPS obtegnì ina segunda sedia en il Cussegl federal, en consequenza da l'augment da sia quota electorala. Cun quell'ocasiun è succedì insatge che n'era 100 onns mai pli capità: ina commembra dal Cussegl federal (Ruth Metzler) n'è betg pli vegnida reelegida. Il 2007 è quel fatg sa repetì (cun Christoph Blocher) ed era las elecziuns dal 2008 han chaschunà discussiuns intensivadas en tut il pajais.

Il fatg che las elecziuns dal Cussegl federal procuran da temp en temp per grondas surpraisas ha augmentà l'interess per la vita politica. Il public observa cun fascinaziun e bainduras era cun divertiment las prestaziuns da las candidatas e dals candidats e da lur partidas sin il parchet politic.

Per la lavur dal Cussegl federal valan però ils medems principals sco en il sport: i na va betg per sa profilar cun cursas solitarias. Per ina ferma squadra èsi pli impurtant da collavurar, da respectar in l'auter, da tegnair la dira e da giugar a moda sincera.

Jau giavisch a Vus bun divertiment da leger questa brochura che dat a Vus in'invista en la «Svizra politica» ed en las autoritads federalas.

Corina Casanova

La cancellera federala: Corina Casanova

Tge chatt'ins nua?

Intervista cun il president da la Confederaziun Hans-Rudolf Merz 4

La populaziun / Las finanzas 8

IN CURT EXCURS ISTORIC
Dapi cura datti insumma la Svizra? 10

IN SISTEM POLITIC PARTICULAR

La democrazia svizra

LA STRUCTURA FEDERALISTICA DA LA SVIZRA
2636 plus 26 è tuttina sco 1 14

LA DEMOCRAZIA DIRECTA SIN PLAUN FEDERAL
In pievel cun blers dretgs 16

TGI CHE REPRESENTA TGE INTERESS POLITICS
Las quatter partidas cun ils pli blers electurs... 18

... e las otg autras partidas en il Parlament 20

LA LEGISLATIVA: IL CUSSEGL NAZIUNAL ED IL CUSSEGL DALS CHANTUNS

Il Parlament svizzer

L'ELECZIUN DALS DEPUTADS
Las duas vias en il Parlament 24

ILS COMMEMBERS DAL CUSSEGL NAZIUNAL
Els represchantan ils var 7,5 milliuns abitants 26

ILS COMMEMBERS DAL CUSSEGL DALS CHANTUNS
Els represchantan ils 26 chantuns 28

L'ASSAMBLEA FEDERALA
Cedels da votar repartids: 246 30

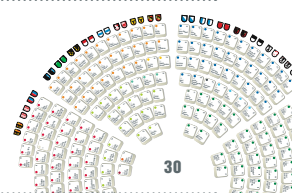
LA LAVUR DAL PARLAMENT
Tge che noss parlamentararis fan a Berna 32

LAS CUMISSIUNS E DELEGAZIUNS
Ils pioniers dal Parlament 34

LAS FRACZIUNS
Parlamentaris cun ideas sumegliantas 36

ILS SERVETSCHS DAL PARLAMENT
L'administraziun da l'Assamblea federala 37

LA VIA AD INA NOVA LESCHA
Crear ina basa solida per l'assicuranza d'invaliditad 38

L'EXECUTIVA: IL CUSSEGL FEDERAL ED ILS DEPARTAMENTS

La Regenza svizra

Il Cussegl federal 42

L'ORGANISAZIUN DA L'ADMINISTRAZIUN FEDERALA
Nua che lavuran ils var 36 000 employads federals 44

La Chanzlia federala ChF 46

**Departament federal
d'affars externs** DFAE 48

**Departament federal
da l'intern** DFI 52

**Departament federal
da justia e polizia** DFGP 56

**Departament federal da defensiun,
proteziun da la populaziun e sport** DDPS 60

**Departament federal
da finanzas** DFF 64

**Departament federal
d'economia** DFE 68

**Departament federal per ambient,
traffich, energia e comunicaziun** DATEC 72

ILS TRIBUNALS DA LA CONFEDERAZIUN

La giudicativa

LA TERZA PUSSANZA

Il Tribunal federal 78

Ils tribunals d'emprima instancia 80

La Confederaziun en furma concisa online

Anc bler dapli davart la Confederaziun – documents, graficas, fotografias e videos – chattais Vus sut il titel «Tge sas ti da la civica?» en l'internet sut <http://www.ch.ch/ebuku>. Là pudais Vus era examinar a moda interactiva quant che Vus savais da la Confederaziun.

Jau vuless dar confidenza als conburgais

Signur Merz, tge signifitga per Vos la carica dal president da la Confederaziun?

Igl è per mai in exempel tipic d'ina carica che cumbinescha la dignitad cun numerusas obligaziuns. D'ina vart èsi ina onur dad esser president da la Confederaziun. Da l'autra vart cumpiglia questa carica era blers burdis – sper la lavur dal schef da departament ston ins era represchentar il pajais. Sco president da la Confederaziun vi jau ultra da quai mantegnair la buna atmosfera en il Cussegl federal.

Avais Vos in motto per Voss onn presidenzial?

Jau vuless dar a nossas conburgais ed a noss conburgais la confidenza che nus pudain dumagnar las difficultads actualas, sche nus ans regurdain da nossas valurs e virtids: la lavurusadad, la fidadad, la qualitad, però era la creativitad e la modestadad. Questas valurs èn il fundament da la bainstanza da noss pajais. Sche nus restain fidaivels a quellas, vegin nus ina giada dapli a pudair sortir rinforzads da la crisa.

Co vegniss Vos a presidiar il Cussegl federal?

Jau vi che las sedutas sajan planisadas e structuradas bain. Ma entaifer quellas structuradas duain tuts pudair agir a moda creativa. Mintga commember duai avair la pussaivladad da sa sviluppar e da preschentar sias ideas. Il Cussegl federal n'è betg in simpel gremi e cun il tun da cu-

mond na vegn ins betg vinavant. Quel che crai da pudair presidiar il Cussegl federal a moda ierarchica sa sbaglia.

Èsi a Voss avis endretg ed impurtant che la PPS ha puspè in represchentar reconuschì en il Cussegl federal?

Gea, quai è in fatg central che correspunda a nossa concepziun dal stadi: la partida cun ils pli blers votants sto esser represchentada en ina regenza da concordanza. Senza questa concordanza na vegin nus betg a pudair tegnair ensemen la Svizra a lunga vista. En consideraziun da la structura federalistica da noss pajais e da noss dretgs democratics na pudain nus betg ans prestar in sistem cun ina regenza ed in'opposiziun.

N'èsi betg curius che las cusseglieras ed ils cussegliers federals dian Vos in a l'auter durant las sedutas dal Cussegl federal?

Na, davos questa disa stat dapli che mo la tradiziun. Mintga commember dal Cussegl federal represchenta gea in departament, differents uffizis, diversas organisaziuns u personas cun dretg da subvenziun e betg simplamain sasez. La furma da curtaschia signalisescha ch'ils arguments preschentads n'èn betg arguments persunals, mabain quels dal schef da departament. Durant il gentar, cura ch'ins di puspè ti in a l'auter, sa drizz'ins percenter a l'individì.

Vus essas a medem temp era schef da departament ed avais mess en urden las finanzas. Destruescha ussa la crisa da finanzas Vossa lavur?

Na, ins sto considerer l'entir en etapas. Enfin la fin dal 2007 ans èsi reussì da reducir ils debits per 11 milliardas francs. Lonn 2008 è stà in onn da las cuntradiziuns. Il quint da finanziaziun serra cun in gudogn da passa 5 milliardas francs, da l'autra vart s'augmentan las expensas extraordinarias, per exempel quellas per l'assicuranza per invaliditad, per la cassa da pensiun da la Confederaziun e per la midada da sistem en il sector da la migraziun. Per il 2009 fiss stà previs in surpli – ma quel vegin nus probablmain a duvrar si. Almain na stuain nus betg anc far novs daivets. Jau ma concentresch gia oz sin il preventiv dal 2010: quel onn vegin nus da mantegnair in bun equiliber tranter il retgav e las expensas mo grazia a sforzs extraordinaris.

In da Voss ulteriurs gronds giavischs è la refurma da la taglia sin la plivalur. Cartais Vos anc ch'il princip d'ina taglia unitara vegn a far strada?

Sche la proposta vegn ad avair success è intschert, pertge che jau na poss sfurzar nagin a l'atgna fortuna. Persunalmain sun jau persvadì ch'ina simplificaziun radicala fiss la meglra soluziun per noss pajais. I fiss in'ovra da piunier d'introducir la

**Nagin na desista
voluntarain
da privilegis**

pli bassa tariffa unitara da tut l'Europa. Quell'ovra è però era colliada cun la perdita da tscherts privilegis e nagin na desista voluntarain da quels.

Suenter Voss collaps avais Vus reprimi fitg svelt Vossa lavur. Tge As plascha particularmain vi da la carica dad esser cusseglier federal?

Sche la medischina fa gia tals progress e permetta, sco en mes cas, da render capabel l'uman da lavurar, ha il pertutgà l'obligaziun da reprimi sia lavur. Quai è la finamira da noss sector da sanadad. Ultra da quai datti intgins projects che jau vi anc realisar u almain accompagnar fin ad in'impurtanta etappa intermediara. Ultra da quai han mussà las numerusas brevs adressadas a mai, che la populaziun gia-vischa mes return.

En consequenza da Voss svelt return vegnan uss auters pazients dal cor mess sut pressiu da lur patruns...

A quai n'hai jau gnanc pensà, per tuts vala dentant il suandant: la finamira d'in tractament è da procurar che la persuna pertutgada possia puspè returnar a la lavur. Quai na vegn betg ad ir en mintga cas tutina svelt. Jau era fit avant quest incident, jau na baiv betg, na fim betg, n'hai nagin surpris – jau main ina vita dal tutta-fatg sauna. Sch'insatgi dovra – sin fundament da sia moda da viver precedentia – pli

ditg da sa revegnir, alura ston ins acceptar quai. Ins na duess betg organisar ina concurrenza da reconvalescenza!

Na sa sent'ins betg fitg sulet sco cusseglier federal?

Bain, quai è uschia. Ins na dastga però betg isolar sasez. I sto era esser pussaivel da trair in niz contemplativ or da questa solitariadad.

Tge pensais Vus da far per As revegnir da la chargia dubla sco schef da departament e president da la Confederaziun?

Jau poss mo ma revegnir di per di, pertge che quest onn na vegn jau betg a pudair far vacanzas pli lungas. La fin d'emna vom jau mintgamai a viandar la dumengia en damaun. Quai è per mai in mez di songt. Jau giaud quests muments da solitariadad. Savens chat jau durant questas spassegiadas las soluziuns per problems actuals. Quai è per exempel stà il cas, cura che jau hai stuì sanar la Banca Chantunala d'Appenzell. Jau sun ì trais dis en l'Engiadina ed hai reflectà durant viandar davart tut las consequenzas. Cura che jau sun returnà a Herisau saveva jau tge che jau stoppia far.

Vegn ins era a vesair Vus ina giada sin la patinera davant la Chasa federala?

Gea, jau sper che bain. La finala sun jau in detg bun patinader ed hai era gia dà

mez hockey sin glatsch. Sin la piazza federala vegn jau però a patinar senza bastun!

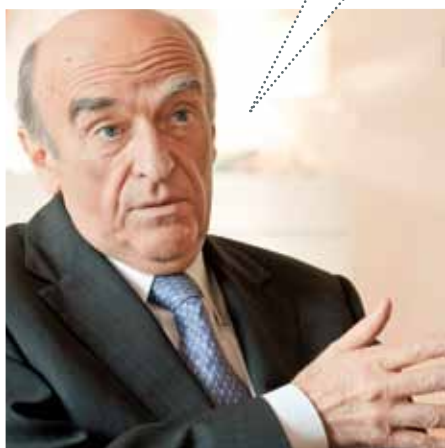
Tenor tge criteris avais Vus tscherni ils viadis a l'exteriur durant Voss onn presidenzial?

Prioritad ha l'Uniun europeica. Igl è usità da visitar ils pajais da la presidenza, damai la Tschechia e la Svezia. Visitas occasiunalas a Brüssel pon era gidar ad evitar malchapientschas e conflicts. Alura datti ils contacts multilaterals, damai visitas tar il Fond monetar internaziunal a Washington u tar la ONU a New York. En il rom dals contacts bilaterals vegni a dar inscuters da lavur al Forum economic mundial a Tavau, sco era differentas visitas da schefs da regenzas da l'exteriur a Berna.

E co vegnis Vus ad intensivar il contact cun la populaziun sco president da la Confederaziun?

Jau na stoss betg intensivar quel contact, pertge ch'el è ferm avunda. Jau vom mintga sonda a far cumpras ed jau enconusch ils quitads e basegns da la glieud. I n'è betg mia intenziun da crear insanua contacts a moda artificziala. Uschia na reusseschi betg d'intervegnir ils fastidis da las conburgaisas e dals conburgais. Ultra da quai exista alura il privel ch'ins generaliseschia tals contacts individuals. Quai na vi jau betg. Cun mai na vegni a dar nagins «events».

**Jau enconusch ils
quitads e basegns
da la glied**

**Jau na baiv betg,
na fim betg,
n'hai nagin surpais**

**La politica n'è gea betg l'entira vita.
Tge è per Vus surtut impurtant sper
la vita politica?**

La cultura en il senn il pli vast. Quai ha cumenzà gia en mes temp gimnasial ed en la retrospectiva stoss jau dir che jau sun stà in uman giuven zunt artistic. Ussa, per mancanza da temp, poss jau dar la prioritad mo a tschertas passiuins. Jau ma prend però il temp per leger e dapi 51 onns hai jau senza interrupziun in abunament per il teater da Son Gagl.

**Èsi vair che la Bibla ed il «Faust» da Goethe
accumpognan Vus dapertut?**

Gea, uschia èsi. Quai ha cumenzà ils onns 1980 en l'America latina, perquai che jau era per part en viadi en pajais, nua ch'igl ha dà da temp en temp rapiments d'ostagis. Savens vegnivan era tegnidas en fermanza persunas da l'economia, las qualas vegnivan pir puspè laschadas liber encunter daners da liberaziun. Jau stueva quintar che era jau pudess vegnir in di en ina tala situaziun. Per quel cas aveva jau prevegnì: i sa tracta dals dus cudeschs che pudessan furnir a mai il pli lung temp nutriment spiartal. Jau als port anc oz cun mai en in caum secret cusì en mia mappa. Igl èn duas ediziuns en format pitschen stampadas sin in palpiri fin. Quellas na port jau betg mo adina enturn cun mai, jau legel era relativamain savens en la Bibla, surtut texts poetics sco il cudesch

da Hiob ubain ils psalms. Là chatt'ins en sazez tut las sabientschas per il mintgadi.

**Tge vulais Vus avair cuntanschi a la fin
da Voss onn presidenzial?**

Considerond la crisa actuala, schess jau gugent: nus avain pudì preservar il pajais d'in grond donn cun las dretgas decisiuns en il dretg temp e cun ils dretgs meds. Ma jau sun mo ina part da quel sistem. Sco primus inter pares stoss jau simplamain empruvar d'accumpagnar il Cussegl federal sin quella via

**Avais Vus gia plans per il temp suentar
l'activitad en il Cussegl federal?**

Per motivs professiunals sun jau savens stà a l'exteriur, senza però pudair emprender d'enconuscher bain ils differents lieus. Quai vi jau prender suentar. Jau vuless anc ina giada visitar l'America latina. Ed era l'Orient Extrem, la China ed il Giapun m'interessan. Jau vegn però a ma deditgar surtut puspè als differents arts – quai vegn ad esser in temp magnific!

**Co As descrivessas Vus sezs cun
Vossas fermezzas e flaiveltezzas?**

Mias fermezzas èn a medem temp era mias flaiveltezzas. Sche jau stuess ma sut-tametter ad in giudicament psicologic, schess il psicolog probablmain che jau saja in'uschenumnada persunalitad dilata-

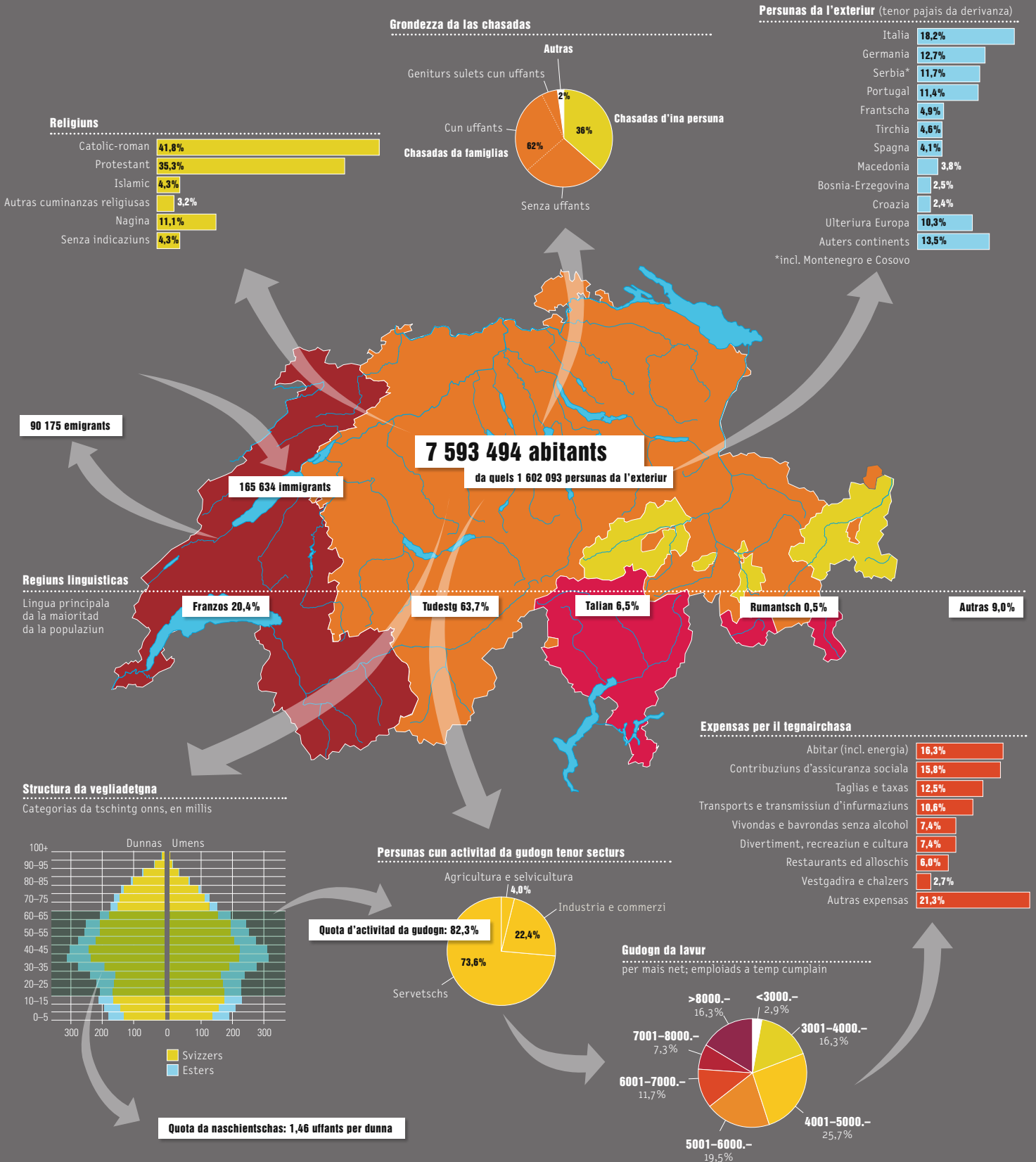
da. Quai è in uman cun in lartg e vast orizzont d'interess. Il cuntrari fiss per exempel in banchier che rimna la saira anc munaidas. Il dilatà s'interessa percurter per bleras chaussas, cun il privel da sa perder. La dispersiun fiss alura la flaiveltezza.

**Vus mangiais blera fritga
tosta e bavais té verd...**

Al té verd sun jau en sazez vegnì nun-voluntarmain. Mes emprim di da lavur m'ha il salter dumandà, sche jau veglia in café. Cunquei che jau era gia gnervus avunda, al hai jau supplitgà da ma portar in té dad ervas. Il salter aveva però mo té verd. Alura na m'ha el quatter onns mai pli dumandà, schebain jau veglia in café. El ha simplamain adina purtà in té verd. En il fratemp hai jau schizunt survegnì gugent quella bavronda!

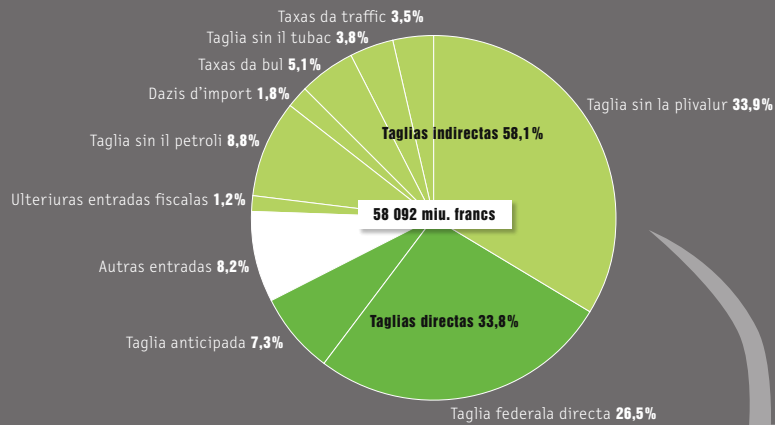
Las dumondas al president da la Confederaziun Hans-Rudolf Merz ha tschentà Monika Rosenberg, redactura en la Chasa federala per la NZZ.

La populaziun

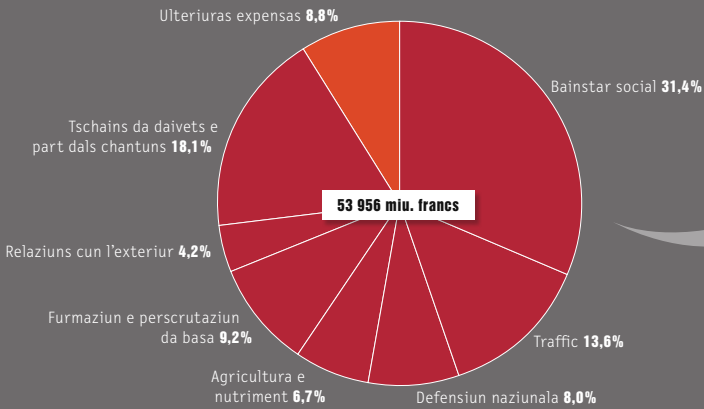

Las finanzas

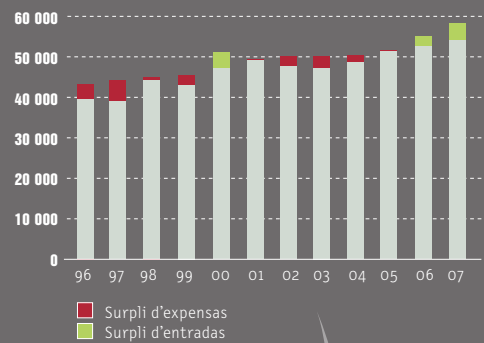
Entradas federalas il 2007

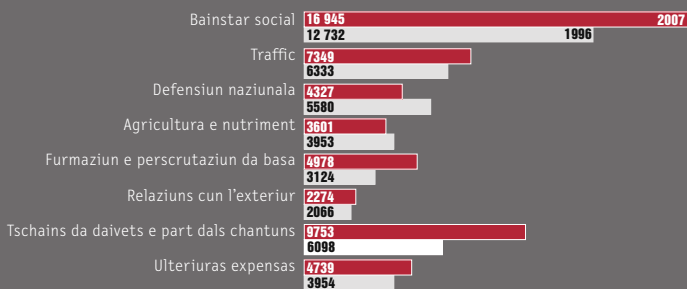
Expensas federalas il 2007

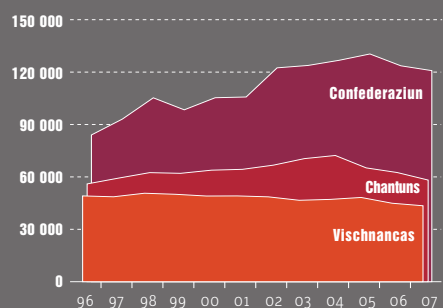
Svilup da las entradas e da las expensas (en miu. francs)

Svilup da las expensas (en miu. francs)

Svilup dals daivets (en miu. francs)

Dapi cura datti insumma la Svizra?

1291: Uri, Sviz e Sylvania renoveschan – tenor la tradiziun l'entschatta d'avust sin il Rütli – il patg per defender communalmain lur bains e dretgs cunter attatgas estras.

En ils decennis e tschientaners sequents adereschan, per part cunter lur veglia, era autras regiuns citadinas e ruralas a questa «Confederaziun».

La pussanza dals Confederads crescha. Per proteger lur libertads sa defendan els durant dus tschientaners cunter las attatgas da differents adversaris. Il **1499**, suenter la guerra svabaisa, daventan els facticamain independents da l'Imperi german.

L'aboliziun da la messa e l'introducziun da la Sontga Tschaina l'onn **1525** a Turitg entras il reformatur Zwingli, separa confessionalmain la Svizra en lieus catolics e reformads. Quels sa sviluppan consequentamain a moda differenta e sa cumbattan adina puspè.

Las parolas «libertad, egualitad, fraternitad» da la Revoluziun franzosa dal 1789 sa derasan era en Svizra e chaschunan en differents lieus inquietezas e revolts.

L'armada franzosa sut Napoleun Bonaparte conquista l'onn **1798** la Svizra. La Veglia Confederaziun fa plaz a la Republica helvetica cun ina constituiun unitara centralistica, dictada dals Franzos.

Il **1803** sa constitueschan las anteriuras regiuns subditas a novs chantuns cun dretgs eguals.

Suenter la sconfitta da la Frantscha cunter las pussanzas monarchicas da l'Europa, sa restaurescha la Confederaziun il **1815**: ella sa furma danovamain sco stadi federativ nunliant, ed en ses chantuns regia la classa aristocratica sco avant la revoluziun dal **1798**.

En il temp da l'uschenumnada regeneraziun suenter il **1830** introduceschan, sut il squitsch dal svilup economic, var la mesadad dals chantuns constituiuns liberalas che garanteschan a la populaziun libertads economicas e politicas. Ils onns sequents datti adina puspè conflicts tranter ils chantuns liberals ed ils conservativs.

Las dispitas tranter ils chantuns reformads liberals ed ils catolics mainan l'onn **1847** a la Guerra dal Sonderbund: suenter ina curta campagna da las truppas federalas, capituleschan ils catolics che avevan fundà ina lia separatistica.

1848: noss stadi federal modern vegn fundà. Grazia a sia constituiun centralisescha ed unifitgescha el numerus secturs ch'eran pli baud en la cumpetenza dals chantuns, surtut il militar ed ils dazis, las mesiras e las paisas, la posta e la munaida. La Svizra daventa in territori unitar che promova il svilup economic.

Il dretg da votar introducì il 1848 – da quel temp exclusivamain per ils umens – na basta betg a la gronda part da la populaziun: quella vul cuntanscher dretgs dal pievel tenor il princip da la democrazia directa. Cun la revisiun da la Constituziun federala l'onn **1874** obtegnan ils Svizzers il dretg da referendum, ed il **1891** vegn introducì il dretg a l'iniziativa dal pievel.

Vers la fin dal 19avel tschientaner s'organiseschan las differentas partidas politicas: l'onn **1888** vegn fundada la partida socialdemocratica, il **1894** quella dals liberals sco era la partida cristianconservativa svizra, la PCD dad oz.

La Svizra n'è betg pertutgada da l'Empri- ma Guerra mundiala tranter il 1914 ed il 1918, ma las nauschas cundiziuns da viver d'ina gronda part da la populaziun mainan il **1919** ad ina chauma generala. La plipart da sias pretensiuns – sco l'emna da lavur da 48 uras e l'introducziun d'ina assicuranza per la vegliadetgna – vegnan sbittadas. Ma il medem onn vegn elegì il Cussegl naziunal per l'emprima giada tenor il sistem da proporz e represchenta uschia era la classa dals lavurers. Quai è la fin da la supremazia liberala.

Il **1920** aderescha la Svizra a la Societad da las Naziuns, fundada l'onn precedent. Ella sa resalva però il dretg da mantegnair strictamain sia neutralitad e da betg stuair participar ad acziuns militaras.

La crisa economica mundiala dal 1929 maina ad ina gronda dischoccupaziun ed il **1936** a la svalitaziun dal franc svizzer.

La cunvegna en l'industria da maschinas e da metal da l'onn **1937** per mantegnair la pasch da lavur, la reconuschientscha dal rumantsch sco quarta lingua naziunala il **1938**, la construcziun d'in sistem da fortificaziun – l'uschenumnà reduit – en las Alps il **1940** e l'entrada dals socialdemocrats en il Cussegl federal l'onn **1943** rinforzan la coesiun naziunala en in temp difficil. En consequenza reusseschi a la Svizra era da betg vegnir involvida en la Segunda Guerra mundiala dal 1939 fin il 1945.

L'onn **1947** vegn introducida l'AVS, l'Assicuranza federala per vegls e survivents.

1948: l'Organisaziun da las Naziuns unidas (ONU) vegn fundada. Cumbain che la Svizra è daventada avant var 25 onns commembra da la Societad da las Na-

ziuns, sa decida ella, per motivs da la neutralitad, da betg entrar en l'ONU.

Cun l'elecziun d'in segund socialdemocrat l'onn **1959**, sa cumpona il Cussegl federal per l'emprima giada pli u main tenor la forza electorala da las partidas. L'uschenumnada furmla magica per ina represchentanza equilibrada dals pli impurtants moviments politics en la Regenza federala è naschida.

Suenter pliras emprovas en ils decennis precedents approveschan il pievel ed ils chantuns il **1971** il dretg da votar e d'eleger da las dunnas sin plaun federal – cun 621 403 vuschs cunter 325 596 vuschs. En singuls chantuns han las dunnas gia dapi plirs onns ils medems dretgs politics sco ils umens.

L'onn **1978**, suenter ina retscha da votaziuns dal pievel en il chantun da Berna, surtut en ses districts francofons, sco finalmain era sin plaun federal, sa separan trais districts dal chantun da Berna e furman il chantun Giura, damai il 26avel chantun da la Svizra.

Cun l'elecziun da la liberala Elisabeth Kopp sco cussegliera federala il **1984**, surpiglia en Svizra per l'emprima giada ina dunna questa funcziun.

Las votantas ed ils votants svizzers refuseschan il **1989** l'iniziativa dal pievel «Per ina Svizra senza armada».

1992: il pievel svizzer s'exprima cunter in'adesiun al Spazi economic europeic.

L'onn **1998** acceptan il pievel ed ils chantuns la revisiun totala da la Constituziun federala che entra en vigur il **1999**.

Suenter esser s'engaschada, per part dapi decennis, en numerusas organizaziuns affiliadas da l'ONU, daventa la Svizra l'onn **2002** commembra a dretg cumplain da las Naziuns unidas.

Il medem onn entran en vigur las emprimas Cunvegns bilaterals cun l'Uniu europeica.

Il december **2003** na vegn per l'emprima giada suenter il 1854 e 1872 betg reelegi in commember dal Cussegl federal: la cussegliera federala Ruth Metzler da la PCD sto ceder sia sedia a Christoph Blocher, in represchentant da la PPS.

Quatter onns pli tard tutga la medema sort Christoph Blocher: en la sessiun d'enviern da l'onn **2007** elegia l'Assamblea federala empè dad el sia collega da partida Eveline Widmer-Schlumpf en il Cussegl federal.

Perquai vegn ella e sia secziun chantunala dal Grischun esclusa il **2008** da la PPS e daventa commembra da la nova partida PBD. Per l'emprima giada è represchentada en la regenza federala ina partida pitschna.

Il monument da Grauholz regorda cun sia colonna donnegiada al declin da la Veglia Confederaziun il 1798: sia inscripziun ans fa endament dad «esser unids».

IN SISTEM POLITIC PARTICULAR

La democrazia svizra

Sco quai ch'igl è il cas en otganta pertschient da las vischnancas èn era las personas cun dretg da votar da Le Lieu envidadas almain ina giada ad onn a discutir ed a prender decisiuns davart ils fatgs locals.

Ma sco bunamain dapertut en Svizra fa mo ina minoritad diever da ses dretg da participar a la democrazia directa. La primavera da l'onn 2008 sa radunan

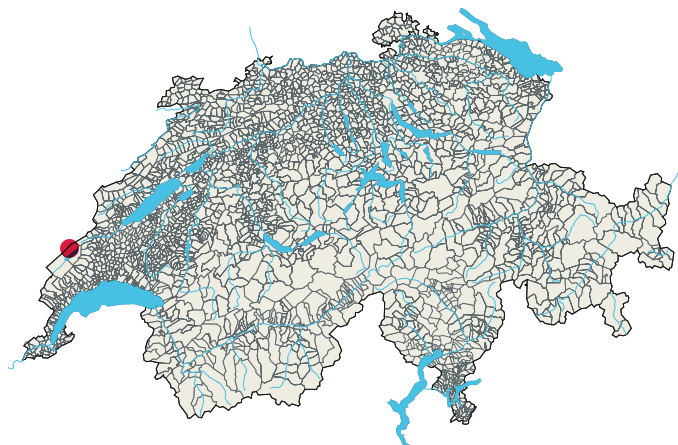
mo 29 da 629 abitantas ed abitants cun dretg da votar en la chasa communal che sa chatta visavi la baselgia (vesair la fotografia sin la pagina suandanta) per decider davart il quint annual e davart l'access ad in quartier sco era per eleger novas commembras e novs commembers en las differentas cumissiuns.

L'abstinenza da la gronda maioritad po vegnir interpretada differentamain: forsa demussa quai ch'ins

è content cun la lavur dals represchentants elegids en il cussegl communal e ch'ins approva implicitamain las decisiuns da las convischinas e dals convischins; forsa demussa quai era che l'engaschament per il lieu da domicil manca e che la populaziun na s'interessa betg per la politica locala; ma forsa mussa quai era la malaveglia u schizunt la tema da dir libramain sia opiniun e da defender quella publicamain.

2636 plus 26 è tuttina sco 1

La Svizra è ina naziun plurilingua e multiconfessionala, fundada sin ina voluntad politica cuminaivla. Dapi il 1848 è ella in stadi federal – in da 23 en l'entir mund e tranter quels il segund vegl suenter ils Stadis Unids da l'America. La structura federala da la Svizra sa basa sin trais stgalims politics: las vischnancas, ils chantuns e la Confederaziun.

2636 vischnancas La pli pitschna unitad politica en Svizra è la vischnanca. Actualmain datti 2636 da quellas. Lur dumber sa reducescha dentant cuntinuadamain, perquai che surtut las pli pitschnas fusiuneschan per pudair ademplir meglier las incumbensas.

Var in tschintgavel da las vischnancas ha in agen parlament – surtut las citads; quatter tschintgavels enconuschan percenter anc la decisiun democratica directa a las radunanzas communalas. A quellas pon participar tut las abitantas ed ils abitants cun dretg da votar. Quai vul dir ch'il pievel na sa lascha betg represchentar da deputads, mabain prenda sez las decisiuns ed elegia la suprastanza communal.

Sper las incumbensas affidadas ad ellas da la Confederaziun e da lur chantun, sco manar il register d'abitants u garantir la protecciun civila, han las vischnancas era atgnas cumpetenzas sin differents secturs: la scola, il champ social, il provediment d'energia, la construcziun da vias, la planisaziun locala, las taglias, etc. Questas incumbensas adempleschan ellas per gronda part a moda autonoma.

Davart il grad d'autonomia da las vischnancas decidan ils singuls chantuns – perquai po el variar fermamain d'in chantun a l'auter.

Il lieu sa numna «Il Lieu» (franzos Le Lieu) ● e sa chatta en la Vallée de Joux en il Vad al cunfin da la Frantscha. Cun ses 831 abitantas ed abitants tutga Le Lieu tar las pitschnas vischnancas dal chantun. Avant 100 onns abitavan qua anc passa milli persunas. Dapi lura è il dumber da la populaziun dentant sa reduci cuntinuadamain ed ha cuntanschi il pli

bass punct ils onns 1970 durant la crisa da l'industria d'uras. Gia avant 500 onns vegniva explotà fier; l'industria da metal è vegnida remplazzada enturn la mesadad dal 18avel tschientaner da l'industria d'uras. Quella furma anc oz il pli impurtant sectur economic. En questa regiun dal Giura gioga l'agricultura mo pli ina rolla marginala.

26 chantuns La proxima unitad politica pli gronda èn ils chantuns. Els èn ils stadis oriunds ch'èn sa reunids il 1848 a la Confederaziun ed han delegà a quella ina part da lur suveranità. In'exceptiun represchenta il chantun Giura, l'unic ch'è vegnì fundà pir en il 20avel tschientaner: il 1. da schaner 1979 el è sa separà dal chantun da Berna.

Tenor la Constituziun federala han tut ils chantuns ils medems dretgs, ed en la cumparegliaziun internaziunala disponan els d'ina gronda suveranità en plirs secturs. La sanadad publica, la furmaziun e la cultura èn intgins da quels champs politics, en ils quals els han ina gronda libertad d'agir.

Mintga chantun ha in'atgna constituziun, in agen parlament, in'atgna regenza ed atgnas dretgiras.

Il dumber da deputads en ils parlaments variescha tranter 58 e 180. Tuts vegnan elegids dal pievel – en la gronda part dals chantuns tenor il sistem da proporz.

Era las regenzas da tschintg u set commembers vegnan elegidas dapertut dal pievel, ma en 24 chantuns tenor il sistem da maiorz; il chantun da Zug ed il Tessin elegian la regenza tenor il proporz.

La democrazia directa en furma dal cumin exista mo anc en l'Appenzell Dadens ed en Glaruna. En tut ils auters chantuns votescha il pievel a l'urna.

La via da Les Diablerets sur il Col du Pillon ● vers Gsteig en il Saanenland traversa gist plirs cunfins – in cunfin geografic: il sparta-auas il pli impurtant da l'Europa tranter il Rodan ed il Rain; in cunfin linguistic: da la Svizra franzosa en la Svizra tudestga; ed in cunfin politic: dal chantun Vad en il chantun Berna, e quai munta era il passadi d'in pajais

subdit en il pajais cha ha regi quel durant bel e bain 300 onns. Da la conquista l'onn 1476 fin al declin da la Veglia Confederaziun l'onn 1798 tutgava la val Les Ormonts a Berna.

1 Confederaziun «Confederaziun» è la denominaziun svizra per il stadi federal. Labreviaziun CH per la Svizra deriva dal term latin uffizial «Confoederatio Helvetica». *Confoederatio* vul dir «alleanza» e *Helvetica* sa referescha als Helvets celtics che abitavan avant circa 2000 onns en il territori da la Svizra odierna.

La Svizra è sa sviluppada sur passa set tschientaners, a partir da l'alleanza dals trais chantuns originars Uri, Sviz e Sylvania, al stadi federal dad oz che collia ils differents interess dals singuls chantuns cun ils interess generals dal pajais.

La Confederaziun è competenta en tut ils secturs affidads ad ella tras la Constituziun federala: la politica exteriura e la politica da segirezza, la duana, il sistem monetar, la legislaziun applicabla sin champ naziunal e la defensiu.

Las incumbensas che n'èn betg attribuidas expressivamain a la Confederaziun stattan en la cumpetenza dals chantuns.

Il zenit da la cupla da la Chasa federala a Berna ● è ornornà d'ina crusch svizra circumdada d'in tschupè da fegls-ruver e flancada da dus spiert protecturs da la libertad. Las proporziuns da la crusch èn vegnidas fixadas da l'Assamblea federala il 1889: ina crusch alva, verticala, libra, cun bratschs tuttina lungs ch'èn in sisavel pli lungs che lads. Las

inscripziuns dal mosaic palaisan en lingua latina il motiv directiv dal stadi federal ch'è vegnì fundà il 1848: «unus pro omnibus – omnibus pro uno» quai che vul dir «in per tots – tots per in».

La separaziun da las pussanzas

En Svizra èn la pussanza legislativa, executiva e giudicativa separadas persunalmain, funcziunalmain èn ellas dentant mo divididas. Quai vul dir: nagin na dastga appartegnair a medem temp a pli ch'ina da las trais autoritads federalas (Parlament, Regenza e dretgira suprema), ma mintgina da las trais autoritads ademplescha per motivs pratics era incumbensas che stattan atgnamain en la cumpetenza d'ina outra autoritad.

Tgi elegia tgi?

En Svizra è il pievel il suveran

Il pievel svizzer è tenor la Constituziun federala il suveran dal pajais, damai l'instanza politica suprema. Il suveran cumpiglia tut las dunnas ed ils umens creschids cun dretg da burgais svizzer – quai èn bundant 4,9 milliuns burgaisas e burgais e correspunda a bunamain dus terzs da la populaziun. Ils Svizzers sut 18 onns ed ils esters n'han nagins dretgs politics sin plaun federal.

Il pievel elegia il Parlament: la legislativa

Il parlament svizzer, la pussanza legislativa dal stadi, ha duas chombras: il Cussegl naziunal represchenta l'entira populaziun dal pajais ed il Cussegl dals chantuns ils 26 chantuns; ensemen furman els l'Assamblea federala.

> paginas 22–39

Il Parlament elegia la Regenza: l'executiva

La Regenza svizra sa cumpona dals set comembers dal Cussegl federal, sco era da la chanceliera federala, che vegnan elegids da l'Assamblea federala per quatter onns.

> paginas 40–75

Il Parlament elegia era la dretgira suprema: la giudicativa

La giurisdicziun suprema en Svizra stat en la cumpetenza dal Tribunal federal a Losanna ed a Lucerna, sco era dals dus tribunals d'emprima istanza: il Tribunal penal federal a Bellinzona ed il Tribunal administrativ federal a Berna. > paginas 76–80

In pievel cun blers dretgs

En strusch in auter stadi po il pievel participar uschè fermamain a las decisiuns politicas sco en Svizra. La lunga tradiziun democratica, la dimensiun modesta ed il dumber d'abitants relativamain pitschen, ma era l'auta quota d'alfabetisaziun ed ina purschida da medias multifara èn decisivas per il funcziunament da questa furma da stadi particulara. Sin plaun federal han las Svizras ed ils Svizzers ils suandants dretgs politics:

Il dretg d'eleger *cumular, panaschar e stritgar* Mintga quatter onns elegia il pievel ils 200 commembers dal Cussegl naziunal. Tut las Svizras ed ils Svizzers sur 18 onns han il dretg da votar activ e passiv. Quai vul dir ch'els pon eleger ed era sezs vegnir elegids. Ils emploiads da l'administraziun federala ston, sch'els vegnan elegids, sa decider per lur piazza u per il mandat. En ils chantuns cun pli ch'ina sedia en il Cussegl naziunal, han ils votants pliras pussaivladads per eleger la deputada u il deputà giavischè.

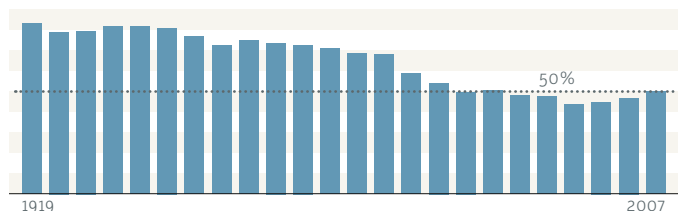
Els pon scriver sin ina *glista vida* ils nums da lur candidatas e candidats preferids. Els pon inoltrar ina *glista prestampada* cun ils nums da las candidatas e dals candidats d'ina singula partida – u modifitgar questa glista.

Per modifitgar la glista datti trais metodas lubidas, las qualas èn era cumbinablas: els pon *stritgar* ils nums; els als pon *panaschar* resp. *maschadar*, quai vul dir integrar nums d'autras glistas.

Ultra da quai pon els *cumular* candidatas e candidats, quai vul dir scriver lur nums duas giadas sin ina glista. Las partidas pon era sezzas metter duas giadas il num dals candidats sin la glista (ma betg pli savens), damai «precumular» per augmentar lur schanza da vegnir elegids.

Era sche las elecziuns dal Cussegl dals chantuns n'èn betg regladas sin plaun federal, èn tuttina tut ils chantuns sa decidids per l'elecziun tras il pievel. Tut ils 246 commembers da l'Assamblea federala vegnan damai elegids directamain da las burgaisas e dals burgais.

La participaziun a las elecziuns dal Cussegl naziunal dapi il 1919

La participaziun è sa reducida cleramain dapi las emprimas elecziuns dal Cussegl naziunal tenor il sistem da proporz l'onni 1919. Per la quota da participaziun electorala relativamain bassa en Svizra datti dus motivs principals: d'ina vart po il pievel exprimer savens sia opiniun politica a l'urna – betg sulettamain a chaschun d'elecziuns, mabain era en occasiun da votaziuns communalas, chantunalas e federalas. Da l'autra vart n'èn las elecziuns en noss pajais betg uschè decisivas, perquai che la concordanza tranter las partidas escluda ina midada da la pussanza en la Regenza. Dapi l'introducziun da la votaziun per corrispondenza il 1994 crescha la participaziun electorala puspè levamain.

Il dretg da votar *In med per sa far udìr* Tut las Svizras ed ils Svizzers che han accumulì 18 onns e n'èn betg sut tutela pervi da malsogna u flaiveltezza mentala, han il dretg da votar.

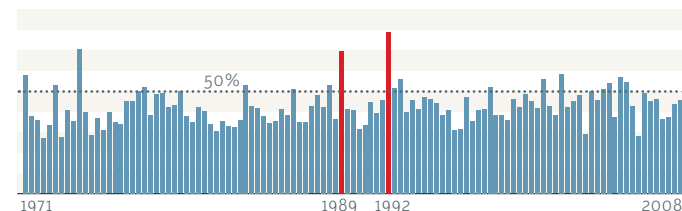
Per regla han las votantas ed ils votants quatter giadas ad onn la pussaivladad da s'exprimer davart dumondas da la politica federala. En media pon els approvar u refusar mintgamai trais fin quatter fatschentas; en cas excepziunals dentant era passa il dubel.

La populaziun po votar davart iniziativas dal pievel e referendums: il *referendum è obligatoric* per tut las midadas da la Constituziun sco era per l'adesiun da la Svizra a tschertas organisaziuns internaziunalas. En quests cas è ina votaziun dal pievel damai *obligatorica*. Per ch'in tal project vegnia approvà, dovri la *maioritad dubla*: la maioritad dal pievel (maioritad da las vuschs valaivlas en l'entir pajais) e la maioritad dals chantuns (maioritad dals chantuns, en ils quals ils votants han acceptà il project).

Midadas da la Constituziun
 > **referendum obligatoric**
 Midadas da leschas
 > **referendum facultativ**

Leschas, modifitgadas u novas, e sumegliants conclus dal Parlament, sco era tschertas cunvegns internaziunalas vegnan mo suttamessas a la votaziun dal pievel, sche quai vegn pretendì cun il *referendum facultativ*. Per approvar in tal project tanscha la maioritad dal pievel.

La participaziun a votaziuns federalas dapi il 1971

La quota da participaziun en media è stada ils ultims decennis enturn 40 pertschient. Intgins temas han però mobilisà bleras votantas e votants: per exempel l'iniziativa dal pievel «Per ina Svizra senza armada» (1989) cun ina participaziun da 69% e l'adesiun al Spazi economic europeic (1992) cun 78%. Cunquai che las burgaisas ed ils burgais han la pussaivladad da s'exprimer regularmain davart las decisiuns politicas e las grondas fatschentas, èn las votaziuns en Svizra pli impurtantas che las elecziuns: l'influenza dal Parlament è main gronda ch'en pajais senza instruments da la democrazia directa.

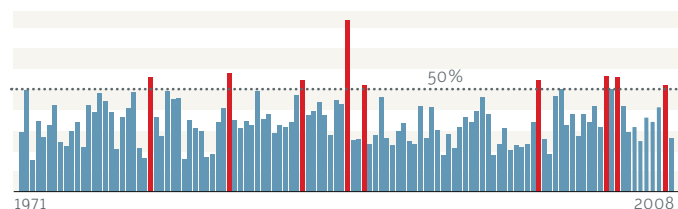
Il dretg d'iniziativa *In med per sa far valair* Las burgaisas ed ils burgais pon pretender ina decisiun dal pievel davart ina midada u ina cumpletaziun da la Constituziun proponida dad els. Cuntrari a la pratica en ils chantuns, n'èsi sin plaun federal betg pussaivel da pretender ina nova lescha u ina midada d'ina lescha gia existenta.

Per che l'iniziativa dal pievel saja valaivla, èsi necessari da rimnar entaifer 18 mais las sutscriziuns da 100 000 personas cun dretg da votar.

L'iniziativa dal pievel po vegnir formulada sco proposta generala u – quai ch'è bler pli savens il cas – sco text cumplettaimain redigì, uschia ch'il Parlament e la Regenza n'al pon betg pli modifitgar. Mintgatant reageschan las autoritads cun ina *cuntraproposta* directa pli moderada sin in'iniziativa inoltrada, sperond che quella vegnia plitost acceptada dal pievel e dals chantuns. Dapi il 1987 permetta il *dubel gea* en las votaziuns davart iniciativas dal pievel d'approvar tant l'iniziativa sco era la cuntraproposta; cun ina dumonda da tagl vegn alura erui tgenin dals dus texts ch'entra en vigur, en cas che tuts dus cuntanschan la maioritad dal pievel e dals chantuns.

Las iniciativas dal pievel valan sco il *motor* da la democrazia directa, perquai ch'ellas na vegnan betg lantschadas dal Parlament, mabain da las burgaisas e dals burgais.

Iniziativas dal pievel approvadas e refusadas dapi il 1971

Da las totalmain 116 iniciativas dal pievel, davart las qualas è vegni votà ils ultims decennis, han mo gist nov gi success a l'urna – damai gnanc mintga dieschavla. La bler pli gronda part ha cuntanschi main che 50% da las vuschs ed è vegnida refusada. Las iniciativas dal pievel n'èn tuttina betg invanas: las propostas formuladas evocheschan savens grondas discussiuns e vegnan suenter in tschert temp integradas almain per part en las leschas.

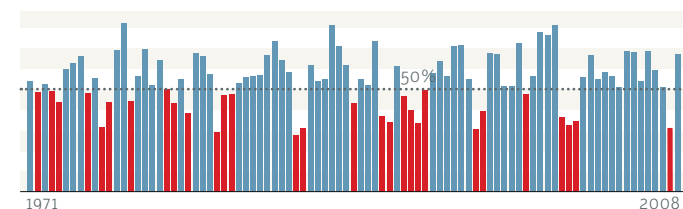
Il dretg da petiziun vala per tut las personas, pia betg mo per las burgaisas ed ils burgais cun dretg da votar: mintgin ha il dretg da sa drizzar en scrit a las autoritads cun dumondas, propostas e reclamaziuns. Las autoritads èn obligadas da prender enconuschientscha da las petiziuns; era sch'i n'è betg obligatoric da responder ad ellas. En la pratica vegnan dentant tut las petiziuns tractadas e respondidas. Mintga activitad dal stadi po esser l'object d'ina petiziun.

Il dretg da referendum *In med per dir «na»* Il pievel ha il dretg da s'exprimer davart decisiuns prendidas dal Parlament.

Las leschas federalas, ils conclus federals e tscherts contracts internaziunals èn suttamess al *referendum facultativ*. Quai vul dir ch'els vegnan decidids a l'urna, sche 50 000 burgaisas e burgais pretendan quai. Las sutscriziuns ston esser avant maun entaifer 100 dis suenter la publicaziun dal decret. Il dretg da referendum è ina sort da veto che retardescha il process politic cun bloccar las midadas decisas dal Parlament u da la Regenza u tardivar lur effect. Perquai vegn il dretg da referendum savens considerà sco *frain* en il maun dal pievel.

Ma el contribuescha era a la *concordanza*: el sforza numnamain il Parlament d'integrar uschè blers circuls da personas interessadas sco pussaivel en la discussiun davart novas leschas u midadas da lescha e da chattar uschia in cumpromiss ch'è acceptabel per ina maioritad, cunter il qual nagin na lantscha pli tard in referendum facultativ.

Referendums facultativs dapi il 1971

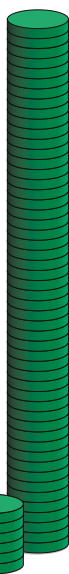

Dapi il 1971 han ils comités da referendum gi success 91 giadas: els han lantschà votaziuns dal pievel davart leschas e conclus federals approvads dal Parlament, cun ils quals els n'eran betg d'accord. E 29 giadas han els propi era pudì persvader ils votants a l'urna – pia en bunamain in terz dals cas.

La grafica mussa la quota da las vuschs en favur dal project mess en votaziun: main che 50% signifitgescha damai che la decisiun parlamentara cuntraversa n'è betg vegnida acceptada ed è vegnida annullada.

Las quatter partidas cun ils pli blers electurs...

Las partidas èn gruppažiuns politicas cun mintgamai la medema visiun dal mund – damai cun ina tscherta concepziun dal stadi, da la societad, da l'economia, etc. Ellas èn intermediaturas tranter il pievel e las instituziuns statalas e perquai indispensablas per il funcziunament d'ina democrazia. La cuntrada politica svizra è uschè multifara sco il pajais sez. Normalmain furman las quatter partidas che survegnan las pli bleras vuschs electoralas la regenza. L'onn 2008 però èsi vegnì ad ina separaziun tar la PPS, or da la quala la Partida burgais-democratica (PBD) è naschida. Perquai che Eveline Widmer-Schlumpf, eleha midà partida, è la PPS ussa tas paginas sa preschentan las

PPS

Partida populara svizra

President da la partida: **Toni Brunner**, cusseglier naziunal
85 000 commembers fundada il 1917 www.svp.ch

La partida è vegnida fundada il 1971 tras la fusiun da la Partida da purs, masternants e burgais cun las partidas democraticas dal chantun da Glaruna e dal chantun Grischun. Cun ina quota d'electurs da 29% è ella la pli ferma partida da la Svizra. Il resultat da la PPS a las elecziuns per il Cussegl naziunal il 2007 è il meglier che ina partida ha insumma ina giada cuntanschì.

Cun l'elecziun dad Ueli Maurer en il Cussegl federal ils 10 da december 2008 è la PPS puspè vegnida integrada en la regenza naziunala. Resguardond la gronda quota d'electurs da la partida, è ella tuttina sutrepreschentanada en il Cussegl federal.

Nossa empermissiun d'elecziun – il «contract cun il pievel»

La PPS s'engascha a moda consequenta per ils interess da sias electuras e da ses electurs. La partida vul ina Svizra independenta e neutrala, in stadi pli efficaci, taglias pli bassas, in'economia pli ferma e plazzas da lavur stablas, sco era in cumbat cunter la criminalitad e l'abus da l'asil e da las prestaziuns socialas. La PPS ha fixà durant ina dieta da partida ils puncts principals da sia politica per la proxima legislatura en in «contract cun il pievel»:

- Nus na vulain betg aderir a l'Uniu europeica
- Nus vulain repatriar ils esters criminals
- Nus vulain sbassar las taglias

Cun questa politica clera, basada sin las valurs burgaisas, vul la PPS garantir a noss pajais il bainstar, plazzas da lavur ed in avegnir en libertad.

PSS

Partida socialdemocratica da la Svizra

President da la partida: **Christian Levrat**, cusseglier naziunal
35 000 commembers fundada il 1888 www.spschweiz.ch

La PSS s'engascha per la segirezza sociala ed ina repartiun gista dals bains. Tut ils uffants meritan las medemas schanzas e perspectivas. La capacitad da cumpra dals emploiads, da las famiglias e da tut las personas cun salaris pitschens e mesauns sto vegnir augmentada. La PSS sco partida vul renovar l'avegnir: cun Micheline Calmy-Rey e Moritz Leuenberger en il Cussegl federal, cun nossas regenzas efficaciazas en las citads e cun blers umans engaschads en l'entira Svizra.

Ils pli impurtants accents da la PSS:

- **Giustia sociala.** La PSS cumbatta per rentas segiras e per in sustegn adequat a personas che n'èn betg pli ablas da procurar per lur existenza. Perquai s'engascha la PSS per in'assicuranza da dischoccupads solida e per il rinforzament da l'AI. Nus vulain las medemas schanzas per mintgin: cun scolas dal di e programs per la promoziun tempriva, plazzas d'emprendissadi per tuts, pli auts stipendis e la cumpatibilitad da professiun e famiglia.
- **Capacitad da cumpra.** La PSS vul augmentar la capacitad da cumpra cun rentas e supplements per uffants che segireschan l'existenza, sco era cun premias da la cassa da malsauns pajablas e tschains da locaziun pli bass.
- **Energia regenerabla.** La PSS vul reducir il CO₂ almain per 30 pertschient fin l'onn 2020 cun liar parzialmain la taxa CO₂ a la sanaziun d'edifizis, cun sustegnair energias regenerablas enstagl d'iel e da gas. Nus vegnin a cumbatter novas centralas nuclearas.

PLD

Partida liberaldemocratica

President da la partida: 120 000 commembers
Fulvio Pelli, cusseglier naziunal fundada il 1894

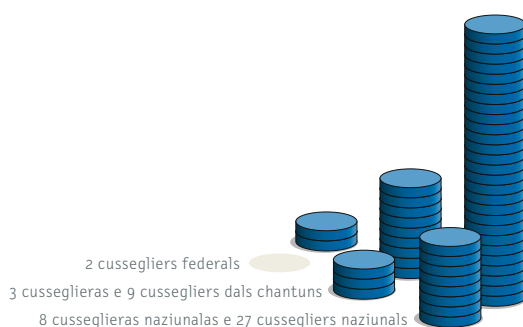
www.fdp.ch

Il 1. da schaner 2009 èn la PLD Svizra e la Partida liberala svizra s'unidas a la PLD – Ils Liberals. Cun quai è naschida la pli giuvna partida da la Svizra cun la pli lunga tradiziun.

La PLD – Ils Liberals furma ina famiglia politica che s'engascha per la libertad d'eleger e per la prestaziun individuala. Ella cumbatta per la libertad, l'iniziativa dal singul, la concorrenza, l'atgna responsabladad e per la societad che dat a mintgin sia schanza. Tge che la PLD – Ils Liberals na vul betg è l'avugadia, la surregulaziun, scumonds, la dependenza dal stadi, l'abus da prestaziuns socialas e l'indifferenza.

Ils pli impurtants accents da la PLD – Ils Liberals:

- Nus vulain stgaffir bunas cundiziuns per dapli e meglras plazzas da lavur. Cun quai superain nus era temps economicamain pli difficils.
- Nus vulain rinforzar la solidaritad naziunala e segirar nossas ovras socialas. Uschia evitain nus che la societad sa sparpaglia.
- Nus vulain procurar per in stadi efficaci ed adattà al burgais. Noss stadi metta prioritads sbagliadas – memia blers reglaments ed ina burocrazia plauna.

PCD

Partida cristiandemocratica

President da la partida: 100 000 commembers
Christophe Darbellay, cusseglier naziunal fundada il 1912

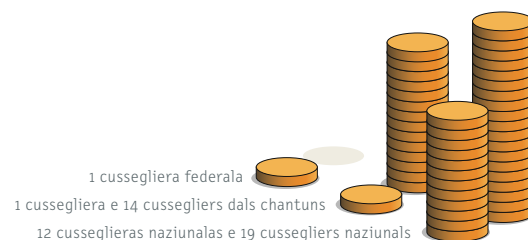
www.cvp.ch

La PCD s'engascha per ina Svizra liberala e sociala. Nossa politica tshertga l'equiliber tranter l'individui e la cuminanza, l'atgna responsabladad e la solidaritad. Nus concepim la convenza tenor in maletg cristian da l'uman e da la societad. En il Cussegl federal vegnan questas valurs represchentadas da la ministra d'economia Doris Leuthard.

La PCD defenda la segirezza interna ed externa da noss pajais. Ella è la forza che sustegna il svilup economic, la responsabladad sociala e l'indipendenza en il center politic. Nossa politica procura per plazzas da lavur, segirescha la finanziaziun da nossas pli impurtantas ovras socialas e meglierescha las cundiziuns da basa per las familias. Grazia ad ina politica pragmatica en il sector dal clima e da l'ambient creain nus ina basa da viver duravla.

Noss trais accents ils pli impurtants:

- La PCD promova ina piazza economica svizra cun forza innovativa, taglias attractivas, infrastrukturas d'emprima qualitat ed in aut nivel da furmaziun. Uschia segirain nus plazzas da lavur e garantin il bainstar da la populaziun.
- La PCD s'engascha per las familias. Per l'educaziun e la tgira dals uffants dovran las familias meglras cundiziuns da basa, surtut per garantir ina cumpatibilitad da la vita professiunala e famigliara.
- La PCD segirescha la rait sociala: la finanziaziun da las ovras socialas è la pli gronda sfida dals proxims 20 onns. Quella è garantida mo cun refurmas efficazias senza amplificaziuns u reducziuns nunrealisticas.

... e las otg outras partidas en il Parlament

Ils Verds

Partida ecologica svizra

President da la partida: **Ueli Leuenberger**, cusseglier naziunal
6500 commembers fundada il 1983 www.gruene.ch

La Partida ecologica svizra (Ils Verds) è la pli gronda partida nungovernamentala. Cun la fundaziun da la secziun Ils Verds Sursilvania la fin da l'onn 2008 è la Partida ecologica represchentada en tut ils chantuns. Verds chatt'ins en las executivas da 7 chantuns e da passa 20 citads. Ils Verds s'engaschan per in ambient intact, per in'economia duraivla, per la giustia sociala e per la solidaritad internaziunala. Nossas finamiras per questa legislatura èn: ina protecciun dal clima effizienta, l'abandon da l'energia nucleara, la reorientaziun ecologica da l'economia, il rinforzament da las ovras socialas ed ina politica da pasch activa.

2 cussegliers dals chantuns
10 cusseglieras naziunales e 10 cussegliers naziunals

PVL

Partida verd-liberala

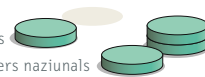
President da la partida: **Martin Bäumlé**, cusseglier naziunal
1000 commembers fundada il 2004 www.grunliberale.ch

Ambient: d'in ambient intact sco basa da viver èn tuts dependents. Nus vulain laschar enavos in mund senza lieus contaminads, per che era las generaziuns futuras possian giudair la vita.

Finanzas: il stadi duai funcziunar sco interpresa da servetsch efficazia che sa concentrescha sin sias incumbensas principalas, n'accumulescha betg daivets e tegna quint da l'atgna responsabladad da mintgin.

Champ social: promovids duain vegnir en emprima lingia l'engaschament persunal, il senn da responsabladad e la solidaritad. Las mesiras da sustegn duain esser in stimol, vegnir concedidas a moda moderada e respectar la dignitad umana.

1 cussegliera dals chantuns
1 cussegliera naziunala e 2 cussegliers naziunals

PBD

Partida burgais-democratica

President da la partida: **Hans Grunder**, cusseglier naziunal
4500 commembers fundada il 2008 www.bdp.tv

La PBD è la pli giuvna partida dal Cussegl federal. Ella è vegnida fundada il november 2008. Gia la stad 2008 eran vegnidas fundadas las partidas chantunales da Berna, da Glaruna e dal Grischun. La PBD è sa constituida, perquai che la PPS svizra ha exclus l'entira secziun da la PPS grischuna. Per protestar encunter questa decisiun ed encunter la mancanza da stil e respect en la politica, èn silsunter vegnidas fundadas ulteriuras secziuns chantunales e localas. La PBD s'engascha per ina politica burgaisa e na targlina betg da tractar temas cuntravers. Ella renunzia però a la polemica ed al cult da personas. La partida vegn represchentada en il Cussegl federal dad Eveline Widmer-Schlumpf.

1 cussegliera federala
1 cusseglier dals chantuns
2 cusseglieras naziunales e 2 cussegliers naziunals

PEV

Partida evangelica svizra

President da la partida: **Heiner Studer**
4500 commembers fundada il 1919 www.evppev.ch

Famiglias pli fermas: la PEV vul distgargiar finanzialmain las famiglias e las sustegnair nua ch'igl è necessari. Ella vul cuntanscher quai cun contribuziuns da famiglia che remplazzan tut ils auters pajaments e las deducziuns e vegnan finanziadas sur las taglias.

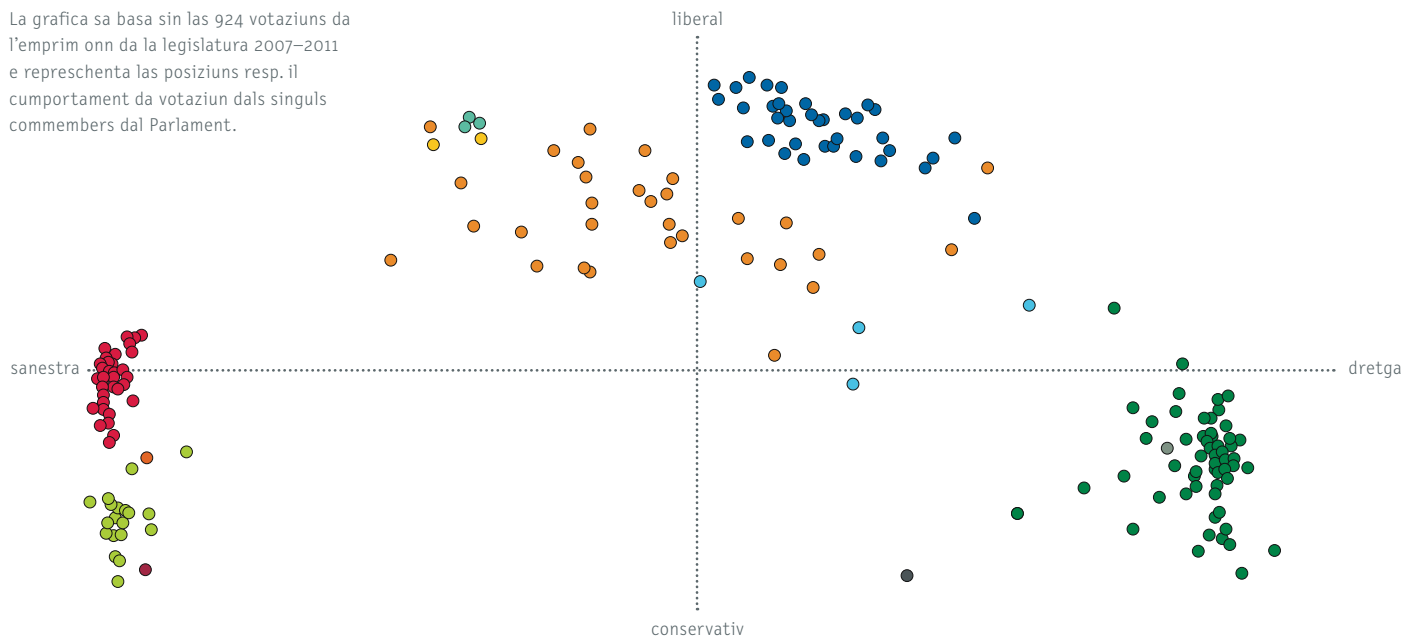
Economia gista: quai signifitga ina reducziun dals daivets, pajas gistas sisum e giudim la scala, in sistem fiscal simpel senza zups ed in commerzi gist.

Ambient intact: la PEV vul reducir spert la dependenza da la Svizra d'energias betg regenerablas. Quai vul ella cuntanscher cun ina refurma fiscala ecologica ed ina taxa CO₂ era sin ils carburants.

2 cussegliers naziunals

La grafica sa basa sin las 924 votaziuns da l'emprim onn da la legislatura 2007–2011 e represchenta las posiziuns resp. il cumportament da votaziun dals singuls commembers dal Parlament.

PCS

Partida cristiansociala

Presidenta da la partida: **Monika Bloch Süss** 1500 commembers fundada il 1997 www.csp-pcs.ch

En il center da nosa politica stat in'existenza segira e degna da tut ils umans. Ils accents da nosa lavur èn in agir a favur da l'ambient, bunas schanzas da furmaziun, sco era plazzas da lavur e rentas segiras. Nus ans sentin conresponsabels per quai che capità tar nus ed en il mund. Nus ans engaschaint là, nua che solidaritad e toleranza è dumandada. Concretamain promovain nus ina politica d'energia duraivla – per exempel naginas novas centralas nuclearas-, in'economia socialmain responsabla, bunas scolas e plazzas da furmaziun, plazzas da lavur per tuts, la segirezza da las ovras socialas ed ina politica da pasch activa.

UDF

Uniun democratica federala

President da la partida: **Hans Moser** 2500 commembers fundada il 1975 www.edu-schweiz.ch

Valurs autenticas – peds clers! Nus tshertgain soluziuns duraivlas ed ans engaschaint, conscients da la responsabladad avant Dieu il Tutpussant, per ina Svizra libra e fundada sin in stadi da dretg. Nus n'ans orientain betg al spiert dal temp u al mainstream, mabain a las valurs universalas ed a la chapientscha dal mund, da l'uman e da Dieu fundada sin la Bibla. Nus motivain ils umans d'agir cun responsabladad. La protecziun da la vita umana en tut las fasas, sco era l'ambient exteriur ed interieur, la lètg e la famiglia tradiziunala, la Svizra sco lieu da furmaziun e da lavur, finanzas equilibradas e la reducziun dals daivets èn las finamiras centralas da nosa politica.

Legha

Legha dei Ticinesi

President da la partida: **Giuliano Bignasca** 1500 commembers fundada il 1991 www.legaticinesi.ch

Indipendenza: la globalisaziun da l'economia e da la politica flaiventa la Svizra. Ella è dentant tuttina capabla da sa far valair en in'Europa fragmentada, sche nus mantegnain nosa independenza e libertad.

Service public: la Confederaziun sto mantegnair ses service public e procurar che las medemas cundiziuns valian per tut ils burgais en l'entir pajais. Las privatisaziuns ston vegnir evitadas tant sco pussaivel.

Mobilitad: il Tessin dovra meglras colliaziuns cun las ulteriuras parts dal pajais. La ruta dal Gottard è vegnida a ses limits; privels da la natira e problems structurals periclitescan sia avertura illimitada.

PSdL

Partei der Arbeit

Presidenta da la partida: **Nelly Buntschu** 2000 commembers fundada il 1944 www.pda.ch

La PSdL vul, ensemen cun tut las forzas che s'opponan al chapitalissem, liberar l'umanitad da l'exploitaziun e da l'oppressiun. Ella sustegna tut ils umans e moviments che s'engaschan per in auter mund, perquai ch'els èn persvas ch'in tal è pussaivel. L'engaschament da la PSdL n'enconuscha nagins cunfins naziunals: ella cumbatta cunter las ingiustias en l'entir mund.

Las activistas ed ils activists da la PSdL èn preschents sin tut ils nivels da la politica svizra. Lur finamira è adina la medema: preschentar propostas per crear ina societad solidarara, permetter il svilup da mintga individi e proteger l'ambient – cun auters peds: ina societad vairamain socialistica.

LA LEGISLATIVA: IL CUSSEGL NAZIUNAL ED IL CUSSEGL DALS CHANTUNS

Il Parlament svizzer

Il pled Parlament deriva dal pled «parlare»: discurrer. Per ils 246 parlamentaris federals tutga manar e cunzunt tadlar discurs tar il mingadi durant las sessiuns. E sch'els han da temp en temp il basegn da discurrer main formalmain – cun collegas, cun lobists, cun schurnalists u cun in giast – s'inscuntran els gugent en il Café «Zei-

tungszimmer» en l'emprim plaun («piano nobile») da la Chasa federala.

Il café cun bar, intginas maisas autas e piazzas da seser sa chatta datiers da la sala dal Cussegl naziunal, da la sala dal Cussegl dals chantuns e da la stanza da sedutas per las cumissiuns. Plinavant pussibiliteschon era ils moniturs da televisiun in

contact direct cun las duas chombras. Uschia pon las deputadas ed ils deputads ir spert en las salas dals cussegls, sch'i fa da basegn.

Quest lieu d'inscunter apprecià serviva als represchentants dal pievel oriundamain per leger las gasettas. Il 1938 è el vegni transformà en ina cafetaria.

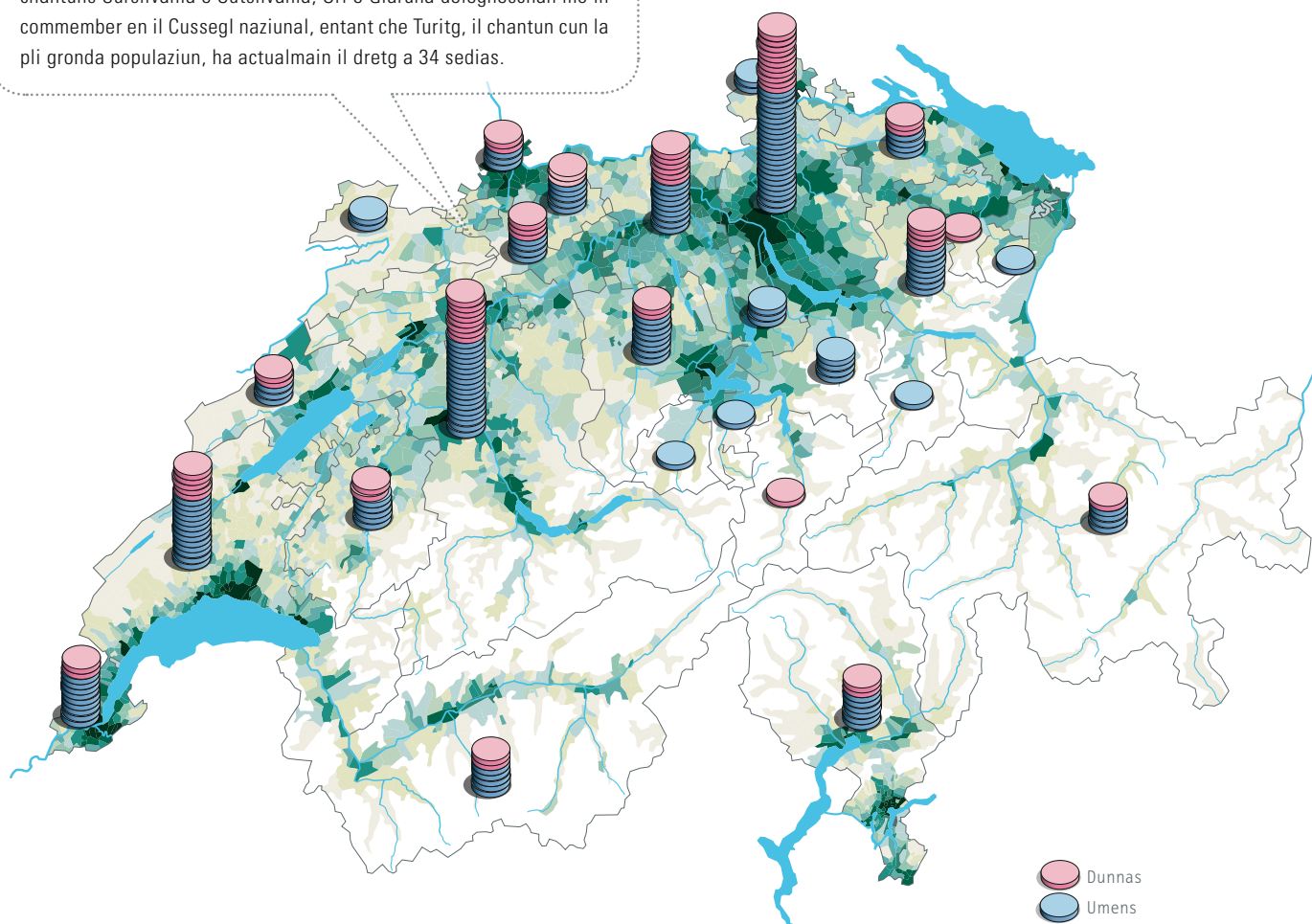
Las duas vias en il Parlament

La Svizra ha sin plaun federal in parlament da duas chombras che furman ensemen l'Assamblea federala. Il Cussegl naziunal represchenta la populaziun da la Svizra, il Cussegl dals chantuns ils stadis commembers da la Confederaziun, ils chantuns. La structura dal stadi sa basa damai sin dus principis: il princip democratic che conceda a mintga persuna cun dretg da vuschar la medema impurtanza, ed il princip federalistic che metta tut ils chantuns sin il medem stgalim. Il pievel elegia directamain omadus cussegls: il Cussegl naziunal tenor reglas federalas comunablas ed il Cussegl dals chantuns a basa da differentas disposiziuns chantunalas. Ils circuls electorals èn en omadus cas ils chantuns.

Il pievel sa represchenta en il Cussegl naziunal

La *Chombra gronda* ha 200 sedias. Il dumber da deputadas e deputads d'in chantun sa drizza tenor la populaziun eruida en l'ultima dumbraziun dal pievel: uschia represchenta in commember dal Cussegl naziunal var 37 800 abitantas ed abitants.

Perquai che la Constituziun federala garantescha a mintga chantun ina sedia, trametta era il chantun Appenzell Dadens, che dumbra mo 15 000 abitantas ed abitants, in represchentant dal pievel en la Chasa federala. Era il chantun vischin Appenzell Dadora, sco era ils chantuns Sursilvania e Sutsilvania, Uri e Glaruna delegheschan mo in commember en il Cussegl naziunal, entant che Turitg, il chantun cun la pli gronda populaziun, ha actualmain il dretg a 34 sedias.

Proporz e maiorz

La repartiziun dals mandats en il **Cussegl naziunal** succeda tenor l'**elecziun da proporz**. Quai vul dir che las sedias vegnan repartidas proporzionalmain, damai en relaziun cun las vuschs cuntanschidas.

En las elecziuns dal Cussegl naziunal vegnan l'emprim dumberas las vuschs per mintga partida; ellas èn relevantas per il dumber da las sedias che competan ad ina partida. Entaifer las partidas èn alura elegids ils candidats u las candidatas cun las pli bleras vuschs.

Sa chapescha funcziuna in'elecziun da proporz sulettamain en lieus, nua ch'èn da surdar dapli ch'in mandat. En ils chantuns cun mo ina sedia en il Cussegl naziunal ha damai lieu in'elecziun da maiorz: elegida è la persuna che fa las pli bleras vuschs.

Era las elecziuns en il **Cussegl dals chantuns** succedan – danor en il chantun Giura – tenor il sistem da maiorz. Questa procedura favurisescha las partidas grondas respectivamente las personalitads enconuschentas e renconuschidas en vasts circuls. Las minoritads èn qua dischavantagiadas.

Ils chantuns sa represchentan en il Cussegl dals chantuns

La *Chombra pitschna* dumbra 46 sedias. Abstrahà dal dumber d'abitants trametta mintga chantun duas represchentantas u dus represchentants en il Cussegl dals chantuns – cun excepziun dals sis mezs chantuns da pli baud, che delegheschan mintgamai mo ina represchentanta u in represchentant.

Ils commembers dal Cussegl dals chantuns represchentan bain lur chantuns, els n'èn però betg liads ad instrucziuns da lur vart – ni da las Regenzas ni dals parlaments chantunals.

Els represchentant ils var 7,5 milliuns abitants

ZH		Max Binder PPS 1947 1991 2, 8	1	ZH		Filippo Leutenegger PLD 1952 2003 6, 12	26	BE		Pierre Triponez PLD 1943 1999-03, 07 5	51	OW		Christoph von Rotz PPS 1966 2007 8	76
ZH		Toni Bortoluzzi PPS 1947 1991 5, 7	2	ZH		Ruedi Noser PLD 1961 2003 4	27	BE		Christian Wasserfallen PLD 1981 2007 2	52	NW		Edi Engelberger PLD 1940 1995 7, 10	77
ZH		Hans Fehr PPS 1947 1995 10	3	ZH		Martin Bäumle PVL 1964 2003 1, 6	28	BE		Therese Frösch PES 1951 2003 2	53	GL		vacant 2009	78
ZH		Alfred Heer PPS 1961 2007 11	4	ZH		Tiana Angelina Moser PVL 1979 2007 3, 4	29	BE		Franziska Teuscher PES 1958 1995 6, 8	54	ZG		Josef Lang PES 1954 2003 3, 7	79
ZH		Hans Kaufmann PPS 1948 1999 9, 11	5	ZH		Thomas Weibel PVL 1954 2007 2, 5	30	BE		Alec von Graffenried PES 1962 2007 11	55	ZG		Gerhard Pfister PCD 1962 2003 10	80
ZH		Christoph Mörgeli PPS 1960 1999 3, 4	6	ZH		Urs Hany PCD 1955 2006 8, 12	31	BE		Hans Grunder BBD 1956 2007 6	56	ZG		Marcel Scherer PPS 1952 1999 5, 12	81
ZH		Natalie Simone Rickli PPS 1976 2007 8	7	ZH		Kathy Riklin PCD 1952 1999 3, 4	32	BE		Ursula Haller BBD 1948 1999 7	57	FR		Dominique de Buman PCD 1956 2003 9	82
ZH		Hans Rutschmann PPS 1947 2004 6, 12	8	ZH		Barbara Schmid Federer PCD 1965 2007 11	33	BE		Walter Donzé PEV 1946 2000 7, 10	58	FR		Thérèse Meyer-Kaelin PCD 1948 1999 5, 10	83
ZH		Ernst Schibli PPS 1952 2001 1, 3, 10	9	ZH		Ruedi Aeschbacher PEV 1941 1999 8, 11	34	BE		Norbert Hochreutener PCD 1946 1995-99, 03 8, 11	59	FR		Christian Levrat PSS 1970 2003 1, 8	84
ZH		Ulrich Schläpfer PPS 1944 1995-07, 09	10	BE		Andreas Aebi PPS 1958 2007 3	35	BE		Christian Waber UDF 1948 1997	60	FR		Jean-François Steiert PSS 1961 2007 4	85
ZH		Jürg Stahl PPS 1968 1999 3, 5	11	BE		Adrian Amstutz PPS 1953 2003 6	36	LU		Yvette Estermann PPS 1967 2007 3, 5	61	FR		Jacques Bourgeois PLD 1958 2007 6	86
ZH		Bruno Zuppiger PPS 1952 1999 1, 7	12	BE		Andrea Martina Geissbühler PPS 1976 2007 10, 11	37	LU		Josef Kunz PPS 1945 1995 1, 4	62	FR		Jean-François Rime PPS 1950 2003 8, 9	87
ZH		Jacqueline Fehr PSS 1963 1998 5, 8	13	BE		Jean-Pierre Graber PPS 1946 2007 1	38	LU		Felix Müri PPS 1958 2003 4	63	FR		Marie-Thérèse Weber-Gobet PCS 1957 2008 2, 5	88
ZH		Mario Fehr PSS 1958 1999 3, 4	14	BE		Rudolf Joder PPS 1950 1999 1, 10	39	LU		Ida Glanzmann-Hunkeler PCD 1958 2006 2, 7	64	SO		Elvira Bader PCD 1955 1999 2, 6	89
ZH		Chantal Galladé PSS 1972 2003 4	15	BE		Simon Schenk PPS 1946 1994 4, 8	40	LU		Ruedi Lustenberger PCD 1950 1999 2, 6	65	SO		Pirmin Bischof PCD 1959 2007 9	90
ZH		Christine Goll PSS 1956 1991 2, 5	16	BE		Erich von Siebenthal PPS 1958 2007 2, 12	41	LU		Plus Segmüller PCD 1952 2007 7	66	SO		Roland F. Borer PPS 1951 1991 5, 7	91
ZH		Andreas Gross PSS 1952 1991 10	17	BE		Hansruedi Wandfluh PPS 1952 1999 9	42	LU		Otto Inelichen PLD 1941 2003 4	67	SO		Walter Wobmann PPS 1957 2003 3, 10	92
ZH		Daniel Jositsch PSS 1965 2007 11	18	BE		Evi Allemann PSS 1978 2003 3, 7	43	LU		Georges Theiler PLD 1949 1995 9	68	SO		Kurt Fluri PLD 1955 2003 10, 11	93
ZH		Anita Thanei PSS 1954 1995 11	19	BE		André Daguet PSS 1947 2003 2, 12	44	LU		Louis Schelbert PES 1952 2006 1, 9	69	SO		Bea Heim PSS 1946 2003 10, 12	94
ZH		Marlies Bänziger PES 1960 2007 1	20	BE		Margret Kiener Nellen PSS 1953 2003 1	45	LU		Hans Widmer PSS 1941 1996 7	70	SO		Brigit Wyss PES 1960 2007 2, 11	95
ZH		Bastien Girod PES 1980 2007 6	21	BE		Ricardo Lumengo PSS 1962 2007 7	46	UR		Gabi Huber PLD 1956 2003 8, 11	71	BS		Rudolf Rechsteiner PSS 1958 1995 3, 6	96
ZH		Katharina Prelicz-Huber PES 1959 2008 4	22	BE		Hans Stöckli PSS 1952 2004 10	47	SZ		Peter Föhn PPS 1952 1995 8	72	BS		Silvia Schenker PSS 1954 2003 5	97
ZH		Daniel Vischer PES 1950 2003 1, 11	23	BE		Ursula Wyss PSS 1973 1999 6	48	SZ		Pirmin Schwander PPS 1961 2003 1, 11	73	BS		Jean-Henri Dunant PPS 1934 1999 5	98
ZH		Doris Fiala PLD 1957 2007 4	24	BE		Christa Markwalder Bär PLD 1975 2003 3, 11	49	SZ		Andy Tschümperlin PSS 1962 2007 10	74	BS		Anita Lachenmeier-Thüring PES 1959 2007 7, 8	99
ZH		Markus Hutter PLD 1957 2003 1, 8	25	BE		Johann N. Schneider-Ammann PLD 1952 1999 9	50	SZ		Reto Wehrli PCD 1965 2003 3, 5	75	BS		Peter Malama PLD 1960 2007 7	100

Sut ils nums figureschan (da sanestra a dretga) la partida, l'onn da naschientscha, l'onn da l'elecziun en il Cussegl naziunal e las cumissiuins (vesair paginas 34/35), en las qualas il commember dal cussegl è representant. La numeraziun dals commembers

dal Cussegl naziunal dad 1 fin 200 resp. quella dal Cussegl dals chantuns dad 1 fin 46 (sin la proxima pagina) serva sco agid per la lectura: ins la chatta era sin las paginas davart l'urden da seser (29–31) e sin quellas davart las cumissiuins (34 e 35).

BL		Caspar Baader PPS 1953 1998 9	101	GR		Sep Cathomas PCD 1945 2003 2, 6	126	TI		Ignazio Cassis PLD 1961 2007 5	151	VS		Viola Amherd PCD 1962 2005 8, 11	176
BL		Christian Miesch PPS 1948 1991–95, 03 2, 7	102	GR		Tarzislus Caviezel PLD 1954 2007 8	127	TI		Fulvio Pelli PLD 1951 1995 6	152	VS		Maurice Chevrier CVP 1961 1999 6, 11	177
BL		Susanne Leutenegger Oberholzer PSS 1948 1987–91, 99 9, 11	103	GR		Andrea Hämmerle PSS 1946 1991 8	128	TI		Marina Carobbio Guscetti PSS 1966 2007 1	153	VS		Christophe Darbellay PCD 1971 2003 9	178
BL		Eric Nussbaumer PSS 1960 2007 6	104	AG		Sylvia Flückiger-Bäni PPS 1952 2007 9	129	TI		Fabio Pedrina PSS 1954 1999 8	154	VS		Roberto Schmidt PCD 1962 2007 10	179
BL		Kathrin Amacker-Amann PCD 1962 2007 3	105	AG		Lieni Füglistaller PPS 1951 2005 1, 4	130	TI		Meinrado Robbiani PCD 1951 1999 5	155	VS		Oskar Freysinger PPS 1960 2003 4, 11	180
BL		Maya Graf PES 1962 2001 4, 5	106	AG		Ulrich Giezendanner PPS 1953 1991 8	131	TI		Chiara Simoneschi-Cortesi PCD 1946 1999 4, 8	156	VS		Jean-René Germanier PLD 1958 2003 8	181
BL		Hans Rudolf Gysin PLD 1940 1987	107	AG		Walter Glur PSS 1943 1999 2	132	TI		Attilio Bignasca Lega 1943 2003 8	157	VS		Stéphane Rossini PSS 1963 1999 2, 5	182
SH		Hans-Jürg Fehr PSS 1948 1999 3, 9	108	AG		Hans Killer PPS 1948 2007 6, 12	133	VD		André Bugnon PPS 1947 1999 7, 10	158	NE		Laurent Favre PLD 1972 2007 3	183
SH		Thomas Hurter PPS 1963 2007 7	109	AG		Luzi Stamm PPS 1952 1991 3, 11	134	VD		Alice Glauser-Zufferey PPS 1954 2007 2, 4	159	NE		Sylvie Perrinlaquet PLD 1955 2007 4	184
AR		Marianne Kleiner PLD 1947 2003 1, 5	110	AG		Pascale Bruderer PSS 1977 2002 4	135	VD		Jean-Pierre Grin PPS 1947 2007 1	160	NE		Didier Berberat PSS 1956 1995 8	185
AI		Arthur Loepfe PCD 1942 1999 1, 7	111	AG		Max Chopard-Acklin PSS 1966 2009	136	VD		Guy Parmelin PPS 1959 2003 5, 6	161	NE		Francine John-Calame PES 1954 2005 3	186
SG		Elmar Bigger PPS 1949 1999 6, 12	112	AG		Doris Stump PSS 1950 1995 6	137	VD		Pierre-François Veillon PPS 1950 2003 2	162	NE		Yvan Perrin PPS 1966 2003 7, 10	187
SG		Toni Brunner PPS 1974 1995 6	113	AG		Esther Egger-Wyss PCD 1952 2007 1	138	VD		Josiane Aubert PSS 1949 2007 4	163	GE		Martine Brunschwig Graf PLD 1950 2003 1, 3	188
SG		Jasmin Hutter PPS 1978 2003 6, 10	114	AG		Ruth Humbel Näf PCD 1957 2003 5, 10	139	VD		Ada Marra PSS 1973 2007 10	164	GE		Hugues Hiltbold PLD 1969 2007 10	189
SG		Theophil Pfister PPS 1942 1999 4	115	AG		Markus Zemp PCD 1954 2006 9	140	VD		Roger Nordmann PSS 1973 2004 6	165	GE		Christian Lüscher PLD 1963 2007 11	190
SG		Lukas Reimann PPS 1982 2007 11	116	AG		Corina Eichenberger-Walther PLD 1954 2007 2, 7	141	VD		Eric Voruz PSS 1945 2007 7	166	GE		Jean-Charles Rielle PSS 1952 2007 7	191
SG		Jakob Büchler PCD 1952 2003 7, 12	117	AG		Philipp Müller PLD 1952 2003 9	142	VD		Daniel Brélaz PES 1950 1979–89, 2007 8	167	GE		Maria Roth-Bernasconi PSS 1955 1995–99, 2003 2, 12	192
SG		Lucrezia Meier-Schatz PCD 1952 1999 9	118	AG		Geri Müller PES 1960 2003 3, 7	143	VD		Adèle Thorens Goumaz PES 1971 2007 9	168	GE		Carlo Sommaruga PSS 1959 2003 3, 11	193
SG		Thomas Müller PCD 1952 2006 1	119	TG		J. Alexander Baumann PPS 1942 1995 2	144	VD		Christian van Singer PES 1950 2007 6, 12	169	GE		Antonio Hodgers PES 1976 2007 10	194
SG		Hildegard Fässler-Osterwalder PSS 1951 1997 9	120	TG		Peter Spuhler PPS 1959 1999 9	145	VD		Charles Favre PLD 1957 1999 9	170	GE		Ueli Leuenberger PES 1952 2003 10	195
SG		Paul Rechsteiner PSS 1952 1986 5, 9	121	TG		Hansjörg Walter PPS 1951 1999 9	146	VD		Olivier François PLD 1955 2007 2, 12	171	GE		Yves Nidegger PPS 1957 2007 11	196
SG		Yvonne Gilli PES 1957 2007 4, 5	122	TG		Edith Graf-Litscher PSS 1964 2005 2	147	VD		Isabelle Moret PLD 1970 2006 2, 10	172	GE		André Reymond PPS 1940 2003 3	197
SG		Walter Müller PLD 1948 2003 3, 7	123	TG		Brigitte Häberli-Koller PCD 1958 2003 1, 4	148	VD		Claude Ruy PLD 1949 1999 5	173	GE		Luc Barthassat PCD 1960 2005 3	198
GR		Brigitta M. Gädent PBD 1960 1995 2	124	TG		Werner Messmer PLD 1945 1999 6	149	VD		Jacques Nelryncq PCD 1931 1999–2003, 07 4	174	JU		Dominique Baettig PPS 1953 2007 5	199
GR		Hansjörg Hassler PBD 1953 1999 9	125	TI		Fabio Abate PLO 1966 2000 1	150	VD		Josef Zisyadis PSdU 1956 1991–96, 99 9, 10	175	JU		Jean-Claude Rennwald PSS 1953 1995 9	200

Els represchantan ils 26 chantuns

Pertge che tscherts chantuns han mo ina sedia en il Cussegl dals chantuns

Sis chantuns ch'eran pli baud unids ed èn sa dividids en il decurs da l'istorgia, numnav'ins ina giada mezs chantuns.

Quai èn ils chantuns Sursilvana e Sutsilvania, ch'èn sa separads gia avant la fundaziun da la Confederaziun il 1291, il chantun d'Appenzell ch'è sa dividi il 1597 per motivs confessiunals – en l'Appenzell Dadens (catolic) e l'Appenzell Dadora (reformà) – sco era il chantun da Basilea ch'è vegnì dividi cun violenza l'onn 1833: la champagna revoltanta è sa separada da la citad dominanta. Perquai han quests chantuns mo ina sedia en il Cussegl dals chantuns e mo ina mesa vusch en votaziuns davart midadas da la Constituziun.

ZH		Verena Diener 1	GL		Pankraz Freitag 13	AR		Hans Altherr 25	VD		Luc Recordon 37
		1949 2007 6, 8, 11			1952 2008 1, 10, 11			1950 2004 1, 5, 7			1955 2007 3, 7, 11
ZH		Felix Gutzwiller 2	GL		This Jenny 14	AI		Ivo Bischofberger 26	VD		Géraldine Savary 38
		1948 2007 3, 4, 5			1952 1998 1, 6, 8			1958 2007 3, 4, 6			1968 2007 4, 8, 11
BE		Werner Luginbühl 3	ZG		Peter Bieri 15	SG		Eugen David 27	VS		Jean-René Fournier 39
		1958 2007 4, 9, 11			1952 1995 4, 7, 8			1945 1999 3, 5, 9			1957 2007 1, 3, 7
BE		Simonetta Sommaruga 4	ZG		Rolf Schweizer 16	SG		Erika Forster-Vannini 28	VS		René Imoberdorf 40
		1960 2003 3, 6, 9			1945 1999 1, 6, 9, 11			1944 1995 5, 6, 9			1950 2007 2, 6, 8
LU		Konrad Graber 5	FR		Alain Berset 17	GR		Christoffel Brändli 29	NE		Didier Burkhalter 41
		1958 2007 2, 8, 9			1972 2003 1, 9, 11			1943 1995 5, 6, 8			1960 2007 1, 4, 7
LU		Helen Leumann-Würsch 6	FR		Urs Schwaller 18	GR		Theo Maissen 30	NE		Gisèle Ory 42
		1943 1995 2, 4, 9			1952 2003 1, 5, 10			1944 1995 3, 4, 7			1956 2003 4, 5, 7
UR		Hansheiri Inderkum 7	SO		Rolf Büttiker 19	AG		Christine Egerszegi-Obrist 31	GE		Robert Cramer 43
		1947 1995 6, 10, 11			1950 1991 6, 8, 10			1948 2007 5, 8, 10			1954 2007 2, 6, 10
UR		Hansruedi Stadler 8	SO		Ernst Leuenberger 20	AG		Maximilian Reimann 32	GE		Liliane Maury Pasquier 44
		1953 1999 2, 4, 11			1945 1999 1, 8, 9			1942 1995 2, 3, 10			1956 2007 3, 5, 10
SZ		Bruno Frick 9	BS		Anita Felz 21	TG		Hermann Bürgi 33	JU		Claude Héche 45
		1953 1991 5, 7, 9			1957 2003 1, 4, 5			1946 1999 4, 7, 11			1952 2007 2, 7, 8, 10
SZ		Alex Kuprecht 10	BL		Claude Jeniak 22	TG		Philipp Stähelin 34	JU		Anne Seydoux-Christe 46
		1957 2003 2, 5, 7			1948 2007 2, 6, 11			1944 1999 1, 5, 9			1958 2007 2, 3, 4, 11
OW		Hans Hess 11	SH		Peter Briner 23	TI		Filippo Lombardi 35			
		1945 1998 2, 7, 8			1943 1999 2, 3, 10			1956 1999 2, 6, 8, 10			
NW		Paul Niederberger 12	SH		Hannes Germann 24	TI		Dick Marty 36			
		1948 2007 1, 7, 10			1956 2002 1, 3, 9, 10			1945 1995 3, 9, 11			

Sut ils nums figureschan (da sanestra a dretga) la partida, l'onn da naschienscha, l'onn da l'elecziun en il Cussegl dals chantuns e las cumissions (vesair paginas 34/35), en las qualas il commember dal cussegl è represchantà.

Per ils Svizzers a l'exteriur valan autras reglas

Las burgaisas ed ils burgais svizzers che vivan a l'exteriur han la pussaivladad da sa laschar inscriber en Svizra en in register electoral en lur vischnanca d'origin u en lur anteriura vischnanca da domicil. Uschia han els il dretg da votar sin plaun federal e pon schizunt sa laschar eleger en il Cussegl nazional.

Ma tut tenor nua ch els èn registrads, na pon els betg participar a las elecziuns en il Cussegl dals chantuns, pertge che quellas èn suttamessas al dretg chantunal, ch è different d in chantun a l'auter.

Mo diesch chantuns concedan a las Svizras ed als Svizzers a l'exteriur tut ils dretgs politics; qua pon els participar a las elecziuns dal Cussegl nazional e dal Cussegl dals chantuns, sco era votar davart fatschentas federalas e chantunals. I sa tracta dals chantuns da Berna, Friburg, Genevra, Grischun, Giura, Sviz, Soloturn e Tessin, sco era da Basilea Champagna e Neuchâtel: en quests dus chantuns pon els schizunt votar davart fatschentas communalas.

Cedels da votar repartids: 246

Per eleger il Cussegl federal, la chanceliera federala ed il Tribunal federal, e per decider davart grazias e conflicts da cumpetenza, sa radunan ils dus cussegls en la sala dal Cussegl naziunal. Ils commembers dal Cussegl dals chantuns prendan plaz sin lur sutgas en la retscha davos da la sala.

The voting cards are distributed as follows:

- Cusseglers federals:** 246 cards, each with a canton flag, a number, and a name.
- Secretaris e translatur:** 2 cards, each with a pencil icon.
- Pledaders da la cummissiun:** 3 cards, each with a pencil icon.
- Secretari general:** 1 card, with a pencil icon.
- Pult da:** 1 card, with a speaker icon.

Tge che noss parlamentararis fan a Berna

Mintga commember dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns ha in'entira re-
tscha d'instruments pli u main effectivs per far valair si'opiniun e quella da sias electu-
ras e ses electurs. El po proponer midadas da lescha, far dumondas criticas al Cussegl
federal u dar incumbensas ad el.

Frekuensi e durada da las sessiuns

Il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns sa radunan per
regla la primavaira, la stad, l'atun e l'enviern per ina sessiun or-
dinaria da trais emnas. Las sedutas da las cumissiuns han lieu
tranter las sessiuns.

Far politica en uffizi accessori

Ils 246 commembers dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals
chantuns deditgeschan en media 60% dal temp da lavur a lur
mandat parlamentar. Els han per regla era anc in'activitad pro-
fessionala. En quest uschenumnà *sistem da milissa* vegnan las
incumbensas ed ils mandats publics pia exercitads en uffizi ac-
cessori. La dubla chargia da lavur dals parlamentararis evochescha
perquai regularmain la dumonda d'in Parlament professional.

Da l'autra vart permetta quest sistem a las parlamentarias ed
als parlamentararis dad esser pli datiers dal pievel e d'integrar lur
enconuschientschas professionalas en las differentas discussiuns.

Sessiuns dal 2009

Sessiun da primavaira: 2–20 da mars
Sessiun da stad: 25 da matg–12 da zercladur
Sessiun d'atun: 7–25 da settember
Sessiun d'enviern: 23 da november–11 da december
(2 da december: elecziun da la presidenta da la Con-
federaziun e dal vicepresident dal Cussegl federal)
Sessiun speziala: 27–30 d'avrigl

Lur incumbensas principalas

Els fan leschas: il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns fur-
man ensemen la pussanza legislativa en Svizra. Las duas chom-
bras delibera tut las midadas constituziunalas avant ch'ellas
vegnan sutmessas a la votaziun dal pievel. Ultra da quai elavur-
ran, modifitgeschan u aboleschan ellas leschas federalas, decidan
conclus federal ed approveschan contracts internaziunals.

(Vesair era «La via ad ina nova lescha», paginas 38/39.)

Els elegian: l'Assamblea federala sa raduna per eleger ils com-
members dal Cussegl federal, la chanceliera federala resp. il
chancelier federal, sco era las derschadras ed ils derschaders dals
Tribunals federal. En la sessiun d'enviern elegia ella mintgamai
tranter ils set commembers da la Regenza il president u la presi-
denta da la Confederaziun, sco era il vicepresidente u la vicepre-
sidenta.

En cas d'ina smanatscha militar dal pajais elegia l'Assamblea
federala ultra da quai il general sco schefcumandant da l'armada.

Els controllan: las Chombras federalas exerciteschan la sur-
veglianza suprema da l'administraziun federala; ellas decidan tran-
ter auter davart il preventiv da la Confederaziun – pia davart
l'autezza da las entradas ed expensas da conceder. Ultra da quai
examineschan ed approveschan ellas il quint dal stadi.

Ils instruments che stattan a disposiziun

La proposta permetta als parlamentararis da proponer midadas davart ina fatschenta en consultaziun.

L'iniziativa parlamentara pussibilitescha als parlamentararis da proponer in project davart ina lescha u ils princips d'ina tala lescha. Tut las lavurs legislativas vegnan fatgas en ina cumissiun. L'iniziativa parlamentara è suttamesa ad in'examinaziun preliminar.

La moziun incumbensescha il Cussegl federal da preschentar in project davart ina lescha, in conclus federal u in'ordinaziun, u da prender ina mesira. Ella sto vegnir approvada dad omadus cussegls.

Il postulat incumbensescha il Cussegl federal d'examinar e da rapportar, schebain igl è necessari da preschentar in project davart ina lescha u in conclus, u da prender ina mesira.

El po era pretender dal Cussegl federal da preschentar in rapport davart in'otra fatschenta. Per inoltrar in postulat tanscha l'approvaziun d'in dals dus cussegls.

L'interpellaziun permetta als parlamentararis da s'infurmar davart eveniments ed affars impurtants da la politica interna ed exteriora da la Confederaziun. Els pon pretender ina discussiun davart la resposta dal Cussegl federal.

La dumonda pussibilitescha als parlamentararis da s'infurmar davart eveniments ed affars impurtants da la politica interna ed exteriora da la Confederaziun. Il Cussegl federal respunda a la dumonda en scrit; ella na vegn betg tractada en ils cussegls.

L'ura da dumondas permetta als commembers dal Cussegl nazional da discutir ils problems actuals. Durant l'ura da dumondas respunda il Cussegl federal a bucca a las dumondas dals parlamentararis. Mintgamai la segunda e terza emna da sessiun cumenza cun in'ura da dumondas che dura maximalmain 90 minutas.

Betg sulettamain ils parlamentararis, mabain era las cumissiuns e fracziuns pon inoltrar iniciativas parlamentaras ed intervenziuns. Quellas pon vegnir suttascrittas d'in u da plirs commembers dals cussegls.

Tranter 0 e 120

Ils ultims quatter onns han ils commembers dal Cussegl nazional e dal Cussegl dals chantuns inoltrà en tut 6065 intervenziuns parlamentaras, numnadamain

- **361** iniciativas parlamentaras
- **1476** moziuns
- **636** postulats
- **1548** interpellaziuns
- **669** dumondas e
- **1375** dumondas en scrit en il rom da las uras da dumondas dal Cussegl nazional

Quai dat ina media da 25 intervenziuns per commember dal Parlament; singulas parlamentarias u singuls parlamentararis cuntanschan dentant bler dapli: il commember il pli activ ha inoltrà 120, entant che auters n'han inoltrà naginas u mo ina suletta interenziun entaifer otg onns.

Ils piuniers dal Parlament

Las cumissiums han l'incumbensa da predeliberar las fatschentas e da suttametter lur propostas al cussegl, al qual ellas appartegnan. Ellas collavuran a medem temp era stretgmain cun il Cussegl federal. Tenor la lescha davart il Parlament duain las cumissiums plinavant persecuitar ils svilups socials e politics en lur champs d'activitad e far propostas co schliar novas sfidas e problems.

Cumposiziun e repartiziun

Mintga cussegl dispona da dudesch cumissiums permanentas: duas cumissiums da surveglianza e diesch cumissiums legislativas. Lur cumposiziun dependa da la forza numerica da las fracziuns. Las appartegnentschas linguisticas e regiunalas vegnan resguardadas tant sco pussaivel. Las cumissiums dal Cussegl naziunal cumpiglian 25 commembers, e quellas dal Cussegl dals chantuns 13. En media fan ils commembers dal Cussegl naziunal damai part d'ina u da duas cumissiums, e quels dal Cussegl dals chantuns èn represchentads en trais fin quatter cumissiums.

Ils commembers da las cumissiums vegnan elegids per in mandat da quatter onns e pon vegnir reelegids. La durada d'uffizi da la presidenta e dal president da la cumissiuun è limitada a dus onns.

Moda da lavurar ed impurtanza da las decisiums

Cuntrari a las sesidas dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns n'èn las sedutas da las cumissiums betg publicas. Las deliberaziuns confidenzialas duain pussibilitar als commembers da discutir a moda averta ed als simplifitgar da chattar soluziuns cuminaivlas. Las cumissiums infurmeschan però suenter lur sesidas las medias.

Ils commembers che n'han betg reussì da far valair lur punct da vista en las cumissiums, pon preschentar propostas da minoritad en il cussegl.

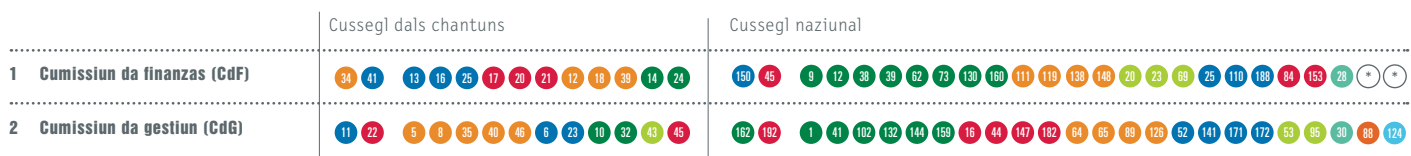
En general acceptan ils cusseglas las propostas da lur cumissiums. Ellas giogan damai ina rolla da piunier per las decisiums.

Cumissiums e delegaziuns da surveglianza

Las *Cumissiums da finanzas* surveglian las finanzas da la Confederaziun. Ellas examineschan il preventiv ed il quint dal stadi, sco era ils projects da finanziaziun. Ellas èn divididas en sutcumissiums che controllan las finanzas dals set departaments. Trais cussegliers naziunals e trais cussegliers dals chantuns furman la *Delegaziun da finanzas*. Quella examinescha e surveglia cuntinuadamain tut las finanzas da la Confederaziun. La *Delegaziun da surveglianza* da la NEAT ha la surveglianza parlamentara suprema da la Nova lingia da viafier tras las Alps (NEAT).

Las *Cumissiums da gestiun* han la surveglianza parlamentara suprema. Ellas adempleschan lur incumbensas cun far inspecziuns e visitas, incaricar la *Controlla parlamentara da l'administraziun* da

far evaluaziuns, examinar ils rapports da gestiun dal Cussegl federal, ils rapports da lavur dals Tribunals federals ed ils rapports annuals d'auters organs (Cumissiuun federala da bancas, Scolas politecnicas federalas, etc.). Ellas tractan dumondas da surveglianza inoltradas da terzs e controllan ch'il Cussegl federal realiseschia effectivamain era las recumandaziuns ed intervenziuns parlamentaras ch'el retschaiva. Las Cumissiums da gestiun èn divididas en sutcumissiums. Mintga cumissiuun elegia ultra da quai trais commembers da ses mez per constituir la *Delegaziun da las Cumissiums da gestiun*. Quella è responsabla per la controlla da las activitads en il sector da la protecziun dal stadi e dals servetschs d'infurmaziun.

Las cumissiums sa radunan en media trais fin quatter dis per quartal.

Las cifras inditgeschan mintgamai ils commembers correspundents dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns (vesair paginas 26 fin 28); il president ed il vicepresidente figureschan en l'emprima e la segunda posiziun, suandads dals commembers da las cumissiums tenor partida. La staila (*) signiftga che la sedia è vacanta.

Las cumissiuns legislativas

Las fatschentas legislativas èn repartidas sin diesch cumissiuns che han las suandantas cumpetenzas:

Cumissiuns per la politica exteriura: relaziuns internaziunalas, neutralidad, agid umanitar, dretgs umans, politica d’economia da l’exteriur, integraziun europeica, banca mundiala, FMI.

Cumissiuns per scienza, educaziun e cultura: scienza, educaziun, tecnologia genetica, linguas, cultura, sport, famiglia, giuventetgna, dumondas da las dunnas.

Cumissiuns per segirezza sociala e sanadad: assicuranzas socialas, sanadad publica, drogas, victualias, prevenziun da malsognas e d’accidents, medischina da lavur.

Cumissiuns per ambient, planisaziun dal territori ed energia: protecziun da l’ambient, protecziun da monuments, planisaziun dal territori, economia d’aua, energia, selvicultura, chatscha e pestga.

Cumissiuns per la politica da segirezza: defensiun militar, protecziun civila, defensiun economica da la patria, politica da pasch e

da segirezza, servetsch civil, export da material da guerra.
Cumissiuns per traffic e telecomunicaziun: transports e traffic, posta e telecomunicaziun, medias.

Cumissiuns per economia e taxas: economia naziunala, lavur, partenadi social, pretschs, consum, assicuranzas privatas, garanzia cunter la ristga d’export, taxas, agricultura.

Cumissiuns d’instituziuns politicas: autoritads federalas, relaziuns tranter la Confederaziun ed ils chantuns, dretgs politics, dretgs da burgais, politica d’asil e dals esters, relaziuns tranter la Baselia ed il stadi.

Cumissiuns per dumondas giuridicas: Cudesch civil svizzer, Dretg d’obligaziuns, proprietad intellectuala, concurrenza illoiala, protecziun da datas, dretg penal, dretg penal militar, immunitad, amnestia.

Cumissiun per construcziuns publicas: construcziuns publicas da la Confederaziun en Svizra ed a l’exteriur.

	Cussegl dals chantuns	Cussegl naziunal
3 Cumissiun per la politica exteriura (CPE)	36 26 27 30 39 46 2 23 4 44 24 32 37	143 49 6 9 11 35 61 92 134 197 14 43 96 108 183 32 75 105 186 123 183 188 75 166 29
4 Cumissiun per scienza, educaziun e cultura (CSEC)	33 30 8 15 26 46 2 6 41 21 42 38 3	163 130 32 40 52 63 115 159 180 14 15 85 135 24 27 67 184 32 146 156 174 22 106 122 29
5 Cumissiun per segirezza sociala e sanadad (CSSS)	18 10 2 25 28 31 9 27 24 21 42 44 29	11 83 2 61 61 91 89 161 199 13 16 97 121 182 51 110 151 173 75 139 155 106 122 30 68
6 Cumissiun per ambient, planisaziun dal territori ed energia (CAPTE)	35 16 7 26 40 19 28 14 29 4 22 1 43	113 86 8 36 112 114 133 161 48 96 104 137 165 65 89 126 177 26 148 152 21 54 168 28 56
7 Cumissiun per la politica da segirezza (CPS)	25 9 12 15 30 38 18 33 11 41 42 45 37	12 117 2 91 102 109 159 187 43 46 70 166 191 77 100 123 141 84 66 111 79 99 143 57 53
8 Cumissiun per traffic e telecomunicaziun (CTT)	15 14 5 35 40 11 19 31 20 39 45 1 29	129 1 7 40 72 76 87 131 13 84 154 165 25 71 127 181 31 58 156 176 54 99 167 24 157
9 Cumissiun per economia e taxas (CET)	4 6 5 9 27 34 16 28 36 17 20 3 24	120 42 5 87 101 129 145 146 82 90 118 140 178 50 68 142 170 183 108 121 200 69 168 125 175
10 Cumissiun d’instituziuns politicas (CIP)	7 44 13 19 23 31 12 18 35 24 32 43 45	80 187 3 9 37 39 82 114 158 17 47 74 84 164 77 83 172 189 83 138 179 184 195 58 175
11 Cumissiun per dumondas giuridicas (CDG)	22 33 7 9 46 13 16 36 17 38 1 3 37	71 19 4 5 37 73 116 134 180 196 18 103 193 33 59 176 177 23 55 95 48 93 190 34
12 Cumissiun per construcziuns publicas (CCP)		31 168 8 41 61 112 133 44 94 182 26 171 117

Autras cumissiuns

La *Cumissiun da redacziun* verifitgescha ils texts dals decrets en las trais linguas uffizialas e determinescha lur versiun definitiva.

La *Cumissiun da grazia e da conflicts da cumpetenzza* examinescha las dumondas da grazia suttamessas a l’Assamblea federala e las decisziuns davart conflicts da cumpetenzza tranter las autoritads supremas da la Confederaziun.

La *Cumissiun da rehabilitaziun* constatescha l’annullaziun da sentenzias penals cunter personas ch’èn vegnidas truadas, perquai ch’ellas han gidà a fugir umans persequitads durant il temp dal naziunalsocialissem.

La *Cumissiun da dretgira* prepara l’elecziun e la relaschada d’uffizi da commembers dals Tribunals federalas.

Delegaziuns

Las delegaziuns vegnan surtut instituidas per tgirar las relaziuns cun auters stadis u per represchentar l’Assamblea federala en radunanzas parlamentaras internaziunalas, sco quellas dal Cussegl d’Europa, da la Franconia, da l’OSCE e da la Nato.

Parlamentaris cun ideas sumegliantas

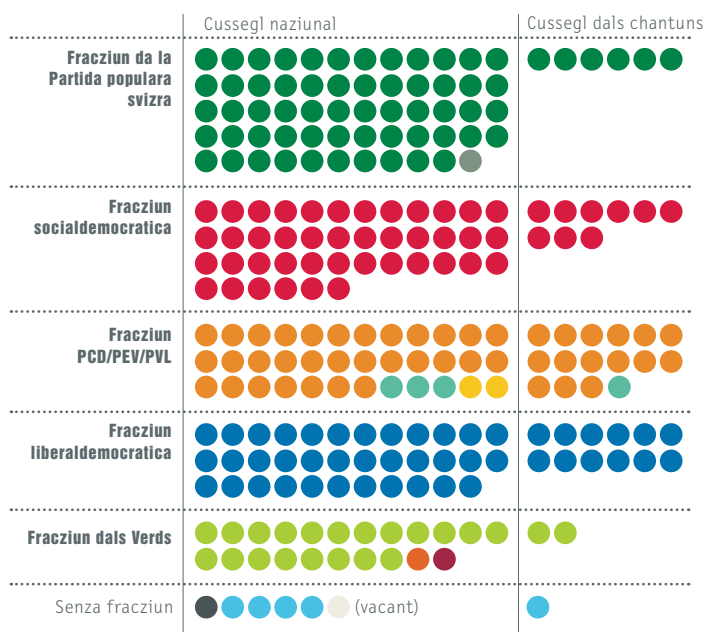
Las fracziuns èn colliaziuns da deputads da la medema partida u da partidas politicamain sumegliantas. Ellas giogan ina rolla centrala en il process da la furmaziun da l'opiniun. Las fracziuns predeliberschan fatschentas impurtantas suttamessas als cussegls ed emprovan da s'accordar ad ina posiziun cuminavla. Quella na defendan ellas betg mo entaifer il cussegl, mabain era visavi las medias e la publicitad. Per furmar ina fracziun dovri almain tschintg commembers d'in cussegl. En il Cussegl naziunal è l'appartegnientscha ad ina fracziun ina premissa per far part d'ina cumissiun.

Perquai sa stentan las partidas pitschnas cun main che tschintg commembers da far part ad ina fracziun existenta. Da l'autra vart han las fracziuns existentas era gugent las partidas pitschnas: pli gronda ch'è numnadamain ina fracziun e dapli sedias ch'ella po occupar en las cumissiuns e dapli influenza ch'ella po prender sin las decisziuns.

Politicamain n'è l'**Assamblea federala** betg dividida en partidas, mabain en fracziuns. Da preschent datti tschintg fracziuns, set deputads dal Parlament èn senza fracziun.

La paga per la lavur

Las fracziuns vegnan indemnissadas ad onn cun ina contribuziun fixa da 94 500 francs; mintga commember survegn ultra da quai 17 500 francs. Ils parlamentaris che na fan part da nagina fracziun, n'obtegnan nagina indemnissaziun. Els n'han era betg il dretg ad ina sedia en ina cumissiun parlamentara e na pon, en la gronda part dals cas, era betg prender il pled en las debattas.

L'administraziun da l'Assamblea federala

Ils Servetschs dal Parlament gidan l'Assamblea federala ad ademplir sias incumbensas. Els offran ina paletta da prestaziuns cumplexsiva e permettan uschia a las parlamentarias ed als parlamentararis da far lur lavur a moda seriosa e creativa. Els planiseschan ed organischeschan las sessiuns parlamentaras e las sesidas da las cumissiuns, surpiglian lavurs da secretariat, scrivan rapports e protocols, fan translaziuns, procuran per documents ed als archiveschan, e cusseglian ils commembers dal Parlament en dumondas da cuntegn e da procedura. Davos las culissas dal Parlament lavuran 293 persunas en 197 plazzas a temp cumplain e sut la direzziun da la secretaria generala u dal secretari general.

Secretariat general

Secretari general:
Christoph Lanz

Edifizi dal Parlament, 3003 Berna
031 322 87 90

information@pd.admin.ch
www.parlament.ch

Il *Secretariat general* è responsabel per la planisaziun da las sessiuns e da las fatschentas, sco era per dumondas d'organisaziun e da procedura.

Il *Secretariat central* è l'emprim post da servetsch dal Parlament. El prepara tranter auter ils documents da lavur da l'Assamblea federala, administrescha las adressas ed elavura glistas.

Il *Servetsch d'infurmaziun* garantescha las relaziuns cun las medias – surtut cun quellas da la Chasa federala – e cun la publicitad. El cusseglia e sustegna ils deputads, ils organs parlamentaris e la direzziun dals Servetschs dal Parlament en lur contacts cun la pressa.

Il *Servetsch da relaziuns publicas* prepara ils meds da communicaziun davart il Parlament, organischescha las visitas e las occurrenzias en la Chasa federala ed è responsabel, ensem cun la Chanzlia federala, per il «Forum politic da la Confederaziun» en il Käfigturm.

Il *Servetsch d'internet* administrescha la pagina Web dal Parlament e metta a disposiziun las infurmaziuns las pli actualas davart las singulas fatschentas ed ils commembers dals cussegls. Durant las sessiuns procura el per la transmissiun da las debattas.

Il *Servetsch giuridic* cusseglia ed infurmescha en tut las dumondas dal dretg parlamentar.

Servetschs scientifics

La lavur en las cumissiuns è ina part essenziala dal mandat parlamentar. Il dumber e la complexitad da las fatschentas s'augmentan cuntinuadamain; perquai vegn mintga fatschenta attribuida ad ina cumissiun. Ils secretariats da las cumissiuns furman il *Servetsch da las cumissiuns*. Quel planisescha las lavurs, porscha agid tematic, organisatoric ed administrativ e cusseglia las cumissiuns oravant tut en dumondas da procedura e da competenza.

Etimologicamain vegn il pled «Parlament» da «parlare», ma il proverb di: «verba volant, scripta manent» – «ils plects s'golan davent, quai ch'è scrit resta». Consequentamain dispona mintga Parlament era d'in servetsch da protocollaziun. Il sistem da protocollar dal *Bulletin uffizial* è in dals pli moderns dal mund che permetta da transcriber e da publitgar las intervenziuns parlamentaras sin la pagina web www.parlament.ch quasi en temp real.

Il *Servetsch da documentaziun* furnescha a moda svelta mintga infurmaziun che las deputadas u ils deputads dovran per las decisiuns en lur cussegl u per in referat.

Relaziuns internaziunalas e linguas

Il *Servetsch da relaziuns internaziunalas* è il secretariat da las cumissiuns e delegaziuns per la politica exteriura. Ultra da quai prepara el ils viadis parlamentaris a l'exteriur e las visitas en Svizra da las delegaziuns parlamentaras estras ed è cumpetent per dumondas protocollaras.

Il *Servetsch linguistic* fa las lavurs da translaziun per il Parlament ed ils Servetschs dal Parlament.

Il *Servetsch d'interprets* garantescha la translaziun simultana dals votums parlamentaris en las trais linguas uffizialas tudestg, franzos e talian.

Resursas, segirezza e logistica

Il *Servetsch da personal* realisescha la politica da personal ed è responsabel per tut las dumondas en connex cun la scolaziun ed il svilup da l'organisaziun.

Il *Servetsch da finanzas e viadis* prepara ed administrescha il budget, la contabilitad ed il controlling. El regla las indemnizaziuns als parlamentararis ed organischescha era ils viadis da quels.

Il *Servetsch da segirezza e d'infrastructura* procura che las mesiras da segirezza vegnian respectadas ed è responsabel per tut las dumondas che pertutgan l'Edifizi dal Parlament, la gestiun da las localitads e l'infrastructura tecnica.

Il *Servetsch d'informatica e da technologies novas* garantescha il funcziunament ed il mantegniment da l'entira infrastructura d'informatica dals Servetschs dal Parlament e dals secretariats da las fracziuns. Ultra da quai metta el a disposiziun als commembers dal Parlament in equipament personal d'informatica.

Il *Servetsch da gestiun/Servetsch dals salters* è cumpetent per l'infrastructura da las Chombras federalas, da las cumissiuns e fracziuns. Ils salters stattan da tut temp a disposiziun als cussegls durant lur sesidas ed accumpognan las presidentas ed ils presidents dals cussegls era ad occurrenzias publicas.

L'*Uffizi d'integraziun informatica e da gestiun da projects* ha l'incumbensa da realisar projects en ils secturs da l'infrastructura, da la segirezza, da l'informatica, da la gestiun da documents e dal sistem *e-parl*, che permetta da publitgar en l'internet tut ils documents necessaris per las activitads dals cussegls.

Crear ina basa solida per l'assicuranza d'invaliditad

La creaziun d'ina lescha è ina chausa complexa e savens era stentusa. Il process dovra almain dudesch mais, po dentant era durar passa dudesch onns en cas extrem. Tuttina è il dumber da novas leschas creschì considerablmain ils davos onns. En media va en vigor oz mintg'emna ina nova lescha u ina midada da lescha. Ils suandants pass èn stads necessaris per elavurar la 5avla revisiun da l'AI, damai per adattar la Lescha federala davart l'assicuranza d'invaliditad:

0

Tgi: Cura:

Tgi che vules elavurar u modifitgar ina lescha, sto far l'emprim pass – quai pon esser singulas personas cun dretg da votar u gruppas d'interess, parlamentararis u parts da l'administraziun, dals chantuns u il Cussegl federal.

1

Tgi: CSSS-CN
CSSS-CC
Cura: 4-11-2002
20-2-2003

En il cas preschent han dus gremis parlamentaris fatg l'emprim pass: la Cumissiun per segirezza sociala e sanadad dal Cussegl naziunal (**CSSS-CN**) e la Cumissiun per segirezza sociala e sanadad dal Cussegl dals chantuns (**CSSS-CC**).

Omaduas inolteschan ina moziun anc durant las deliberaziuns davart la 4. revisiun da l'AI – ina la fin dal 2002, l'autra l'entschatta dal 2003. La finamira da las cumissiuns è da limitar l'augment da la quota d'invalids – damai la cifra da las personas che retiran ina renta d'invaliditad en cumparegliaziun cun l'entira populaziun. Ellas incumbenseschan perquai il Cussegl federal d'examinar l'efficacitad da las mesiras prendidas en il rom da la 4. revisiun da l'AI e da proponer ulteriuras mesiras en cas che questa quota s'augmentass vinavant.

2

Tgi: Cussegl federal
Cura: 2004

Cunquai che la quota s'augmenta danovamain il 2003 ed i n'è nagina meglieraziun en vista per ils proxims onns, decida il **Cussegl federal** l'onn 2004 da prender per mauns immediat la 5avla revisiun da l'AI.

3

Tgi: UFAS
Cura: 2004

Il Cussegl federal incumbensescha l'Uffizi federal d'assicuranzas socialas (**UFAS**) d'elavurar in emprim project da lescha en collavuraziun cun ils auters uffizis pertutgads.

4

Tgi: Cussegl federal
Cura: 24-9-2004

Quest emprim project da lescha approvescha il **Cussegl federal** ils 24 da settember 2004.

5

Tgi: Divers
Cura: 2004

Il project va en **consultaziun** als chantuns, als Tribunals federals, a las partidas, a las associaziuns centralas da l'economia, sco era ad ulteriuras organisaziuns interessadas. Tuts pon prender posiziun e far propostas per midadas.

Inoltradas vegnan var 140 propostas.

6

Tgi: UFAS
Cura: 2005

L'Uffizi federal d'assicuranzas socialas (**UFAS**) resumescha en in rapport ils resultats da la procedura da consultaziun ed elavura la misiva concernent la 5avla revisiun da l'AI.

7

Tgi: Cussegl federal
Cura: 22-6-2005

Il **Cussegl federal** examinescha il text e suttametta quel ils 22 da zercladur 2005 al Parlament.

8

Tgi: CSSS-CN
Cura: 5/6-9-2005

Ils 5 e 6 da settember 2005 sa reunescha la Cumissiun per segirezza sociala e sanadad dal Cussegl naziunal (**CSSS-CN**) e taidla l'opiniun da differents experts. Ella decida unanimamain d'entrar sin la 5avla revisiun da l'AI.

9

Tgi: Cussegl naziunal
Cura: 20-22-3-2006

En la sessiun da primavera 2006 debattescha il **Cussegl naziunal** davart la 5avla revisiun da l'AI. Era sche la gronda part dals deputads è da l'avis che la lescha stoppia vegnir revedida, èn las opiniuns divididas quai che concerna la finanziaziun da l'assicuranza d'invaliditad. Perquai decida il cussegl da reglar pli tard questa dumonda.

Il Cussegl naziunal modifitgescha mo levamain il project dal Cussegl federal. Ils 22 da mars approvescha el la revisiun sunter ina discussiun da quattordesch uras repartida sin trais dis.

10**Tgi:**

CSSS-CC

Cura:

24/25-4-2006

Ils 24 e 25 d'avrigl vegn il dossier examinà da la Cumissiun per segirezza sociala e sanadad dal Cussegl dals chantuns (**CSSS-CC**). Suentar avair tadlà l'opiniun da differents circuls, decida era el unanimamain d'entrar sin il project e da sa fatschentar detagliadamain cun quel.

11**Tgi:**

Cussegl dals chantuns

Cura:

22-6-2006

Ils 22 da zercladur 2006 debattescha il **Cussegl dals chantuns** davart la 5avla revisiun da l'AI. Era el è da l'opiniun ch'i saja necessari da reveder la lescha, ma era qua èn ils deputads da differents avis quai che concerna la finanziaziun.

En ils puncts principals na sa distanziescha el betg fermamain dal Cussegl naziunal; el agiunta però anc duas novas disposiziuns: d'ina vart duain ils patruns collavurar cun ils uffizis da l'AI e gidar a tschertgar soluziuns. Da l'autra vart duai l'assicuranza pajar ina contribuziun als patruns che occupan vinavant in emploià invalid (artitgel 14a alinea 5).

Il Cussegl dals chantuns stritga dentant duas disposiziuns approvadas dal Cussegl naziunal concernent l'agid en chapital e l'adattaziun da las rentas pajadas a l'exteriur a la capaciad da cumpra locala.

12**Tgi:**Cussegl naziunal
Cussegl dals chantuns**Cura:**18-9-2006
25-9-2006

En il rom da la procedura d'eliminaziun da las differenzas s'exprima il **Cussegl naziunal** danovamain en favur da l'agid en chapital stritgà dal Cussegl dals chantuns e refusescha il nov artitgel 14a alinea 5.

Alura debattescha il **Cussegl dals chantuns** davart las differenzas restantas. Tar l'artitgel 14a alinea 5 fan ils deputads in pass en direziun dal Cussegl naziunal. Els reformuleschan la disposiziun ed integreschan l'agid en chapital en il project.

13**Tgi:**

Cussegl naziunal

Cura:

2-10-2006

Ussa suonda il **Cussegl naziunal** las decisiuns dal Cussegl dals chantuns.

La convocaziun d'ina conferenza d'intermediaziun n'è betg necessaria, perquai ch'i na dat naginas differenzas pli tranter ils dus cussegls suenter main che trais debattas.

14**Tgi:**Cussegl naziunal
Cussegl dals chantuns**Cura:**

6-10-2006

Ils 6 d'october 2006 approvescha il **Cussegl naziunal** la 5avla revisiun da l'AI en la votaziun finala, e quai cun 118 vuschs cunter 63 e trais abstenziuns.

Era il **Cussegl dals chantuns** accepta la revisiun, e quai cun 35 cunter 7 vuschs e duas abstenziuns.

Cunquai ch'i sa tracta da midar ina lescha e betg la Constituziun, na sto la midada betg vegnir suttemessa automaticamain al pievel.

15**Tgi:**

Il comité da referendum

Cura:17-10-2006
-25-1-2007

Ils adversaris da la revisiun rimnan entaifer il termin da 100 dis avunda sutscriziuns cunter la midada da la lescha: il **referendum** reussescha.

16**Tgi:**

Votantas e votants

Cura:

17-6-2007

Ils 17 da zercladur 2007 ha lieu la votaziun dal pievel. Il project vegn approvà da las votantas e dals votants cun 59,1% da las vuschs.

17**Tgi:**

Cussegl federal

Cura:

29-9-2007

Ils 29 da settember decida il **Cussegl federal** da metter en vigor la 5avla revisiun da l'AI sin il 1. da schaner 2008.

18**Tgi:****Cura:**

1-1-2008

Il 1. da schaner 2008: la revisiun da la Lescha federala davart l'assicuranza d'invaliditad entra en vigor.

L'EXECUTIVA: IL CUSSEGL FEDERAL ED ILS DEPARTAMENTS

La Regenza svizra

Per l'emprima giada en si'istorgia da bundant 160 onns sa cumpona il collegi dal Cussegl federal 2009 da commembers che appartegnan a tschintg partidas: l'exclusiun da la secziun chantunala grischuna or da la PPS il 2008 – e surtut era quella da la cussegliera federala

Eveline Widmer-Schlumpf, perquai ch'ella aveva acceptà l'elecziun en la Regenza naziunala en-cunter la veglia da sia partida – e la fundaziun sequenta da la PBD han per consequenza ch'ina partida pitschna è per l'emprima giada representada en il Cussegl federal.

Il Cussegl federal

La Regenza da la Svizra sa cumpona dals set commembers dal Cussegl federal che vegnan elegids da l'Assamblea federala per in temp d'uffizi da quatter onns. Il president da la Confederaziun è elegì mo per in onn e vala durant quest temp sco primus inter pares, quai vul dir sco emprim tranter persunas da la medema posiziun. El maina las sedutas dal Cussegl federal e surpiglia funcziuns spezialas da represchentaziun. La chanceliera federala è per uschè dir la schefsecretaria dal collegi guvernativ.

Hans-Rudolf Merz
president da la Confederaziun
 Schef dal Departament federal da finanzas
 Commember da la PLD ●
 Cussegljer federal dapi il 2004

Doris Leuthard
vicepresidenta dal Cussegl federal
 Scheffa dal Departament federal d'economia
 Commembra da la PCD ●
 Cussegljera federala dapi il 2006

Moritz Leuenberger
 Schef dal Departament federal per ambient, traffic, energia e comunicaziun
 Commember da la PSS ●
 Cussegljer federal dapi il 1995

Pascal Couchepin
 Schef dal Departament federal da l'intern
 Commember da la PLD ●
 Cussegljer federal dapi il 1998

Micheline Calmy-Rey
 Scheffa dal Departament federal d'affars exteriors
 Commembra da la PSS ●
 Cussegljera federala dapi il 2003

Eveline Widmer-Schlumpf
 Scheffa dal Departament federal da giustia e polizia
 Commembra da la PBD ●
 Cussegljera federala dapi il 2008

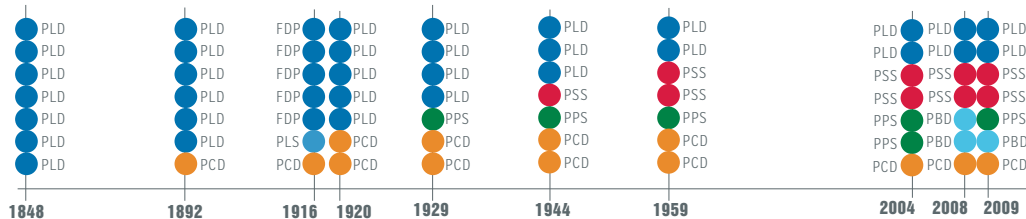

Ueli Maurer
 Schef dal Departament federal da defensiu, protecziun da la populaziun e sport
 Commember da la PPS ●
 Cussegljer federal dapi il 2009

Corina Casanova
 Commembra da la PCD ●
 Chanceliera federala dapi il 2008

Las partidas guvernativas dapi il 1848

La grafica mussa la represchentanza da las partidas en il Cussegl federal dapi l'onn 1848: da la supremazia dals liberals che ha durà bundant 40 onns, fin a la cumposiziun odierna da la Regenza.

Las incumbensas dal Cussegl federal:

Sco autoritad suprema dal pajais è il Cussegl federal en emprima lingia responsabel per las activitads guvernativas: el ha permanentamain da

- valitar la situaziun dal svilup tranter il stadi e la societad e tranter ils eveniments a l'intern dal pajais ed a l'exteriur;
- circumscriber las finamiras fundamentalas da las activitads dal stadi e definir ils meds ch'i dovra per realisar quellas;
- planisar e coordinar la politica da la Regenza e garantir che quella vegnia exequida;
- represchentar la Confederaziun en Svizra ed a l'exteriur.

Ultra da quai ha il Cussegl federal da survegliar regularmain e sistematicamain l'entira administraziun federala e da garantir l'activitad efficazia, legala ed opportuna da quella. Il Cussegl federal sa participescha era a la legislaziun, el

- maina la procedura preliminar da la legislaziun;
- suttametta leschas federalas e decisiuns federalas a l'Assamblea federala;
- relascha ordinaziuns, uschenavant che la Constituziun federala u las leschas federalas al autoriseschan.

Il Cussegl federal elavura era il preventiv ed il quint dal stadi. Il Cussegl federal sa raduna per regla mintg'emna ad ina seduta ordinaria; là vegnan decididas onn per onn 2000 fin 2500 fatschentas. Ultra da las autras sedutas extraordinarias fixadas a curt termin e tenor basegn, datti anc mintg'onni pliras sedutas da clausura deditgadas a temas pli vasts e complexs. Las sedutas dal Cussegl federal maina il president da la Confederaziun, durant sia assenza il vicepresident; questas sedutas duran tranter ina e diesch uras.

Ils departaments e la Chanzlia federala preparan las fatschentas, ma il Cussegl federal decida sco collegi. Mintga commember dal Cussegl federal ha ina vusch; la chanceliera federala ha il dretg da far propostas e da discurren, ma nagin dretg da vuschar.

La collegialitad

Tenor l'artitgel 177 da la Constituziun federala è il Cussegl federal in'autoritad collegiala, en la quala mintga commember ha ils medems dretgs e las medemas obligaziuns.

Mintga mesemna en damaun sa raduna la Regenza federala a las sedutas ordinarias; durant quellas s'expriman ils commembers davart las fatschentas actualas e prendan lur decisiuns. Per regla evitescha il Cussegl federal da far ina votaziun en il vair senn dal pled; las relaziuns da maioritad sa resultan savens gia en la discussiun. Las decisiuns che vegnan prendidas a moda confidenziala duain ils cussegliers federalas alura defender publicamain e cun ina suletta vusch, a basa dals arguments ch'èn stads decisivs en la discussiun. Ils cussegliers federalas che han damai in'otra opiniun che la maioritad, ston sa suttametter a las decisiuns dal gremit.

Il pled **concordanza** deriva dal latin «concordia», quai che signifitga tant sco «unanimitad» u «esser in corp ed in'olma». Cuntrari a la Constituziun na prescriba la concordanza nagina represchentanza eguala da las differentas regiuns da la Svizra. Anzi, ella è sa sviluppada durant decennis tras la gronda impurtanza accordada a la protecciun da las minoritads en Svizra.

Concordanza na signifitga però betg che tut ils commembers dal Parlament e da la Regenza èn u stuessan esser dal medem avis. Sia finamira è da garantir che tut las opiniuns sajan represchentadas e possian giugar ina rolla proporziunala a lur forza electorala.

Furmla magica sa numna la cumposiziun dal Cussegl federal tenor partidas, valaivla dapi il 1959. Da lez temp eran las partidas per l'emprima giada represchentadas en la Regenza federala pli u main confurm a lur quotas d'electurs: la PSS cun 26,3%, la PLD cun 23,7% e la PCD cun 23,3% avevan mintgamaì dus represchentants e la PPS cun 11,6% in represchentant en il Cussegl federal.

Questa relaziun è sa mantegnida durant 44 onns. Cunquai che la PPS ha survegnì en las elecziuns dal Cussegl nazional dal 2003 las pli bieras vuschs, ha ella obtegnì a cust da la PCD ina segunda sedia. Ses dus represchentants èn però entrads en la partida PBD, fundada da nov l'onn 2008. Suentar la demissiun da Samuel Schmid e l'elecziun dad Ueli Maurer il 2009 dispona la PPS puspè d'in cusseglier federal.

Nua che lavuran ils var 36 000 emploiads federals

Scheffa dal departament:
Micheline Calmy Rey

Schef dal departament:
Pascal Couchepin

Scheffa dal departament:
Eveline Widmer Schlumpf

Schef dal departament:
Ueli Maurer

Departament federal d'affars exterius DFAE

Departament federal da l'intern DFI

Departament federal da giustia e polizia DFGP

Departament federal da defensiu, protecziun da la populaziun e sport DDPS

Secretariat general

Secretariat general

Secretariat general

Secretariat general

Secretariat da stadi

Uffizi federal per l'egualitad tranter donna ed um UFEQ

Uffizi federal da giustia UFG

Auditorat superiur

Direcziun politica

Uffizi federal da cultura UFC

Uffizi federal da polizia Fedpol

Defensiu

Direcziun per dretg internaziunal public

Biblioteca nazionala svizra BN

Uffizi federal da migraziun UFM

Protecziun da la populaziun

Direcziun per svilup e coordinaziun DSC

Archiv federal svizzer AFS

Procura publica federala PPF

Sport

Direcziun per resursas e la rait exteriora

Uffizi federal da meteorologia e climatologia MeteoSvizra

Uffizi federal da metrologia Metas

Armasuisse

Represchantanzas diplomaticas e consularas da la Svizra a l'exterior

Uffizi federal da sanadad publica UFSP

Institut federal da proprietad intellectuala IPI

Uffizi federal da statistica UST

Institut svizzer da dretg cumparativ ISDC

Uffizi federal d'assicuranzas socialas UFAS

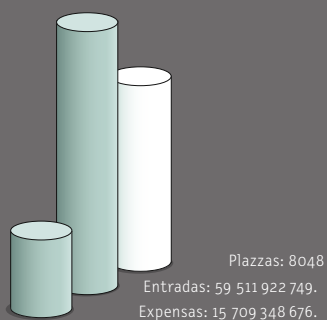
Cumissiun federala da bancas da giu CFBG

Secretariat da stadi per furmaziun e perscrutaziun SFP

Sectur da las Scolas politechnicas federalas SPF

Institut svizzer per products terapeutics Swissmedic

Las organisaziuns marcadadas cun color en per gronda part autonomas. Las indicaziuns da vart las plazzas ed il budget n'èn perquai betg resguardadas en las cifras correspondentas dal departament.

Schef dal departament:
Hans Rudolf Merz

Scheffa dal departament:
Doris Leuthard

Schef dal departament:
Moritz Leuenberger

Chanceliera federala:
Corina Casanova

Departament federal da finanzas DFF

Departament federal d'economia DFE

Departament federal per ambient, traffic, energia e communicaziun DATEC

Chanzlia federala

Secretariat general

Secretariat general

Secretariat general

Incumbensà federal per la protecciun da datas e per la trasparenza

Administraziun federala da finanzas AFF

Secretariat da stadi per l'economia Seco

Uffizi federal da traffic UFT

Uffizi federal da personal UPPER

Uffizi federal da furmaziun professiunala e da tecnologia UFFT

Uffizi federal d'aviatica civila UFAC

Administraziun federala da taglia AFT

Uffizi federal d'agricultura UFAG

Uffizi federal d'energia UFE

Administraziun federala da duana AFD

Uffizi federal veterinar UFV

Uffizi federal da vias UVIAS

Uffizi federal d'informatica e da telecomunicaziun UFIT

Uffizi federal per il provediment economic dal pajais UFPE

Uffizi federal da communicaziun UFCOM

Uffizi federal per edifizis e logistica UFEL

Uffizi federal d'abitaziuns UFAB

Uffizi federal d'ambient UFAM

Autoritad federala da surveglianza dals martgads da finanzas Finma

Surveglianza dals pretschs

Uffizi federal da svilup dal territori ARE

Controlla federala da finanzas CFF

Cumissiun da concurrenza CumCo

Administraziun federala d'alcohol AFA

Institut federal da scola auta per la furmaziun professiunala IFFP

Cassa federala da pensiun Publica

La Chanzlia federala ChF

Sco post da stab è la Chanzlia federala responsabla per la gestiun da las fatschentas dal Cussegl federal. Ella ha l'incumbensa da coordinar las differentas etappas ch'ina fatschenta politica sto absolver, avant ch'ella vegnia in summa tractandada. La Chanzlia federala ha ina funcziun da punt tranter l'ulteriura administraziun federala ed il Parlament. La chanceliera federala è la scheffa dal stab e po far propostas en il Cussegl federal. Ella garantescha plinavant che las decisiuns dal Cussegl federal vegnian communitgadas a la populaziun a moda immediata e transparenta via las medias.

Il 2009 è per la Chanzlia federala in onn da consolidaziun e renovaziun cun dus accents principals: mantegnair la qualitad da las plattafurmas d'internet www.admin.ch e www.ch.ch ed adattar quellas a las pretensiuns futuras da l'e-government, q.v.d. il trafic electronic tranter il stadi e las burgaisas ed ils burgais. Ina part principala da l'e-government furma la votaziun electronica (enconuschenta sco e-voting ubain vote électronique) che vegn examinada en plirs chantuns en il rom da projects da pilot.

Plinavant vul la Chanzlia federala modernisar en il decurs da l'onn il sistem electronic per registrar las publicaziuns uffizialas en il Fegl uffizial federal ed en las collecziuns da leschas. A medem temp duain tut las fatschentas da l'administraziun federala vegnir unificadas e realisadas a moda electronica.

Sector chanceliera federala

La **secziun planisaziun e strategia** è responsabla per ils instruments da planisaziun e da rapport politics dal Cussegl federal: il program da la legislatura, las finamiras annualas ed il rapport da gestiun. La secziun coordinescha ultra da quai las lavurs da perspectiva da l'administraziun federala e surveglia che las pli impurtantas fatschentas dal Cussegl federal correspundian a la politica generala actuala e planisada. Ella s'occupa era da las lavurs da secretariat da la Conferenza dals secretaris generals, l'organ da coordinaziun suprem da l'administraziun federala.

La **secziun dretgs politics** procura ch'ils dretgs politics spezialmain tipics per la Svizra funcziunian bain. Ella cusseglia ils comités d'iniziativa e da referendum, fa ina preexaminaziun formala da las iniciativas dal pievel, controlla las glistas da sutscrizziuns inoltradas, organisescha las votaziuns federalas e las elecziuns dal Cussegl naziunal, ed accumpogna las emprovas da pilot areguard la votaziun electronica.

Il **servetsch spezialisà Scolaziun per il management da crisis da l'administraziun federala (SMC)** scolescha unitads da stab d'uffizis, da departaments e da la Chanzlia federala per la superaziun da crisis e catastrofes ed organisescha exercizis correspundents. En

quest connex daventa adina pli impurtanta la collavuraziun tranter ils departaments.

La **secziun gestiun da las actas e dals process** prenda encunter la posta, distribuescha ils documents per la consultaziun en ils uffizis e las fatschentas dal Cussegl federal ed archivescha las actas da la Chanzlia federala.

Las incumbensas principalas dals **servetschs interns** cumpiglian il management dal persunal, la contabilisaziun e la planisaziun da las finanzas, la logistica, l'informatica, il servetsch da salter, l'administraziun da las occurrenzas en la chasa von Wattenwyl e la residenza da champagna «Lohn», sco era la conferma d'autenticidad da sutscrizziuns d'autoritads a l'exteriur.

Sector Cussegl federal

Mintgamai la mesemna precis a las 9.00 cumenza en la Chasa federala vest la seduta emnila dal Cussegl federal. La **secziun fatschentas dal Cussegl federal** prepara ensem cun ils departaments las fatschentas ch'il Cussegl federal duai approvar. Ella elavura ina glista da tractandas, rimna las opiniuns da tut ils departaments sunter l'uschenumnada procedura da cunrapport davart las fatschentas tractandadas e surdat quellas al Cussegl federal. Sunter la seduta dal Cussegl federal vegnan redigids il protocol da las decisiuns e las singulas decisiuns.

La **secziun dretg** ha in'impurtanta funcziun da controlla e da consultaziun en il process legislativ e cusseglia ils departaments ed ils uffizis en projects da legislaziun. Ella verifitgescha tut las propostas inoltradas dal punct da vista giuridic e formal. Ultra da quai s'occupa ella da tscherts territoris da legislaziun sco il dretg davart l'organisaziun da l'administraziun, il dretg da consultaziun ed il dretg da publicaziun.

Leschas ed ordinaziuns ston vegnir publitgadas en ils organs uffizials, per ch'ellas possian entrar en vigur. Il **center da las publicaziuns uffizialas** (CPU) procura ch'il Fegl uffizial federal e las duas collecziuns dal dretg federal vegnian publitgads a moda speditiva e simultana en las trais linguas uffizialas tudestg, franzos e talian. Il Fegl uffizial federal cuntegna ils sbozs da leschas e da decisiuns federalas ch'il Parlament elavura vinavant en il rom da sia activitad legislativa, sco era messadis explicativs e rapports dal Cussegl federal, propostas per referendums e comunicaziuns da las autoritads federalas. La *Collecziun uffiziala da las leschas federalas* (CULF) cumpara mintg'emna e cuntegna las leschas ed ordinaziuns novas e modifitgadas; la *Collecziun sistematica dal dretg federal* (CS) vegn actualisada permanentmain e corresponda cumplainmain al dretg vertent actual. Las collecziuns dal dretg èn indispensablas per las giuristas ed ils giurists,

Chanceliera federala:

Corina Casanova

Vicechancelier: Oswald Sigg*, Thomas Helbling

*a partir dal 1-4-09 André Simonazzi

Chasa federala vest, 3003 Berna

031 322 31 53

Responsabels per l'infurmaziun: Hansruedi Moser, Claude Gerbex

www.admin.ch

ma era per bleras personas privatas. Quai demussa il fatg che las versiuns electronicas da questas ovras vegnan consultadas mintga di fin a 500 000 giadas.

Ils **servetschs linguistics centrals** garanteschon en collavuraziun cun l'Uffizi federal da giustia che las leschas e las ordinaziuns, sco era tut ils auters texts uffizials da la Confederaziun sajan formulads a moda clera e bain chapavla per las burgaisas ed ils burgais. Cun las atgnas translaziuns e la controlla da las translaziuns dals uffizis procuran els che la comunicaziun da la Regenza cuntanschia tut las cumanzas linguisticas a medem temp ed en la medema qualitat. Ils servetschs linguistics èn plinavant responsabels per publicaziuns en rumantsch ed englais d'impurtants texts da la Confederaziun. Els administreschan la banca da datas terminologicas *Termdat*, in vast vocabulari electronic pluriling che cuntegna la terminologia tecnica dals differents secturs giuridics ed administrativs e d'auters champs spezial. La *Termdat* è in agid impurtant per la comunicaziun, la redacziun e la translaziun. Tras tut quellas activitads èn ils servetschs linguistics per uschè dir ils protecturs da la plurilinguitad da noss stadi federal.

Sectur infurmaziun e comunicaziun

L'infurmaziun e la comunicaziun è in instrument da gestiun impurtant per il Cussegl federal. Sut la direcziun dal vicechancelier e pledader dal Cussegl federal procura la **secziun infurmaziun e comunicaziun** suenter las sesidas dal Cussegl federal, ensemen cun ils schefs e las scheffas dals departaments e da lur stabs, per l'infurmaziun cuntinuada e coerenta dal Parlament, da las medias e da la publicitad. A quest scopo servan tranter auter las conferenzas da medias transmessas live en l'internet <http://www.admin.ch/ch/d/conferenza/index.html> e las comunicaziuns a las medias che tut las personas interessadas pon abunar directamain sut www.news.admin.ch u telechargiar sut www.admin.ch. Per pudair porscher quests servetschs dispona la secziun d'in center da medias modern situà visavi la Chasa federala.

Ultra da quai elavuran il vicechancelier e ses team (ensemen cun ils experts dals departaments e dals uffizis federals e cun il sustegn dals servetschs linguistics) las explicaziuns dal Cussegl federal davart las votaziuns dal pievel.

La **secziun administraziun electronica** è responsabla per il portal d'internet da l'administraziun federala www.admin.ch e – per incumbensa da la Confederaziun e dals chantuns – per il portal svizzer www.ch.ch. En pli ademplescha ella tschertas incumbensas da direcziun e da coordinaziun en il sectur da l'administraziun electronica e s'occupa da l'elavuraziun e realisaziun da la strategia d'internet 2010 da la Confederaziun.

La **secziun da sustegn per dumondas da la comunicaziun** cusseglia l'administraziun federala en dumondas strategicas e concepziunalas da la comunicaziun. A medem temp elavura ella (per part cun il sustegn d'experts externs) differents products stampads ed electronics per ils departaments, ils uffizis federals e la Chanzlia federala. Il product il pli enconuscent vegn ad esser quel che Vus tegnais gist enta maun.

En il «**Käfigturm**», il **Forum politic da la Confederaziun**, vegnan organisadas surtut exposiziuns cun cuntegn politics e rundas da discussiun. Ultra da quai han lieu là conferenzas da medias e regularmain ciclus da referats davart temas actuals ed istorics. Ulteriuras infurmaziuns chattais Vus sin la pagina www.kaefigturm.admin.ch.

Incumbensà federal per la protecziun da datas e per la trasparenza

L'incumbensà per la protecziun da datas e per la trasparenza surveglia l'elavuraziun da datas persunalas tras ils organs federals e tras personas ed organizaziuns privatas. Sch'el constatescha che las prescripziuns èn vegnidas violadas, po el recumandar da tractar tschertas datas a moda differenta u da sistir l'elavuraziun da quellas. Ultra da quai cusseglia el era personas privatas ed organs da la Confederaziun e dals chantuns. El sustegna ils uffizis federals ed ils departaments en l'applicaziun dal princip da la trasparenza che facilitescha l'access als documents uffizials, e maina las proceduras da mediaziun en cas da conflicts tranter las personas petentas ed ils uffizis pertutgads.

Nua è Roatan exactamain?

Sin l'insla Roatan, la pli gronda da las trais inslas caribicas da Honduras, sa chatta ina da las tschintg polizias turisticas dal pajais. L'incumbensa dad Esther Leupp è da procurar che uschè paucs Svizzers ed uschè paucas Svizras sco pussaivel ston consultar quella: ella cumpilescha ils cussegls per viadis a l'exteriur dal DFAE.

Quest servetsch vegn utilisà anc bler memia darar, malgrà ch'el è oz necessari pli che mai. Adina dapli personas sgulan en destinaziuns exoticas senza esser sa preparadas sufficientamain; ellas han reservà il sgol e l'hotel en l'internet, ma han negligì chaussas uschè elementaras sco las prescripziuns concernent il visum, las vaccinaziuns obligatoricas ed ina assicuranza da viadi adeguata.

Tgi che n'enconuscha ni il pajais ni ils abitants, tgi che s'expona senza far quitads a las ristgas d'utrò e na discorra betg la lingua dals indigens, po eventualmain far experientschas dolorusas en sia destinaziun dals siemis: sco victima d'in accident u d'in crim – u schizunt en praschun, perquai ch'el ha surpassà leschas bainduras draconicas.

Tar l'elavuraziun dals cussegls per viadis a l'exteriur (www.eda.admin.ch/reisehinweise) dattan Esther Leupp e ses team la pli gronda paisa a las infurmaziuns relevantas per la segirezza; els evalueschan ils privels e recumondan tschertas mesiras da precauziun. Per pudair far quai sa basan els sin funtaunas fidadas, surtut sin ils rapports da las ambassadas e dals consulats locals.

Ils cussegls vegnan adattads permanentamain, sche la situaziun da segirezza sa mida en il pajais respectiv. Esther Leupp na redigia ni bulletins d'infurmaziun ni previsiuns da l'aura, ma ella dat blers tips nizzaivels – sco per exempel la veglia regla areguard las victualias en pajais tropics: «Mundar, cuschnar u laschar star».

*Esther Leupp è ina da las var 3700 personas employadas en il
Departament federal d'affars exterius DFAE.
Ella fa ina lavur che mo paucs enconuschan, ma che serva a fitg blers,
en in tschert senn schizunt a nus tuts*

Departament federal d'affars externs DFAE

Il DFAE defenda ils interess da la Svizra a l'exteriur. El definescha e coordinescha la politica exteriura da la Svizra. Sias activitads sa basan sin las suandantas tschintg finamiras:

- promover la convivenza paschaivla dals pievels
- respectar ils dretgs umans e promover la democrazia
- defender ils interess da l'economia svizra a l'exteriur
- mitigiar la povradad e la miseria en il mund
- mantegnair las basas da vita naturalas

Secretariat general

Secretari general: Roberto Balzaretto	Plazzas: 55	Entradas: Expensas: 14 510 200.-	-
---	-----------------------	--	---

Il Secretariat general è il post da stab dal DFAE. El sustegna la ministra da l'exteriur en la direcziun dal departament. El planescha e coordinescha tut ils affars dal departament ed è era responsabel per:

- las relaziuns publicas
- la surveglianza da las ambassadas e dals consulats, sco era da la gestiun finanziala en la centrala
- la realisaziun da l'egualitad da las schanzas en il DFAE
- l'applicaziun da la Lescha federala davart il princip da la trasparenza da l'administraziun

La *Preschientscha Svizra*, che fa part dal Secretariat general, promova a l'exteriur la chapientscha e la simpatia per noss pajais e fa valair la diversitad ed attractivitad svizra.

Secretariat da stadi

Secretari da stadi: Michael Ambühl	Plazzas: 281	Entradas: Expensas: 246 281 300.-	-
--	------------------------	---	---

Il secretari da stadi è – suenter la scheffa dal DFAE – il numer dus dal departament ed il partenari da discussiun principal dal Cussegl federal per dumondas da la politica exteriura. El maina la Direcziun politica ed è responsabel per il svilup e la planisaziun da la politica exteriura, sco era per la preparaziun da rapports destinads a las autoritads politicas. El represchenta tenor basegn la scheffa dal departament, per exempel en sedutas da las cumissiuns per la politica exteriura dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns. Sias activitads cumpiglian contacts regulars cun ses collegas d'uffizi a l'exteriur ed a Berna. Dossiers impurtants èn la collavuraziun cun l'ONU, il svilup da las relaziuns cun l'UE e la politica da segirezza e da pasch.

Il *Biro d'integrasiun*, che fa part dal Secretariat da stadi, è in servetsch cuminaivel dal DFAE e dal DFE. El coordinescha las relaziuns cun l'UE e cun l'Associaziun europeica da commerzi liber (EFTA).

Direcziun politica

Schef:
Michael Ambühl, secretari da stadi e
directur politic

Plazzas e budget:
cuntegnids en las cifras dal
Secretariat da stadi

La Direcziun politica ha l'incumbensa d'eruir ils territoris da crisa e da tensiuns, da valitar las pussaivladads globalas da la Svizra e da sviluppar strategias da la politica exteriura. En la Direcziun politica sa concentreschan tut las infurmaziuns che permettian da far valair ils interess da la Svizra a l'exteriur. Ella concepescha la politica exteriura ed è il post suprem per tut las represchientanzas a l'exteriur. La Direcziun politica sa cumpona da quatter divisiuns geograficas e tschintg tematicas:

- *Divisiun politica I* (Europa, Cussegl d'Europa, OSCE, cooperaziun transcunfinala)
- *Divisiun politica II / America*
- *Divisiun politica II / Africa e Proxim Orient*
- *Divisiun politica II / Asia ed Oceania*
- *Divisiun politica III* (ONU, preschientscha da la Svizra en organizaziuns internaziunalas, politica dal stadi da sedia, francofonia)
- *Divisiun politica IV* (politica da pasch e segirezza umana, politica dals dretgs umans, politica umanitara e migraziun, pool d'experts per la promoziun civila da la pasch)
- *Divisiun politica V* (economia e finanzas; ambient, traffic, energia e scienza; cultura)
- *Divisiun politica VI* (servetsch per ils Svizzers a l'exteriur e politica concernent ils Svizzers a l'exteriur, protecziun consulara, cussegls per viadis a l'exteriur e management da crisas)
- *Secretariat politic* (analisa, documentaziun e planisaziun; politica da segirezza internaziunala)

Direcziun per dretg internaziunal public

Directur:
Paul Seger

Plazzas:
43

Entradas:
Expensas: **5 708 500.-**

Il dretg internaziunal public reglescha la convivenza paschaivla dals stadis. Ina politica exteriura che respecta las normas internaziunalas è credibla e previsibla. Per la politica exteriura da la Svizra è il dretg internaziunal public ina basa da referenza impurtanta.

La Direcziun per dretg internaziunal public (DDIP), la «conscienza giuridica» dal DFAE ed il center da cumpetenzza da la Confederaziun per il dretg internaziunal, procura che la Svizra respectia sias obligaziuns dal dretg internaziunal, tant sin plaun naziunal sco era internaziunal. Ella participescha a las negoziaziuns da contracts internaziunalas, a la conclusiun e la realisaziun da quels e s'engascha per la promoziun e l'observaziun dal dretg internaziunal. En pli fa ella era valair ils dretgs da la Svizra a l'exteriur.

Scheffa dal departament:
Micheline Calmy-Rey

Chasa federala vest, 3003 Berna
031 322 31 53
Responsabel per l'infurmaziun: Lars Knuchel
www.eda.admin.ch

La DDIP tracta numerus temas, tranter auter per exempel la neutralitad, ils dretgs umans, il dretg internaziunal umanitar, las dumondas giuridicas davart la cooperaziun transcunfinala, il tractament da dabuns da potentats u la navigaziun sin il Rain u sin la mar. Ultra da quai coordinescha la DDIP las activitads da la politica exteriura per cumbatter il terrorissem e tgira las relaziuns cun il Principadi dal Liechtenstein.

Direcziun per svilup e cooperaziun DSC

Directur: **Martin Dahinden** Plazzas: **527** Entradas: **-**
Expensas: **1 506 732 600.-**

www.deza.admin.ch

La Svizra gida a mitigiar la miseria e la povradad en il mund, a respectar ils dretgs umans ed a promover la democrazia e la convivenza paschaivla dals pievels, sco quai che la Constituiziun federala prevesa.

La Direcziun per svilup e cooperaziun DSC exequescha quest mandat. Ella realisescha sezza programs, sustegna las activitads d'organisaziuns multilaterals e gida a finanziar programs d'organisaziuns nunguvernamentalas svizras ed internaziunalas.

Las activitads da la DSC cumpiglian trais secturs operaziunals:

- cooperaziun globala
- cooperaziun regionala
- agid umanitar

La *cooperaziun globala* sustegna las activitads da las Naziuns Unidas (ONU), da la Banca mundiala, da las bancas regiunalas per il svilup e d'auters acturs da la cooperaziun da svilup multilaterala.

La *cooperaziun regionala* s'engascha sin plaun bilateral en 17 (a partir dal 2012 en 12) pajais partenaris en l'America latina, l'Asia e l'Africa.

La *cooperaziun cun l'Europa orientala* cumpiglia il sustegn da la Svizra a las refurmas en ils pajais en transiziun dal Balcan occidental e da la Communitad dals stadis independents da l'antieriura Uniun sovietica (CSI), sco era la contribuziun a l'extensiu en favur dals novs stadis commembers da l'UE.

La *finamira da l'agid umanitar* è da salvar vitas umanas e da mitigiar las suffrientschas. El trametta suenter catastrofes da la natira u conflicts armads il Corp svizzer d'agid umanitar en las regiuns pertutgadas e sustegna autras organisaziuns partenarias, sco per exempel il Comité internaziunal da la Crusch cotschna CICC u il Program alimentar mundial. Sper l'agid d'urgenza porchia el era sustegn en la reconstrucziun e s'engascha en il sector da la protecziun e da la prevenziun per cas da catastrofes.

La lavur da la DSC sa concentrescha sin diesch tematicas: sanadad, furmaziun, aua, stadi da dretg e democrazia, migraziun, agricultura e svilup rural, economia ed occupaziun, ambient, prevenziun e transfurmaziun da conflicts, ed integraziun economica.

Direcziun per resursas e la rait exteriura

Directura: **Helene Budliger Artieda** Plazzas: **337** Entradas: **40 214 200.-**
Expensas: **242 133 500.-**

La Direcziun per resursas e la rait exteriura (DRE) ha trais incumbensas principalas:

- Ella è responsabla per la gestiun e la direcziun da las resursas (persunal, finanzas, logistica, informatica, etc.) e procura che quellas vegnian utilizadas a moda efficazia.
- Ella administrescha la rait da represchentanzas diplomaticas e consularas da la Svizra a l'exteriur. Ella prenda mesiras per proteger questas represchentanzas e lur personal e garantescha la comunicaziun e la coordinaziun tranter la rait exteriura e la centrala a Berna.
- Ella procura che las prestaziuns consularas sajan effizientas e correspundian als basegns da la clientella. Ella creescha las premissas per ina gestiun departamentala orientada als resultats en las represchentanzas svizras a l'exteriur.

La legislaziun, l'applicaziun dal dretg e la cussegliaziun giuridica per il departament (cun excepziun dal sector dal dretg internaziunal) fan medemamain part dal champ d'incumbensas da la DRE. Ad ella suttastat era la *Centrala da viadis da la Confederaziun* che organischa e cumpra viadis da servetsch internaziunals per l'entira administraziun federala.

Represchentanzas diplomaticas e consularas da la Svizra a l'exteriur

Plazzas: **2063** Entradas: **41 925 000.-**
Expensas: **313 771 400.-**

Var 150 represchentanzas defendan ils interess da la Svizra visavi auters stadis ed organisaziuns internaziunalas. Ellas prestan numerus servetschs en favur dals burgais svizzers a l'exteriur e per l'economia. Da las represchentanzas a l'exteriur fan part las ambassadas, ils consulats generals, ils consulats, las missiuns multilaterals ed ils biros da cooperaziun.

Danunder sufla il vent?

Il piz dal Weissfluhjoch sa chatta sin 2690 meters sur mar ed anc intgins meters pli ad aut lavura gist l'electronist e tecnicist Franz Herzog da l'Institut federal per la perscrutaziun da naiv e lavinas.

Per incumbensa da l'Uffizi federal per meteorologia e climatologia MeteoSvizra drizza el l'anemometer, piazzà sisum la pitga da la staziun da mesiraziun automatica, exactamain vers nord, e controllescha e giustescha tenor basegn era ils auters apparats.

Quels registreschan l'umidità da l'aria e la temperatura, ils radis dal sulegl ad undas curtas, la radiaziun termica ad undas lungas e la durada quotidiana da las uras da sulegl. Ina surfatscha planiva da var 50 sin 50 meters situada gist dasperas, serva ultra da quai per mesirar la quantidad da plievgia e da naiv sin questa autezza.

La staziun sur Tavau, cuntanschibla mo cun la funiculara da Parsenn, è ina da las bundant settanta staziuns en tut la Svizra che transmettan cuntinuadamain lur datas a la sedia principala da MeteoSvizra a Turitg.

Ella fa part dal project «SwissMetNet», instradà avant quatter onns, che vegn a cumpigliar fin il 2012 anc ulteriuras sessanta staziuns. Questa rait moderna da mesiraziuns al fund permetta da far prognosas exactas e d'avertir la populaziun da malauras. En pli è ella era indispensabla per studegiar a lung termin il svilup dal clima en Svizra.

Supplementarmain a SwissMetNet administrescha Meteo Svizra era la rait da mesiraziuns da pollens impurtanta per las personas allergicas. Quella cumpiglia tranter auter ina rait da staziuns fenologicas che observan ils divers stadis da svilup da la vegetaziun.

Franz Herzog è ina da las var 2300 personas emploiadas en il Departament federal da l'intern DFI.

El fa ina lavur che mo paucs enconuschan, ma che serva a fitg blers, en in tschert senn schizunt a nus tuts.

Departament federal da l'intern DFI

Secretariat general

www.edi.admin.ch

Secretari general: Pascal Strupler	Plazzas: 60	Entradas: 1 010 000.-	Expensas: 37 477 400.-
--	-----------------------	---------------------------------	----------------------------------

Il Secretariat general ademplescha incumbensas da planisaziun, coordinaziun e controlla; el funcziuna sco ina sort da relais tranter il schef dal departament ed ils uffizis federals e porchas servetschs da cussegliaziun a l'entir departament. La partiziun da dretg dal Secretariat general è plinavanzada incumbensada cun la surveglianza da fundaziuns d'util public naziunalas ed internaziunalas. En il Secretariat general è integrads era il secretariat da la Cumissiuun federala cunter il rassissem, il Servetsch per il cumbat cunter il rassissem e l'Uffizi federal per l'egualitad da persunas cun impediments.

Uffizi federal per l'egualitad tranter dunna ed um UFEG

www.gleichstellung-schweiz.ch

Directura: Patricia Schulz	Plazzas: 14	Entradas: -	Expensas: 8 174 700.-
--------------------------------------	-----------------------	-----------------------	---------------------------------

L'uffizi s'occupa en emprima lingia da l'egualitad a la lavur ed en la famiglia. Da nov promova l'UFEG era projects dad interpresas per meglierar l'egualitad da las schanzas entaifer il manaschi cun agids finansials e gioga – ensemen cun ils partenaris socials – ina rolla activa areguard la realisaziun da l'egualitad da las pajas tranter dunnas ed umens. En l'uffizi è integrà il secretariat da la Cumissiuun federala per dumondas da la dunna.

Uffizi federal da cultura UFC

www.bak.admin.ch

Directur: Jean-Frédéric Jauslin	Plazzas: 220	Entradas: 4 340 000.-	Expensas: 215 664 700.-
---	------------------------	---------------------------------	-----------------------------------

L'UFC elavura la politica culturala da la Confederaziun. El promova la vita culturala en tut sias varietads e stgaffescha las cundiziuns necessarias per che quella possia s'exprimer e sa sviluppar independentamain. L'uffizi sustegna la lavur artistica en las spartas dal film, da l'art figurativ e dal design. Ses champ d'incumbensas cumpiglia il sustegn e la promoziun dals interess da las differentas cuminanzas linguisticas e culturalas. El sustegna las organisaziuns tetgalas da la cultura e procura ch'ils interess da la protecziun dal maletg dal lieu, da la tgira da monuments e da l'archeologia vegnian percepids era vinavant. A l'UFC tutgan il post spezialisà per art spoglià ed il post spezialisà per il transfer da bains culturals. El maina la Biblioteca naziunala ed ils museums naziunals ed administrescha collecziuns custavlas – tranter auter era la Collecziun d'art da la Confederaziun.

Biblioteca naziunala svizra BN

www.nb.admin.ch

Directura: Marie-Christine Doffey	Plazzas: 126	Entradas: 345 000.-	Expensas: 37 385 023.-
---	------------------------	-------------------------------	----------------------------------

L'incumbensa da la BN è da collectar, conservar e render accessiblas tut las publicaziuns stampadas ed electronicas che han in connex cun la Svizra. La BN cumpiglia ultra da quai nume-

rusas collecziuns spezialas; las pli impurtantas èn l'Archiv svizzer da litteratura e la Collecziun grafica. Il Centre Dürrenmatt Neuchâtel fa medemamain part da la BN.

Archiv federal svizzer AFS

www.bar.admin.ch

Directur: Andreas Kellerhals	Plazzas: 48	Entradas: 21 600.-	Expensas: 18 928 000.-
--	-----------------------	------------------------------	----------------------------------

L'AFS valitescha, conserva, intermediatescha e renda accessibels ils documents da la Confederaziun svizra cun valor archivara. Sin in spazi da passa 50 kilometers curunas e sin 12 terabytes archivescha el documents originals sco la Constituziun federala, documents administrativs, fotografias, films, documents sonors u bancas da datas. L'archivaziun da quests documents è indispensabla per garantir la cuntinuitad e la trasparenza dal stadi da dretg. Ella permetta a las burgaisas ed als burgais da controllar l'activitad da la Regenza e da l'administraziun sin ina basa democratica ed ella è la basa per la perscrutaziun.

En il mument sa concentrescha l'AFS surtut sin ils servetschs a favur da l'administraziun. Confurm al conclus federal accumulogna l'AFS l'administraziun durant la fasa da transiziun a l'administraziun electronica.

Uffizi federal da meteorologia e climatologia MeteoSvizra

www.meteoschweiz.ch

Directur: Daniel K. Keuerleber-Burk	Plazzas: 285	Entradas: 36 547 600.-	Expensas: 88 614 000.-
---	------------------------	----------------------------------	----------------------------------

L'emprima mesadad dal 2008 ha il favugn suflà cun gronda forza tras las vals alpinas svizras e quai savens era cun gronda spertadad. Quai ha gè per consequenza accidents e donn materials. MeteoSvizra furnescha – sco instanza federala independenta – las expertisas da l'eventiment meteorologic per che las autoritads e las assicuranzas possian intercurir l'accident u il donn. MeteoSvizra furnescha 24 uras al di previsiuns da l'aura ed avertescha a moda sperta e cumplessiva las autoritads incaricadas cun la protecziun da catastrofes, las medias e la publicitad en cas da malauras e privels. En passa 700 lieus dispona MeteoSvizra da staziuns da mesiraziun, da radars da precipitaziun e d'auters instruments da teledetectiun. Questas datas, elavuradas cun models meteorologics complexs, permettàn da far las previsiuns da l'aura fin a diesch dis ordavant.

Uffizi federal da sanadad publica UFSP

www.bag.admin.ch

Directur: Thomas Zellner	Plazzas: 399	Entradas: 23 772 500.-	Expensas: 2 200 145 200.-
------------------------------------	------------------------	----------------------------------	-------------------------------------

La finamira da l'UFSP è da promover la sanadad da tut ils umans che vivan en Svizra. D'ina vart vul el render abel il singul da surpigliar la responsabladad per l'atgna sanadad, da l'autra vart s'engascha el per la promoziun e la protecziun da la sanadad, sco era per la prevenziun da malsognas ed il tractament da malsognas e da blessuras d'accidents, per che mintgin

Schef dal departament:
Pascal Couchepin

Inselgasse, 3003 Berna
031 322 80 33
Responsabels per l'infurmaziun: Jean-Marc Crevoisier, Katja Zürcher
www.edi.admin.ch

possia profitar dal meglier sistem da sanadad pussaivel. Perquai s'occupa l'UFSP da temas sco epidemias e malsognas infectusas, prevenziun da toxicomania e d'autras dependenzas, segirezza da virtualias, protecziun cunter radiazions e canera, controlla da substanzas toxicas e chemicas, perscrutaziun da las cellas da basa e bioterrorissem, sco era assicuranzas da malsauns e d'accidents.

Uffizi federal da statistica UST

www.statistik.admin.ch

Directur: Jürg Marti	Plazzas: 533	Entradas: 1 056 000.-	Expensas: 157 418 000.-
--------------------------------	------------------------	---------------------------------	-----------------------------------

La statistica contribuescha a la trasparenza en las debattas publicas ed en las discussiuns politicas. Perquai orientescha l'UST davart il stadi ed il svilup da la Svizra en numerus secturs da la vita. El furnescha las infurmaziuns quantitativas per chapir il preschent e planisar il futur. L'*Annuari statistic*, la *Survista statistica da la Svizra* e surtut il portal d'internet datan ina survista da las infurmaziuns e renvieschan ad ulteriuras statisticas. Ils principals centrals da tut ils servetschs da l'UST èn l'orientaziun als basegns da la clientella, il caracter scientific, la protecziun da las datas e l'actualitad.

Uffizi federal d'assicuranzas socialas UFAS

www.bsv.admin.ch

Directur: Yves Rossier	Plazzas: 250	Entradas: 503 727 600.-	Expensas: 12 641 714 100.-
----------------------------------	------------------------	-----------------------------------	--------------------------------------

La Svizra dispona d'ina rait dad assicuranzas socialas efficacia e solida. Quai sto restar uschia era en il futur ed era en cas da cundiziuns economicas difficilas, cunquai che la rait sociala è in impurtant element da la pasch sociala. L'UFAS garantescha che la rait dad assicuranzas socialas vegnia tgrada ed adattada cuntinuadamain a las novas sfidas en ses secturs da competenza che cumpiglian l'AVS, l'assicuranza per invaliditad, las prestaziuns supplementaras, la prevenziun professiunala (cassas da pensiun), l'urden da cumpensaziun dal gudogn per persunas en servetsch militar e l'indemnisaziun en cas da maternitad ed ils supplements da famiglia en l'agricultura. Plinavant è el responsabel sin plaun federal per ils champs areguard famiglia, uffants, giuventetgna e glieud attempada, areguard las relaziuns tranter las generaziuns, sco era areguard dumondas generalas che pertugan la politica sociala. L'UFAS controlla la lavur dals organs executivs. El prepara l'adattaziun constanta da las leschas al svilup social. Per part surpiglia el sez la funcziun da l'organ executiv. Quai è per exempel il cas en il sector da la finanziaziun inziala per la tgrada d'uffants complementara a la famiglia. Actualmain lavura l'UFAS cunzunt per la consolidaziun da l'AVS (versiun nova da l'indeschavla revisiun, preparaziun da la dudeschavla revisiun) e per l'assicuranza per invaliditad (finanziaziun supplementara, realisaziun da la tschintgavla revisiun da la AI), per la refurma structurala da la prevenziun professiunala (optimaziun da la surveglianza) e per la sanaziun da cassas da pensiun da dretg public, sco era per la realisaziun da la lescha per supplements da famiglia.

Secretariat da stadi per furmaziun e perscrutaziun SFP

www.sbf.admin.ch

Directur: Secretari da stadi Mauro Dell'Ambrogio	Plazzas: 98	Entradas: 2 315 500.-	Expensas: 2 068 174 700.-
--	-----------------------	---------------------------------	-------------------------------------

Il SFP è responsabel per la preparaziun e la realisaziun da la politica naziunala ed internaziunala en ils secturs da la furmaziun superiura ed universitara, da la perscrutaziun e da l'astronautica. Ils pli impurtants dossiers da furmaziun èn la maturitad, la promoziun da las universitads chantunalas, sco era la preparaziun e la controlla dal mandat da prestaziun affidà al Sector da las Scolas politechnicas federalas. Cun ils meds finanzials per il Fond naziunal svizzer, las academias, las instituziuns da perscrutaziun extrauniversitaras, la participaziun da la Svizra en organizaziuns da perscrutaziun internaziunales e la collavuraziun en programs scientifics europeics e mundials, investescha il SFP en la qualitat scientifica da la Svizra. La finala coordinescha e finanziescha il SFP la politica astronautica svizra en tut sias fassetas scientificas ed industrialas.

Sector da las Scolas politechnicas federalas SPF

www.ethrat.ch

President dal Cussegl da las SPF: Fritz Schiesser	Plazzas: 12 000	Entradas: -	Expensas: 2 154 502 000.-
---	---------------------------	-----------------------	-------------------------------------

Las Scolas politechnicas federalas a Turitg e Losanna e las quatter instituziuns da retschertga l'Institut Paul Scherrer (IPS), l'Institut federal da retschertga per il gaud, per la naiv e per la cuntrada (WSL), l'Institut federal per l'emprova da material e per la retschertga (Empa) e l'Insitut per la perscrutaziun da l'aua (Eewag) han 12 000 collavuraturas e collavuratur, prest 20 000 studentas e students/doctorandas e doctorands e 580 professurs e professuressas e furneschan prestaziuns scientificas excellentas.

Questas instituziuns federalas èn reunidas en il sector da las SPF che vegn manada dal Cussegl da las SPF sco organ da controlla. Il Cussegl da las SPF elegì dal cussegl federal approva e surveglia ils plans da svilup, concepescha il controlling e garantescha la coordinaziun. El elavura il preventiv sco era il quint, coordinescha l'administraziun ed il mantegniment da la valur e da la funcziun dals bains immobigliars. Il Cussegl da las SPF è l'autoritad electorala e represchenta la domena da las SPF davant las autoritads federalas.

Institut svizzer per products terapeutics Swissmedic

www.swissmedic.ch

Directur: Jürg Schnetzer	Plazzas: 284	Entradas: 76 260 000.-	Expensas: 74 750 000.-
------------------------------------	------------------------	----------------------------------	----------------------------------

Per proteger la sanadad dals umans e dals animals controlla Swissmedic tut ils products terapeutics. El garantescha che sulettamain products segirs, effizients e d'auta qualitat vegnan sin il martgà. L'examinaziun detagliada dals products terapeutics cumpiglia era l'identificaziun tempriva da novas ristgas e la realisaziun immediata da mesiras relevantas per la segirezza.

Quant paisa in kilo?

Tenor la definiziun correspunda in kilogram a la massa dal kilogram normativ originar che vegn conservà dapi il 1889 a Paris – in cilinder d'ina autezza e d'in diameter da 39 millimeters che sa cumpona d'in liament da platin e d'iridium.

Ma la copia uffiziala svizra è – sco quella en auters pajais – vegnida dapi lura pli greva (u l'original pli lev, quai na san ins betg uschè exact). La differenza tranter la copia e l'original munta a 73 milliunavels gram.

A prima vista para quai pauc, ma l'accumulaziun da divergenzas minimas perceptiblas sin il nivel da la precisun maximala maina cun il temp a divergenzas considerablas al nivel da mesiraziuns main precisas. A la fin dals quints è tut il pasar dependent da quest pais normativ originar.

A lunga vista è quai problematic per la tecnica da mesiraziun da precisun. Perquai lavuran scienziads en tut il mund vi d'ina nova definiziun dal kilogram. In da quels è il fisicher Peter Fuchs che maina il laboratori «Masse» en l'Uffizi federal da metrologia a Wabern.

Il kilogram è la suletta unitad che sa basa anc oz sin ina mesira normativa originara e betg sin ina constanta natirala. Il meter per exempel sa basa sin la spertadad da la glisch: el è definì sco il tschancun che la glisch percorra en in temp definì – en circa ina traitschientmilliunavel secunda.

Il meter normativ originar, che determinava pli baud a moda lianta l'unitad da la lunghezza, na sa chatta ozendi betg pli en in laboratori, mabain mo pli en il museum. Igl è tgunsch pussaivel ch'il kilogram normativ originar vegn ad avair en in pèr onns la medema sort grazia a la lavor da perscrutaziun da Peter Fuchs e da ses indrizs da mesirar da precisun maximala.

*Peter Fuchs è ina da las var 2400 personas employadas en il
Departament federal da justia e polizia DFGP.*

*El fa ina lavor che mo paucs enconuschan, ma che serve a fitg blers,
en in tschert senn schizunt a nus tuts.*

 METAS
Bundesamt
für Metrologie

Departament federal da giustia e polizia DFGP

Secretariat general

www.ejpd.admin.ch

Secretaria generala: Sonja Bietenhard	Plazzas: 118 CSI: 122	Entradas SG: 120 000.- Expensas SG: 67 851 700.- Entradas CSI: 61 064 300.- Expensas CSI: 70 751 000.-
Responsabel CSI: Christian Baumann		

Sco in'ampia sin ina cruschada cun bler traffic dirigia il Secretariat general la collavuraziun da las differentas parts dal DFGP: el coordinescha las fatschentas per il Parlament ed il Cussegl federal, infurmescha la publicitad davart las activitads dal departament via las medias u l'internet e maina ed administrescha a moda centralisada il personal e las finanzas da l'entir departament. In'unitad speziala è il *Center da servetschs d'informatica*. El è responsabel per il svilup e la gestiun da las applicaziuns d'informatica criticas dal puntg da vista da la segirezza en ils secturs da la giustia, polizia e migraziun, sco per exempel ils systems da retschertga u il register penal. Ultra da quai è el cumpetent per la controlla dal traffic da posta e da telecomunicaziun.

Uffizi federal da giustia UFG

www.bj.admin.ch

Directur: Michael Leupold	Plazzas: 204	Entradas: 12 480 000.- Expensas: 146 869 000.-
-------------------------------------	---------------------	---

L'uffizi elavura leschas en il sector dal dretg civil, dal dretg penal, dal dretg da scussiu e da concurs, dal dretg privat internaziunal, sco era dal dretg public ed administrativ. El surpiglia entaifer l'administraziun federala ina funcziun consultativa per tut ils affars da legislaziun. L'uffizi ha la surveglianza suprema sur dals fatgs che concernan il register da commerzi, il stadi civil ed il register funsil, la scussiu, il concurs e l'execuziun dal chastis, e maina il register penal svizzer. El conceda als chantuns contribuziuns da construcziun per ils edificis destinads a l'execuziun da chastis e da mesiras. Sias contribuziuns a la gestiun d'instituziuns per l'assistenza staziunara a la giuventetgna gidan ultra da quai a garantir la qualitad da la lavur educativa.

Sin plaun internaziunal represchenta l'uffizi la Svizra avant ils organs per ils dretgs umans a Strasbourg ed en numerusas organisaziuns. Ultra da quai è el il post central cumpetent per rapiments internaziunals d'uffants e per adopziuns internaziunals. En pli collavura l'UFG cun autoritads da l'exteriur en ils secturs da l'assistenza giudiziala e da l'extradiziun.

Uffizi federal da polizia Fedpol

www.fedpol.admin.ch

Directur: Jean-Luc Vez	Plazzas: 829	Entradas: 6 785 000.- Expensas: 240 225 600.-
----------------------------------	---------------------	--

Ils collavurators da fedpol adempleschan lur incumbensas en differentes secturs da la protecziun da la populaziun e dal stadi da dretg svizzer. Els fan per exempel mintg'onn retschertgas en passa tschients cas, en ils quals la Confederaziun è responsabla per la persecuziun penala, surtut en ils secturs dal terrorissem, da la criminalitad organisada e da la lavada da daners suspectus. En numerusas proceduras sustegnan ils collavurators da Fedpol era las polizias chantunals, per exempel en il cumbat cunter la

pornografia d'uffants en l'internet. Fedpol è era responsabel per la segirezza da pliras tschient persunas oriundas da l'exteriur che ston vegnir protegidas dal dretg internaziunal, sco era per la segirezza da magistrats svizzers e d'edifizis da la Confederaziun. El creescha tut las cundiziuns necessarias per emetter passaports e pronunzia era scumonds d'entrar en Svizra.

L'uffizi offra servetschs a partenaris naziunals ed internaziunals, sco per exempel la gestiun da bancas da datas per l'investigaziun da persunas e d'objects u per l'identificaziun da persunas e fastizs. En pli elavura el era ils accords necessaris per la cooperaziun internaziunala da la polizia, sco per exempel per l'adesiun da la Svizra al spazi Schengen.

Uffizi federal da migraziun UFM

www.bfm.admin.ch

Directur: Eduard Gnosa	Plazzas: 640	Entradas: 34 093 500.- Expensas: 776 179 400.-
----------------------------------	---------------------	---

L'Uffizi federal da migraziun è cumpetent per tut las dumondas concernent las estras ed ils esters, ils requirents d'asil ed ils fugitivs. La fin dal 2007 eran 1 570 965 persunas en possess d'ina permissiun da dimora u da domicil e 40 653 eran requirents d'asil u persunas cun permissiun da dimora provisorica. Quai en passa 1,6 milliuns umans; da quels èn bunamain la mesadad forzas da lavur indispensablas per l'economia.

L'UFM ha decidì il 2007 davart passa 45 000 dumondas da natiralisaziun e davart pli che 9 500 dumondas d'asil. El ha dà var 177 100 lubientschas da lavur ed emess passa 638 800 visums.

L'integraziun d'umans da l'exteriur è impurtanta; las reglas fundamentalas da la convivenza ston vegnir acceptadas. L'integraziun reussescha per gronda part bain. I dat dentant era deficits. En collavuraziun cun differents departaments ed uffizis vegnan realisadas passa 40 mesiras d'integraziun ch'il Cussegl federal ha approvà en il rapport davart las mesiras d'integraziun 2007. Ils pli impurtants secturs èn la lingua, la lavur e la furmaziun.

Procura publica federala PPF

www.ba.admin.ch

Procuratur general da la Confederaziun: Erwin Beyeler	Plazzas: 112	Entradas: 590 200.- Expensas: 35 956 200.-
---	---------------------	---

La Procura publica federala è sco autoritad da persecuziun penala da la Confederaziun cumpetenta per l'inquisiziun e l'accusaziun da delicts ch'èn drizzads cunter la Confederaziun u che tangheschan fermamain ils interess da quella.

Ils surpassaments relevants per la giurisdicziun federala èn per exempel il spionadi, delicts uffizials commess d'employiads federals e delicts en connex cun material explosiv u material radioactiv. Sco autoritad d'inquisiziun e d'accusaziun da la Confederaziun è la Procura publica federala ultra da quai responsabla per cas da criminalitad organisada e da terrorissem, da lavada da daners suspectus e da corrupziun, sco era per cas da criminalitad economica cun fermes lioms internaziunals u interchantunals.

Scheffa dal departament:
Eveline Widmer-Schlumpf

Chasa federala vest, 3003 Berna
031 322 18 18
Responsabla per l'infurmaziun: Brigitte Hauser-Süess
info@gs-ejpd.admin.ch
www.ejpd.admin.ch

Ulteriuras incumbensas da la PPF èn l'execuziun da dumondas d'assistenza giudiziala, inoltradas d'autoritads da persecuziun d'auters pajais, e la promoziun da la cooperaziun transconfinala per cumbatter la criminalitad.

Uffizi federal da metrologia Metas

www.metas.ch

Directur: Christian Bock	Plazzas: 114	Entradas: 8 350 700.-	Expensas: 35 062 300.-
------------------------------------	------------------------	---------------------------------	----------------------------------

Ils products e servetschs svizzers sa distinguan savens tras lur auta qualitat, exactadad e fidadad. Per cuntanscher quest resultat sto nossa economia pudair mesirar, examinar e valitar cun la precisiun necessaria las caracteristicas da ses products e servetschs.

Sch'i va per crear in product precis, quintar giu l'energia electrica u observar valurs da cunfin en l'ambient: l'economia e la societad funcziunan mo cun ina mesiraziun correcta.

L'Uffizi federal da metrologia realisescha las mesiras da referenza da la Svizra, procura per lur renconuschientscha sin plaun internaziunal e furnescha questas mesiras en la precisiun necessaria a la scienza, a l'economia ed a la societad. El è abel da calibrar ils instruments da mesiraziun ils pli precis e creescha uschia las premissas per mesiraziuns ed examinaziuns fitg exactas.

Institut federal da proprietad intellectuala IPI

www.ige.ch

Directur: Roland Grossenbacher	Plazzas: 215	Entradas: 41 376 000.-	Expensas: 46 517 000.-
--	------------------------	----------------------------------	----------------------------------

È la vopna svizra sin ils cuntels da l'armada ina decoraziun u ina marca? Èn products cosmetics «swiss made», sch'els èn sviluppads en Svizra, dentant producids a l'exteriur? E tge fa ina crusch svizra sin padellas chinasas? U cun auters plects: quanta Svizra sto esser cuntegnida en in product per ch'i sa tracta d'in product svizzer? L'institut sa fatschenta cun ils aspects giuridics da quest tema tant actual sco era brisant. En tut questas dumondas vai numnadain per il posiziunament da la piazza economica svizra e per la reputaziun da las indicaziuns da derivanza svizra.

L'institut, era enconuschent sco «uffizi da patentas», na protegia damai betg mo las scuvertas innovativas: el registrescha per exempel il design d'ina mobiglia u la marca d'ina nova bavronda, e va a la tschertga d'invenziuns existentas, per che las interpresas innovativas sajan giuridicain armadas per far frunt ad eventuels plagiats.

Institut svizzer da dretg comparativ ISDC

www.isdc.ch

Directura: Eleanor Cashin Ritaine	Plazzas: 32	Entradas: 2 244 200.-	Expensas: 7 520 700.-
---	-----------------------	---------------------------------	---------------------------------

L'institut independent cussegia organisaziuns internaziunalas, tribunals, advocaturas, autoritads, interpresas e persunas singulas en Svizra ed a l'exteriur en dumondas giuridicas davart tut ils sistems giuridics naziunals. El suttametta medemamain al legislatur svizzer models da referenza e funtaunas d'inspiraziun per elavurar ed adattar leschas e contracts che concernan il dretg internaziunal.

La biblioteca da l'institut metta a disposiziun a scienziads da tut il mund passa 300 000 ovras en pli che 60 linguas.

L'ISDC organischa mintg'onn pliras occurrenzas davart temas actuals dal dretg comparativ e publitgescha regularmain sias atgnas lavurs da perscrutaziun.

Cumissiu federala da bancas da giu CFBG

www.esbk.admin.ch

Directur: Jean-Marie Jordan	Plazzas: 32	Entradas: 5 122 200.-	Expensas: 9 281 800.-
---------------------------------------	-----------------------	---------------------------------	---------------------------------

La CFBG surveglia las 19 bancas da giu da la Svizra. Ella controlla che vegnian resguardadas las disposiziuns legalas che garanteschon per in giu correct. Ina da las finamiras principalas da la CFBG è surtut l'applicaziun professiunala ed engaschada da las mesiras da prevenziun prescrittas per evitar la dependenza dal giu. Uschia garantescha ella che las summas considerablas da daners, ch'ils casinos consegnan en furma da taglias, na chaschunian betg suffrientschas umanas ed auts custs socials. La CFBG fixescha las taxas sin bancas da giu che van per gronda part a favur dal fond da cumpensaziun AVS ed uschia a favur da la populaziun. Ultra da quai persequitescha la CFBG ils gius da fortuna illegals ordaifer ils casinos.

Departament federal da
defensiun, protecziun da
la populaziun e sport DDPS

Tschertga, Orco, tschertga!

Avant passa 200 onns han truppas bernaisas prendi posiziun qua per sa defender cunter l'armada da Napoleon che marschava cun 12 000 umens vers la citad. En la battaglia a Grauholz ha il contingent da mo 900 umens bernais, malgrà la resistenza vehementa, pers cunter la gronda truppa da l'inimi.

La victoria dals Franzos ha procurà il 1798 per la fin da l'Ancien Régime a Berna e da la Confederaziun veglia. L'areal da ruinas, nua che chapitani Andrea Schwarz exer citescha da chattar persunas sutterradas cun ses chaun Orco, datescha dentant vesaivlamain d'in temp pli nov ed ultra da quai è el costruì artificialmain. El è ina part da la piazza d'armas Sand a Schönbühl che serva surtut a la scolaziun ed a l'exercizi pratic da furmaziun da train, da veterinari e da manaders da chauns da l'armada.

Avant che Andrea Schwarz è vegnida recrutada ha ella stuì reussir en in test da qualificaziun. Era ses chaun Orco, che tutga natiralmain ad ella, ha stuì passar in tal test.

Sco manadra da chauns dal militar sto chapitani Schwarz impunder ensemen cun ses chaun nurser aleman mintg'onn bler temp per in pensum obligatoric ordaifer il servetsch. Els dus duain esser in team ch'è disà da lavurar ensemen e ch'è pront dad intervegnir da tuttas uras.

Ses Orco è in da var 450 chauns che fan servetsch en l'armada svizra. En cas da catastofas stattan a disposiziun el e sia scheffa a forzas da salvament civilas e militaras tant en Svizra sco era a l'exteriur.

Andrea Schwarz è ina da las var 12 500 persunas employadas en il Departament federal da defensiun, protecziun da la populaziun e sport DDPS.

Ella fa ina lavur che mo paucs enconuschan, ma che serva a fitg blers, en in tschert senn schizunt a nus tuts.

Departament federal da defensiun, protecziun da la populaziun e sport DDPS

Secretariat general

Secretari general: **Markus Seiler** Plazzas: **306** Entradas: **2 458 000.-** Expensas: **138 954 785.-**

Las incumbensas dal schef dal DDPS èn fitg multifaras. Il Secretariat general (SG) è in team da spezialistas e spezialists dals pli differents secturs che sustegna il schef dal departament en sia lavur quotidiana, ma che s'occupa era da la planisaziun a media ed a lunga vista. Il SG dirigia, coordinescha e surveglia l'utilisaziun da las resursas dal departament en ils secturs dal personal, da las finanzas, dal dretg, da l'informatica, dal territori e da l'ambient, ed è responsabel per la comunicaziun, la biblioteca a la Piazza Guisan, ils servetschs da translaziun, il Center da donns dal DDPS e la Segirezza d'infurmaziuns e d'objects (SIO).

Al Secretariat general èn sutta mess administrativamain:

- La *Direcziun da la politica da segirezza* (DPS). Ella è responsabla per la strategia da la politica da segirezza, per las relaziuns internaziunalas sin nivel departamental, per la politica da segirezza en cas d'engaschaments da l'armada en Svizra ed a l'exteriur, sco era per la planisaziun da l'armada e da l'armament, per la politica d'armament, la controlla da l'armament e per il discharmament.
- Il *Servetsch d'infurmaziun strategic* (SIS). El furnescha ed analisescha, principalmain per mauns da la regenza federala, infurmaziuns politicas, economicas, militaras e tecnic-scientificas da l'exteriur davart svilups che pudessan esser per la Svizra in privel, però era ina schanza.
- Parts dal *Servetsch d'analisa e prevenziun* (SAP). Il SAP identifitgescha a temp smanatschas, per exempel tras terrorissem, servetschs d'infurmaziun scumandads u extremissem violent.
- Il *Stab da la Giunta dal Cussegl federal per la segirezza* (Stab GSeg). Ils affars da la Giunta per la segirezza, che sa cumpona da trais cussegliers federals (minister da la defensiun, ministra da la giustia, ministra da l'exteriur), vegnan predeliberads da la Gruppa da coordinaziun per la segirezza. Il Stab GSeg furnescha a quests dus organs cuntinuadamain analisas da la situaziun e contribuziuns per il management da crisas sin nivel da la Confederaziun.

Il Secretariat general è era responsabel per ils trais centers da Geneva renumads sin plaun internaziunal: il Center per la politica da segirezza, il Center internaziunal per la deminaziun umanitara ed il Center per la controlla democratica da las forzas armadas.

Auditorat superiur

www.oa.admin.ch

Auditor superiur: **Brigadier Dieter Weber** Plazzas e budget: cuntegnids en las cifras dal Secretariat general

L'Auditorat superiur procura – independentamain dal commando da l'armada e da l'administraziun – che la giustia militar possia ademplir sias incumbensas. L'auditor superiur è l'accusader suprem da l'armada. El surveglia las proceduras penals ed è, a basa da la Convenziun da Geneva, era responsabel per la persecuziun da delinquents da guerra presumtivs, independentamain da lur naziunalitad e dal lieu dal delict.

Defensiun

www.armee.ch

Schef da l'armada a.i.: **Divisiunari André Blattmann** Plazzas: **9775** Entradas: **359 544 400.-** Expensas: **5 141 011 800.-**

Il segund «D» da l'abbreviazion DDPS stat per la «Defensiun». La Defensiun è il pli grond sector departamental e vegn manada dal schef da l'armada en il rang d'in cumandant da corp (general cun trais stailas). Il sector departamental Defensiun cumpiglia il Stab da planisaziun ed il Stab da commando, las Forzas terrestras e l'Aviatica militar, l'Instrucziun superiura dals cadaders da l'armada, la Basa logistica e la Basa d'agid al commando.

Il Stab da planisaziun è orientà al futur e planisescha l'armada da damaun. Plinavant procura el per il material d'armament necessari ch'il Cussegl federal sutta metta a l'approvaziun dal Parlament en il rom dals programs d'armament annuals. Il Stab da commando planisescha e dirigia la prontezza da la truppa ed ils engaschaments, saja quai per garantir la segirezza dal World Economic Forum WEF a Tavau, per promover la pasch en il Balcan (p.ex. entras la Swisscoy en il Cosovo) u per gidar en cas da catastrofes (lavinias, inundaziuns u incendis da guaud) en Svizra ed a l'exteriur.

Ils cumandants da las Forzas terrestras e da l'Aviatica militar, medemamain cumandants da corp, han la responsabladad generala per l'instrucziun e la prontezza da las furmaziuns terrestras ed aviaticas.

L'instrucziun ed il perfecziunament dals uffiziers da milissa e dals militars da professiun succeda en il rom da l'Instrucziun superiura dals cadaders da l'armada. La Basa logistica garantisce l'entir refurniment ed il retransport d'armas, da material e da victualias, sco era il mantegniment e l'infrastructura. Las gruppas da sanitad e da transport fan era part da la Basa logistica. La Basa d'agid al commando furnescha tut las prestaziuns electronicas necessarias.

Schef dal departament:
Ueli Maurer

Chasa federala ost, 3003 Berna
031 324 50 58
Responsabels per l'infurmaziun: Jean-Blaise Defago,
Martin Bühler, Sebastian Hueber
www.vbs.admin.ch

Protecziun da la populaziun

www.bevoelkerungsschutz.ch

Directur: Willi Scholl	Plazzas: 241	Entradas: 11 942 000.-	Expensas: 135 584 300.-
----------------------------------	------------------------	----------------------------------	-----------------------------------

Il «P» da l'abreviaziun DDPS stat per la «Protecziun da la populaziun». I sa tracta d'in sistem civil per il commando, la protecziun, il salvament e l'agid. La Protecziun da la populaziun se-girescha la collavuraziun tranter las tschintg organisaziuns partenarias: polizia, pumpiers, sanadad publica, servetschs technics e protecziun civila. En cas da catastrofas e situaziuns d'urgenza surpiglia in organ da commando la coordinaziun e la direcziun.

La protecziun da la populaziun stat per gronda part en la cumpetenza dals chantuns. La Confederaziun, surtut l'Uffizi federal da protecziun da la populaziun UFPP, è responsabla per las basas legalas e la coordinaziun, surtut en ils secturs da la concepziun, da la protecziun ABC (privels atomars, biologics e chemics), da l'avertiment e da l'alarm, da l'instrucziun u da l'infrastructura da protecziun. La Confederaziun è particularmain cumpetenta per il provediment en cas d'in augment da la radioactivitad, situaziuns d'urgenza concernent ils mirs da fermada, epidemias d'animals e d'umans e conflicts armads.

La Centrala naziunala d'alarm a Turitg è incumbensada d'avertir e d'alarmar las autoritads e las organisaziuns d'acziun. Il Labor da Spiez è l'institut svizzer spezialisà per la protecziun cunter privels atomars, biologics e chemics. Ses servetschs vegnan dumandads adina puspè era da l'ONU e d'autras organisaziuns internaziunalas.

Sport

www.baspo.ch

Directur: Matthias Remund	Plazzas: 340	Entradas: 15 912 000.-	Expensas: 174 173 100.-
-------------------------------------	------------------------	----------------------------------	-----------------------------------

Il «S» da l'abreviaziun DDPS stat per il «Sport». L'Uffizi federal da sport UFSPO promova il sport ed il moviment per l'entira populaziun. Sias activitads s'orienteschan als effects positivs dal sport e dal moviment per la sanadad, l'educaziun, la prestaziun e l'economia. L'UFSPO gida a sviluppar ed a concepìr la politica da sport naziunala ed ademplescha las incumbensas correspondentas. La scola auta federala da sport a Magglingen è responsabla per la scolaziun, la perscrutaziun ed il svilup. Ultra da quai maina ella il program naziunal da promoziun dal sport «Giuventetgna + sport», dal qual profitan mintg'onn var 800 000 giuvenils en 60 disciplinas da sport.

A Magglingen sur Bienna ed a Tenero sper Locarno maina l'UFSPO centers da scolaziun, da curs e da trenament ils pli moderns, che stattan a disposiziun a scolas autas, associaziuns, uniuns e scolas.

Armasuisse

www.armasuisse.ch

Schef da l'armament: Jakob Baumann	Plazzas: 933	Entradas: 1 218 405 800.-	Expensas: 865 738 780.-
--	------------------------	-------------------------------------	-----------------------------------

Armasuisse è il center da cumpetenza per l'acquisiziun, la tecnologia, las immobiglias e las geodatas dal DDPS. Armasuisse garantescha il provediment da l'armada e da la protecziun da la populaziun cun systems, vehichels, material ed immobiglias. Armasuisse è in dals dus centers da cumpetenza per las acquisiziuns da la Confederaziun.

I dat strusch ina chasada svizra che na posseda betg in product dad Armasuisse, saja quai ina charta u in atlas d'auta qualidà da l'Uffizi federal da topografia Swisstopo u l'equipament personal d'in schuldà svizzer.

Armasuisse sa chatta en ina fasa da reorganisaziun e s'avischina pli fitg a ses clients da l'armada. Armasuisse cumpiglia en l'avegnir il Stab da la direcziun d'interpresa, l'Uffizi federal da topografia Swisstopo ed ils Servetschs centrals, sco era ils suandants secturs da cumpetenza:

- systems da commando e d'exploraziun (p.ex. acquisiziun da simulatur);
- systems terresters (p.ex. acquisiziun da vehichels armads);
- systems aviatics (p.ex. acquisiziun d'aviuns per la Confederaziun);
- acquisiziun e cooperaziun;
- scienza e tecnologia;
- immobiglias (administrescha var 26 000 objects e 26 000 hectaras terren dal DDPS).

Cunquai che Armasuisse s'occupa da las armas e dals apparats durant lur entira «durada da vita», è ella era responsabla per lur liquidaziun.

Tge martganzas transportais Vus?

Tenor la declaraziun dal transportader è quest container em
pleni cun exact 10 milliuns cigarettas ch'èn vegnidas fabri
tgadas e pachetadas a Dagmersellen e ch'èn destinadas per
l'export en il Proxim Orient.

Il fabricant ha annunzià la martganza tenor las prescripziuns a
l'uffizi da duana da Kleinhünigen e spetga ussa che quel conceda
l'export.

Denise Ulmann, spezialista da duana, decida d'inspectar per
sunalmain la martganza al terminal da containers nord a Rhein
felden (Basilea).

Cun questa occasiun controlla ella, sche tut las indicaziuns da
vart il product, la valor, il pais, il dumber dals tocs e davart bler
auter èn correctas. Sche quai è il cas, dat Denise Ulmann il con
sentiment per l'export da la martganza ed ella scriva in rapport.

Sa chapescha che Denise Ulmann na svida betg l'entir contai
ner ed ella n'avra era betg mintga singula stgatta; la finala n'ha
ella nagin motiv da supponer in'acziun illegala. Per regla sto ella
sa restrenscher sco tut sias collegas da la duana a controllas
en furma da prova.

I fiss gnanc pussaivel da proceder autramain considerond
l'impurtanza ch'il commerzi cun l'exteriur ha per la Svizra: noss
pajais exportescha ed importescha mintg'onn martganza en la
valor da circa 200 milliardas francs. Sulettamain ils bastiments
exporteschan gia 6,5 milliuns tonnas l'onn sur il Rain.

Sche Denise Ulman vules examinar mintga gram tant paisa
circa ina cigaretta pudess ella gist far il fagot ed ir.

*Denise Ulmann è ina da las var 9200 personas employadas en il
Departament federal da finanzas DFF.*

*Ella fa ina lavur che mo paucs enonuschan, ma che serve a fitg blers,
en in tschert senn schizunt a nus tuts.*

Departament federal da finanzas DFF

Secretariat general

Secretaria generala: **Elisabeth Meyerhans Sarasin** Plazzas: **106** Entradas: **4 100.-** Expensas: **115 401 100.-**

In mardi saira en il «Bernerhof»: ils biros èn anc illuminads e dapertut èsi in grond travasch. Ils departaments inoltrschan lur davosas posiziuns davart las fatschentas dal DFF che vegnan tractadas l'auter di en la seduta dal Cussegl federal. En il Secretariat general vegnan fatgas las davosas correcturas dals projects.

Il SG planischa las fatschentas e sustegna il cusseglier federal Hans-Rudolf Merz. L'infurmaziun da la publicitad è l'incumbensa da la partiziun da communicaziun. Cun improvisar na vegniss ins qua betg lunsch, sch'ins pensa mo a las differentas versiuns linguisticas ch'èn da preparar: davart tut las fatschentas dal Cussegl federal vegn infurmà a medem temp en tudestg, franzos e talian. Era l'*Organ da strategia informatica da la Confederaziun* fa part dal Secretariat general. El elavura las basas per sviluppar vinavant l'informatica en l'administraziun federala e coordinescha la cooperaziun da la Confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas en il sector e-government.

Administraziun federala da finanzas AFF

www.eiv.admin.ch

Directur: **Peter Siegenthaler** Plazzas: **214** excl. Swissmint (27) ed UCC (566) Entradas: **2 577 761 949.-** Expensas: **6 966 253 866.-**

L'AFF è la guardiana da la cassa federala. La veglia regla «betg dar ora dapli daners che quai ch'ins gudogna» vala era qua. Il 2001 ha il pievel incumbensà il Cussegl federal ed il Parlament da far nagins ulteriurs debits pli. Quest «frain a l'indebitament» pretenda damai che las expensas na creschian betg pli spert che las entradas. Cura che l'AFF fa ses preventiv per l'onni proxim, sto ella resguardar questa directiva. Per che la politica haja temp avunda per decider davart ils accents ch'ella vul metter, elavura l'AFF era in plan da finanzas per ils trais onns suandants. Quest plan cuntegna tut las expensas approvadas e previsiblas. Uschia èsi pussaivel da prevair ad uras, sch'igl è necessari da franar projects u da procurar per novas entradas. L'AFF guarda ch'igl haja adina avunda daners en la cassa e che las expensas decididas possian effectivamain vegnir fatgas.

Grazia al quint transparent da l'AFF pon il Parlament ed il pievel controllar tge che succeda cun ils daners da taglia e verifitgar, sche lur decisiuns vegnan resguardadas. Ultra da quai s'occupa l'AFF da las cundiziuns da basa legalas da nossa piazza da finanzas e represchenta ils interess svizzers en dumondas finanzialas e monetaras internaziunalas.

Uffizi federal da personal UFFER

www.epa.admin.ch

Directura: **Barbara Schaefer** Plazzas: **93** Entradas: **93 000.-** Expensas: **140 906 910.-**

La clav dal success d'in pajais èn ils umans – quai vala era per l'administraziun federala. Ella è ina gronda patruna cun collavuraturas e collavuratur qualificitgads e motivads che na persvadan betg mo cun lur enconuschientschas professiunalas, ma bain era cun creativad e perspicacitad. Var 36 000 persunas fan en l'administraziun federala ina lavur interessanta cun cuntegn per part unics.

Sco patruna moderna ed attractiva contribuescha era l'administraziun federala a la gronda cumpetitividà da la Svizra en la cumparegliaziun internaziunala. Cun sia politica da personal fa l'UFFER il pussaivel per mantegnair questa situaziun. Ella prepara il terren e metta il fundament, per che l'administraziun federala possia attrair e salvar era en l'avegnir las meglras collavuraturas ed ils meglers collavuratur.

Administraziun federala da taglia AFT

www.estv.admin.ch

Directur: **Urs Ursprung** Plazzas: **980** Entradas: **44 834 491 000.-** Expensas: **6 077 921 500.-**

Pertge dumond'ins Vos en in restaurant da fast food, sche Vos veglias mangiar il hamburger al lieu u prender el cun Vos? En tutta cas betg mo pervi da la tastga! Sche Vos mangiais il hamburger sin via, è el suttamess ad ina taxa da taglia da mo 2,4% (empè da 7,6%). Quai è in pau cumplitgà e n'è betg il sulet problem u problemin ch'è da schliar en connex cun la taglia. Perquai ha l'AFT preparà ina revisiun totala da la lescha davart la taglia sin la plivalur che vegn ussa deliberada en las Chombras federalas.

Quai è mo ina da sias numerusas incumbensas. Tut en tut procuranumadamain l'AFT per la gronda part da las entradas federalas.

Administraziun federala da duana AFD

www.ezv.admin.ch

Directur: **Rudolf Dietrich** Plazzas: **4427** Entradas: **11 031 700 000.-** Expensas: **1 368 098 700.-**

La Svizra gudogna mintg'auter franc a l'exteriur. Quai po ella mo far, sche la circulaziun da martanzia e da persunas sur ils cunfins funcziuna senza incaps. Cun ses servetschs vul la duana render uschè simpel sco pussaivel il passadi dal cunfin. A medem temp controlla ella dentant era, schebain las directivas legalas vegnan resguardadas. En pli incassescha ella varsaquantas taglias da consum sco p.ex. la taglia sin la plivalur, la taglia sin il petroli u la taglia sin il tubac. Ultra da quai è la duana responsabla per la controlla da metals prezius, per l'emissiun da la vignetta per autostradas, per l'incassament da la TTCP e per autras incumbensas.

Il Corp da guardias da cunfin (Cgcf) è la part uniformada ed armada da l'AFD. Il Cgcf è il pli grond organ da segirezza civil en Svizra. Sias incumbensas cumpiglian tranter auter la tschertga da persunas, da vehichels e d'objects, il cumbat cunter la cuntra-

Schef dal departament:
Hans-Rudolf Merz

Bernerhof, 3003 Berna
031 322 60 33
Responsabla per l'infurmaziun: Tanja Kocher
www.efd.admin.ch
info@gs-admin.ch

banda da meds narcotics e las falsificaziuns da documents, las incaricas da la polizia d'esters e da la polizia da traffic, sco era ils servetschs da duana ed il cumbat cunter la cuntrabanda en general.

Uffizi federal d'informatica e da telecomunicaziun UFIT

www.bit.admin.ch

Directur: Marius Redli	Plazzas: 896	Entradas: 322 527 600.-	Expensas: 320 550 100.-
----------------------------------	------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

Las vischnancas, ils chantuns e la Confederaziun barantan intensivamain las datas da personas dals registers d'abitants. Cun la plattform per il barat da datas Sedex (secure data exchange) vegnan colliadas var 100 differentas applicaziuns per administrar las datas dals abitants. Quai permetta da basar la dumbraziun dal pievel 2010 en emprima lingua sin datas dals registers e da l'administraziun. Sedex e numerusas autras applicaziuns utilischan certificats digital; la Confederaziun ed ils chantuns profitan da passa 500 000 certificats che l'UFIT ha emess fin ussa. Sco purschider renconuschì da certificats digital contribuescha l'UFIT a moda decisiva a la segirezza da l'informatica. El gioga era ina rolla essenziala en connex cun il diever da la sutscriziun electronica giuridicamain valaivla en l'administraziun publica da la Svizra.

Uffizi federal per edifizis e logistica UFEL

www.bbl.admin.ch

Directur: Gustave E. Marchand	Plazzas: 653	Entradas: 744 334 100.-	Expensas: 699 156 200.-
---	------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

Pertge è la gronda part dals biros da l'administraziun federala da color grisch clera e pertge cuntengnan tut ils biros praticamain la medema mobiglia? Perquai ch'ils emploiads na pon betg simplamain cumprar tenor gust lur pults e sutgas tar in commerziant da mobiglias. Ils biros fissan probablmain pli colorads, ma senza dubi era pli chars. La cumpra da grondas quantitats standardisadas è pli favuraivla che l'acquist d'objects singuls. Perquai èsi necessari da laschar far regularmain offertas per milli pults, diesch palettas cullis e pliras tonnas palpieri – e l'offerta la pli bunmartgada vegn alura resguardada. Responsabel per questas acquisiziuns è l'UFEL che mantegna ed administrescha era las immobiglias da la Confederaziun.

Autoritad federala da surveglianza dals martgads da finanzas Finma

www.finma.ch

Directur: Patrick Raaflaub	Plazzas: 268	Entradas: 94 600 000.-	Expensas: 94 600 000.-
--------------------------------------	------------------------	----------------------------------	----------------------------------

La Svizra è ina da las pli impurtantas plazzas da finanzas dal mund. Il sector da finanzas gioga perquai ina rolla essenziala per l'economia publica svizra. Damai ch'ils martgads da finanzas sa sviluppan a moda dinamica e las incumbensas da la surveglianza dals martgads da finanzas daventan pli e pli complexas, èsi necessari da meglierar la structura instituziunala dals or-

gans da surveglianza existents. Ils champs centrals dal sector da finanzas (bancas, assicuranzas, bursas, etc.) vegnan survegliads dapi l'entschatta dal 2009 d'ina singula instanza, da l'Autoritad federala da surveglianza dals martgads da finanzas Finma. Ella è sa sviluppada da la fusiun da la Cumissiun federala da bancas CBF, da l'Uffizi federal per assicuranzas privatas UFAP e da l'Autoritad da controlla per cumbatter la lavada da daners suspectus ALDS.

Controla federala da finanzas CFF

www.efk.admin.ch

Directur: Kurt Grüter	Plazzas: 86	Entradas: 1 011 000.-	Expensas: 21 060 300.-
---------------------------------	-----------------------	---------------------------------	----------------------------------

Sco organ suprem per la surveglianza da las finanzas ha la CFF il dretg da pretender da tut ils emploiads federals infurmaziun davart lur lavur. Ella emprova d'eruir las mancanzas e las flaivezzas, tegnend adina ina distanza critica. La CFF presta ina lavur da persvasiun professiunala e gida uschia a meglierar l'activitad dal personal federal. Gronda paisa dat ella al dialog cun las instituziuns controlladas, perquai ch'ella sa che sias recumandaziuns vegnan plitost acceptadas suenter in discours.

Administraziun federala d'alcohol AFA

www.eav.admin.ch

Directur: Alexandre Schmidt	Plazzas: 149	Entradas: 291 175 000.-	Expensas: 30 685 000.-
---------------------------------------	------------------------	-----------------------------------	----------------------------------

L'AFA dirigia il martgà d'alcohol cun taglias, controllas e restricziuns da commerzi e da reclama. Alcosuisse, il center da profit da l'AFA, è responsabel per il commerzi d'etanol (alcohol ad auta procentuala).

La revisiun totala da la lescha d'alcohol permetta da sclerir la dumonda da la liberalisaziun dal martgà d'etanol en connex cun l'aboliziun dal monopol federal e l'eventuala privatisaziun d'Alcosuisse. Ultra da quai ston vegnir definidas las cundiziuns da basa per la produziun da spirituosas en Svizra ed adattadas las directivas da prevenziun cumprovasas.

Cassa federala da pensiun Publica

www.publica.ch

Directur: Werner Hertzog	Plazzas: 120	Entradas: 32 500 000.-	Expensas: 29 000 000.-
------------------------------------	------------------------	----------------------------------	----------------------------------

Il 1. da fanadur 2008 è entrada en vigur la lescha davart la Publica. Cun quai ha la Publica fatg il pass dal primat da prestaziun al primat da contribuziun e terminà la transformaziun en in'instituziun collectiva. Cun nov cassas da prevenziun ha la Publica cumenzà ina nova èra.

En l'avegnir ston era las personas assicuradas contribuir a la stabilitad finanziuala. Ils novs reglaments da prevenziun pretendan numnadamain che las prestaziuns empermessas sa basian sin ina finanziaziun solida. Pervi da la midada dal primat munta quai che personas assicuradas pli veglias vegnan per part a stuar pajar premias bler pli autas.

Igl è sulegliv avunda...

■ ■ ■ era sch'igl è in pau surtratg. Il sulegl radiescha mintg'onn 40 000 milliardas uras kilowat sin il territori da la Svizra – quai è var 220 giadas dapli energia che nus duvrain actualmain.

Nossa incumbensa è da trair a niz en l'avegnir quest implant electric gigantic e gratuit a moda bler pli intensiva che fin ussa. Da quest avis è era Alain Dietrich da l'Agentura per la promoziun da l'innovaziun CTI en l'Uffizi federal da furmaziun professionala e da tecnologia.

Accompagnà da dus responsabels da la Oerlikon Solar – Jürg Steinmann (a dretga) e Michael Schmidt – fa el qua ina expertisa da l'installaziun fotovoltaica sin il tetg da l'interpresa a Trübbach.

Adempleschan ils novs moduls solars da finas vettas da silizium las spetgas? Èn els uschè effizients sco quai ch'ins aveva prognostigà en la descripziun dal project? Sbassan els vairamain sco sperà ils custs da la produenziun d'energia? – Èn damai giustifitgadas ulteriuras contribuziuns da la Confederaziun per promover il svilup dals moduls solars fin a lur comercialisaziun?

Sco manader da project en il sector da las ciencias d'inschi-gner da la CTI ha Alain Dietrich grond interess che las interpresas integreschian svelt la nova savida da la perscrutaziun en lur products. Per quest motiv sustegna la CTI la collavuraziun tranter las scolas autas e l'economia.

La finala cuvran las strusch 26 uras gigawat d'energia solara producidas per onn en noss pajais pir circa 0,03% dal consum total. Ma cun sia surfatscha da tetgs da 400 kilometers quadrat pudess la Svizra cuvrir var in terz da ses basegn da chalur e da forza electrica cun energia solara!

*Alain Dietrich è ina da las var 2200 persunas emploiadas en
il Departament federal d'economia DFE.
El fa ina lavur che mo paucs enconuschan, ma che serve a fitg blers,
en in tschert senn schizunt a nus tuts.*

Departament federal d'economia DFE

Secretariat general

www.evd.admin.ch

Secretari general:	Plazzas:	Entradas:	24 874 300.-
Walter Thurnher	180	Expensas:	101 466 800.-

Il secretariat general sustegna e cussegia sco organ da stab e da coordinaziun la scheffa dal departament en sia lavur quotidiana. Ses champ d'incumbensas cumpiglia la planisaziun, la coordinaziun e la controlla da las fatschentas, sco era la surveglianza dals effects da las decisiuns. Ultra da quai presta il Secretariat general servetschs per l'entir DFE en ils secturs re-sursas umanas, finanzas, logistica, controlling e translaziuns, e furnescha era prestaziuns d'informatica cun ses Information Service Center.

Al Secretariat general èn sutmess amministrativamain il Biro per dumondas da consumers e l'Organ executiv dal servetsch civil.

Ils consumers svizzers han access a passa 22 milliuns products e servetschs differents. Il *Biro per dumondas da consumers* tegna quint tant dals interess dals consumers sco era da l'economia svizra. Per far public ils giavischs dals consumers e rinforzar lur posiziun promova el in'infurmaziun objectiva.

L'onn passà èn var duamilli umens svizzers stads admiss al servetsch civil. Els han pudì declarar a moda vardavla davant la cumissiun d'admissiun al servetsch civil ch'els n'èn betg abels da far servetsch militar per motivs da conscienza. L'*Organ executiv dal servetsch civil* examinescha las dumondas ed organisescha las audiziuns en set centers regiunals. El renconuscha instituziuns che offran la pussaivladad da prestar servetsch civil e cussegia las personas ed ils manaschis pertutgads.

Secretariat da stadi per l'economia Seco

www.seco.admin.ch

Directur:	Plazzas:	Entradas:	12 638 600.-
Jean-Daniel Gerber	416	Expensas:	942 626 800.-

Il Seco è il center da competenza da la Confederaziun per tut las dumondas centralas da la politica economica. Sia finamira è da garantir in svilup economic duravel. Perquai procura el per las cundiziuns da basa normativas e politic-economicas necessarias.

Ils patrons sco era ils lavurants duain pudair profitar d'ina politica orientada a la creschientscha, da l'eliminaziun da barrieras commercialas e d'ina reduziun dals pretschs auts en Svizra. Entaifer la politica interna è il Seco il post da colliaziun tranter las interpresas, ils partenaris socials e la politica. El sustegna il svilup regional e structural equilibrà da l'economia e garantescha la protecziun dals lavurants. Cun sia politica dal martgà da lavur gida il Seco a cumbatter la dischoccupaziun ed uschia a mantegnair la pasch sociala. Il Seco s'engascha per ch'ìls bains, ils servetschs e las investiziuns svizras chattian access a tut ils martgads. Entaifer la politica exteriura collavura il Seco activamain per stabilir reglas effizientas, gistas e transparentas per l'economia mundiala. Las relaziuns da la Svizra cun l'UE e l'Associaziun

europica da commerzi liber vegnan coordinadas dal Biro d'integrazion, in uffizi cuminaivel dal DFAE e dal DFE.

Il Seco gida era ils pajais dal sid e da l'ost a sa sviluppar e s'integrar a moda duravla en l'economia mundiala ed a reducir las disparitads socialas ed economicas en l'UE extendida.

Il Servetsch d'accreditaziun svizzer sutmess al Seco è responsabel per l'accreditaziun da posts da controlla privats e publics ch'evalueschan la conformitad tenor criteris internaziunals.

Uffizi federal da furmaziun professionala e da tecnologia UFFT

www.bbt.admin.ch

Directura:	Plazzas:	Entradas:	2 300 000.-
Ursula Renold	135	Expensas:	1 157 163 200.-

La furmaziun, la perscrutaziun e l'innovaziun èn essenzialas per il svilup economic e social da noss pajais. L'UFFT s'occupa da tut ils trais secturs: el è il center da competenza da la Confederaziun en dumondas da la furmaziun professionala, da las scolas autas professionalas e da la promoziun da l'innovaziun. Cun quai gida l'UFFT a scolar forzas da lavur qualifitgadas ed a render attractiva la Svizra sco piazza economica. Ensemen cun ils chantuns e las federaziuns professionalas s'engascha l'UFFT per ina furmaziun d'alta qualitat. El coordinescha las scolas autas professionalas che na scoleschan betg mo personas da cader, mabain s'engaschan era per la perscrutaziun applitgada e per il svilup. La funcziun da colliaziun tranter la scienza e la societad surpiglia l'Agentura per la promoziun da l'innovaziun CTI. Ella sustegna projects da perscrutaziun, il transfer da savida e da tecnologia tranter las scolas autas e las interpresas e gida personas innovativas a fundar novas firmas.

Uffizi federal d'agricultura UFAG

www.blw.admin.ch

Directur:	Plazzas:	Entradas:	205 048 300.-
Manfred Bötsch	958	Expensas:	3 717 135 444.-

La Svizra ha 1 065 118 hectaras terren d'agricultura, en las stallas vivan 1 560 000 chaus biestga; 188 024 personas lavuran actualmain en il sector da l'agricultura. La Confederaziun sustegna l'agricultura cun radund 3,4 milliardas francs l'onn. L'UFAG procura che las puras ed ils purs produceschian a moda duravla ed orientada al martgà vivondas d'alta qualitat. El s'engascha per in'agricultura multifunziunala che contribuescha al provediment da la populaziun, al mantegniment da las basas da vita naturalas ed a la decentralisaziun dals abitadis. El sto chattar ina soluziun socialmain raschunavla, considerond las pretensiuns da la politica interna e quellas da la politica exteriura. L'UFAG s'occupa dal svilup dal spazi rural e promova la perscrutaziun en il sector da l'agricultura.

Scheffa dal departament:
Doris Leuthard

Chasa federala ost, 3003 Berna
031 322 20 07
Responsabls per l'infurmaziun: Christophe Hans,
Evelyn Kobelt, Simone Hug
www.evd.admin.ch

Uffizi federal veterinar UFV

www.bvet.admin.ch

Directur: Hans Wyss	Plazzas: 153	Entradas: 4 633 100.-	Expensas: 66 671 879.-
-------------------------------	------------------------	---------------------------------	----------------------------------

In turist vegn arrestà cun 200 kg charn-schimgia a l'eroport, in auter emprova d'importar senza lubientscha souvenirs fatgs da cuirass da tartarugas. La malsogna da la lieunga blava è sa derasada en Svizra e necessitescha ina campagna da vaccinaziun tar arments, nursas e chauras. Ils protecturs dals animals pretendan leschas pli severas per la tegnida d'animals ed ils circuls agriculs sa dostan. La pressa da sensaziun pretenda «mesiras pli efficacias cunter ils chauns da cumbat», entant che blers possessurs da chauns sa lamentan ch'els vegnian schicanads da persunas che odieschan chauns, malgrà ch'els sa cumportian correctamain.

Tut questas situaziuns han insatge communabel: ellas tangheschan l'UFV. Las collavuraturas ed ils collavuratur da quel s'occupan di per di da la sanadad e da la protecziun dals animals, sco era da la segirezza da las victualias e fan controllas als cunfins per garantir il mantegniment da las spezias e per segirar la collavuraziun internaziunala en quests secturs. Numerus da quests temas èn colliads cun emeziuns – e quai è fitg positiv, damai ch'in uffizi federal lavura per umans plain patratgs e sentiments.

Uffizi federal per il provediment economic dal pajais UFPE

www.bwl.admin.ch

Delegada: Gisèle Girgis-Musy	Plazzas: 30	Entradas: 85 000.-	Expensas: 8 151 600.-
--	-----------------------	------------------------------	---------------------------------

Nus retirain da l'exteriur praticamain 100 pertschient da las materias primas, 80 pertschient da l'energia, radund in terz da las victualias ed ina gronda part dals medicaments impurtants. En collavuraziun cun l'economia privata procura l'UFPE che la populaziun svizra disponia en temps da crisa d'ina quantadad sufizienta da bains e da servetschs essenzials per survivor.

Il provediment da victualias, da purtaders d'energia e da medicaments vegn garantì tras imports, magasins obligatorics e l'exploitaziun da products naziunals. Ultra da quai segirescha il provediment economic dal pajais las capacitads da transport, ils products industrials sensibels e las infrastructures da la tecnologia d'infurmaziun. En pli prepara l'UFPE las mesiras per ina distribuziun eguala da bains stgars.

Uffizi federal d'abitaziuns UFAB

www.bwo.admin.ch

Directur: Peter Gurtner	Plazzas: 47	Entradas: 22 244 000.-	Expensas: 127 806 900.-
-----------------------------------	-----------------------	----------------------------------	-----------------------------------

En nossas regiuns na pon ins betg survivor senza albiert - abitar è damai in basegn fundamental. Ma l'abitaziun è era in bain economic impurtant. Mintg'onn vegnan investids var 24 milliardas francs per la construcziun d'abitaziuns. Per las chasadas èn ils custs d'abitar il pli grond post d'expensas. Las locatarias ed ils locataris pagan per il fit-chasa var 25 milliardas francs l'onn e circa 18 milliardas francs sbursan ils proprietaris da chasas sco tschains ipotecars als creditaders.

L'UFAB s'engascha, ensemen cun ils purtaders da construcziun, ch'i vegnia fabritgà avunda abitaziuns per pretschs moderads e pajabels e ch'els novs basegns vegnian resguardads. L'inveteraziun da la societad, novas furmas da famiglia e da tegnairchasa, sco era novas furmas da viver e da lavurar influenzeschan era la moda d'abitar. L'UFAB ha ina posiziun intermediara tranter ils locataris ed ils locatur ed emprova d'accordar ils differents interess en il dretg da locaziun.

Surveglianza dals pretschs

www.preisueberwacher.admin.ch

Survegliader dals pretschs: Stefan Meierhans	Plazzas: 14	Entradas: -	Expensas: 2 100 000.-
--	-----------------------	-----------------------	---------------------------------

Pli baud gievi per il pretsch d'in café, oz vai per exempel per las tariffas dals medis e dals ospitals, ils pretschs dals medicaments, dal current electric, dal gas e da l'aua e per las taxas da rument u las tariffas postalas: la Surveglianza dals pretschs protegias las consumentas ed ils consuments da pretschs excessivs. Ella observa il svilup dals pretschs ed impedescha u revochescha augments nunlubids e pretschs che n'èn betg sa sviluppad en la concurrenza libra.

Cumissiu da concurrenza CumCo

www.weko.ch

Directur: Rafael Corazza	Plazzas: 47	Entradas: 282 000.-	Expensas: 11 432 800.-
------------------------------------	-----------------------	-------------------------------	----------------------------------

Mintgatant èn medicaments pli chars en Svizra che a l'exteriur, che interpresas cun ina posiziun dominante mettan sut pressiu lur furnitur e che firmas fusiuneschan. Tals eveniments pon avair consequenzas negativas per las consumentas ed ils consuments, sco era per autras interpresas. La CumCo examinescha quests process, scumonda cartels nunlubids ed intervegn cunter las restricziuns da la concurrenza libra. Ella s'engascha surtut per garantir in access liber al martgà a las interpresas en Svizra e per in'avertura dals cunfins envers l'exteriur.

Institut federal da scola auta per la furmaziun professiunala IFFP

www.ehb-schweiz.ch

Directura: Dalia Schipper	Plazzas: 180	Entradas: -	Expensas: 320 088 400.-
-------------------------------------	------------------------	-----------------------	-----------------------------------

L'IFFP è il center da cumpetenza da la Confederaziun per la scolaziun ed il perfecziunament da persunas responsablas per la furmaziun professiunala, e fa perscrutaziuns ed evaluaziuns en las pli differentas domenas da la furmaziun professiunala.

A Losanna, Lugano, Zollikofen e Turitg retschaivan mintg'onn var 600 scolastas e scolasts da furmaziun professiunala in diplom u in certificat, 6000 expertas ed experts d'examen vegnan scolads annualmain a l'IFFP. Mintg'onn vegnan realisads radund 40 accumpagnaments da novas directivas da furmaziun e passa 20 projects da perscrutaziun.

Departament federal per
ambient, traffic, energia e
communicaziun DATEC

Exact 1140 liters per secunda

Tanta aua maina il Riale di Pincascia in bel di da zercladur curt avant ch'el sbucca en la Verzasca; quai è bunamain la mesadad da sia quantitat da deflussiun usitada.

La media n'è però savens betg uschè represchentativa: magari è l'aua mo in fil d'aua miserabelet ed auters dis fa in ferm urizi crescer el ad in flum furibund.

Per in aual alpin n'èsi nagut extraordinari, sche sia quantitat d'aua divergescha per ses settschienttupel. Gist per quest motiv è uschè impurtanta la lavur da l'inschigner Andrea Crose da la partiziun idrologica da l'Uffizi federal d'ambient.

Sis giadas ad onn mesira el en la vischinanza da Lavertezzo il level da l'aua e la quantitat da deflussiun dal Riale e bulla uschia la staziun da mesiraziun automatica. Quella trasmetta cuntinuadamain las valurs ad ina banca da datas centrala che rimna era las indicaziuns da las var 260 ulteriuras staziuns da la Svizra.

La survista da tut las datas permetta da reagir a moda sper ta en situaziuns extremas e da planisar a temp ovras da protecziun adattadas. En noss pajais sa mida il level da l'aua da flums e da lais tut tenor l'aura e la stagiun fitg ferm e savens era fitg spert.

Perquai ch'ils nivels da plievgia s'accumuleschan bleras giadas dis a la lunga en las Alps, è la quantitat da precipitaziuns en Svizra quasi duas giadas uschè gronda sco en la media europeica in tras l'auter munta ella a 1429 liters per meter quadrat ed onn.

La rait da mesiraziun naziunala cun sias datas dal level da l'aua furma la basa per las predicziuns da deflussiun che pro lungheschan a moda considerabla il temp per instradar las mesiras da protecziun en cas d'aua gronda.

Andrea Crose è ina da las var 1900 personas employadas en il Departament federal per ambient, traffic, energia e communicaziun DATEC. El fa ina lavur che mo paucs enconuschan, ma che serva a fitg blers, en in tshert senn schizunt a nus tuts.

Departament federal per ambient, traffic, energia e communicaziun DATEC

Secretariat general

www.uvek.admin.ch

Secretari general:	Plazzas:	Entradas:	125 000.-
Hans Werder	75	Expensas:	68 349 600.-

Ils uffizis federalis dal DATEC sa chattan ad Ittigen ed a Bienna. Ils directurs dals uffizis s'inscuntran dentant pliras giadas ad onn en il Secretariat general (SG) a Berna per rapportar davart lur lavur. I succeda numadamain savens che plirs uffizis cun interess differents èn involvids en las medemas fatschentas. Quests inscunTERS permettan da discutir sur da quels sin il pli aut stgalim.

Il SG è il post da stab dal schef dal departament. El planischa e coordinescha tut las activitads dal DATEC. Ultra da quai surpiglia el la rolla da proprietari visavi a La Posta, las VFF, la Swisscom e Skyguide, e surveglia la realisaziun da las finamiras strategicas fixadas dal Cussegl federal.

Al DATEC èn sutmess l'Autoritad independenta da recurs davart radio e televisiun, il Servetsch d'inquisiziun per accidents en il traffic public, il Servetsch per l'examinaziun d'accidents d'aviuns e l'Autoritad da regulaziun postale.

Uffizi federal da traffic UFT

www.bav.admin.ch

Directur:	Plazzas:	Entradas:	6 432 000.-
Max Friedli	248	Expensas:	4 708 774 250.-

En pliras votaziuns ha il pievel decidì repetidamain da transferir il traffic da camiuns pesants tras las Alps da la via sin la viafier. Cun l'avertura dal tunnel da basa dal Lötschberg da la Nova lingia da viafier tras las Alps (NEAT) il zercladur 2007 ha la Svizra cuntanschì in'emprima etappa da questa via. En il fratemp po la capacitad dal tunnel vegnir nizzegiada gia prest a moda maximala. Il tunnel dal Lötschberg ed ils tunnels da basa dal Gottard e dal Generi, ch'èn anc en construcziun, vegnan a furmar la NEAT – la pitga essenziala per transferir il traffic sin la viafier. Quest project dal tschientaner vegn dirigì da l'Uffizi federal da traffic. El exequescha las incumbensas dal Cussegl federal e dal Parlament, surveglia l'observaziun da custs e termins e dat las permissiuns necessarias.

L'UFT è l'uffizi federal per il traffic public. Da l'Intercity als trams e bus, da las pendicularas al bastiment a vapor: la Svizra dispona d'ina rait da traffic spessa ed effizienta. L'UFT procura che quella vegnia modernisada vinavant e che la segirezza dal traffic saja garantida.

Ils proxims pass d'extensiuon èn en preparaziun. La nova lingia diametrala da Turitg è gia en construcziun e las preparativas per la viafier urbana transcunfinala da Geneva e la nova colliaziun da viafier tranter Stabio ed Arcisate en il Tessin èn fitg avanzadas. Il temp da viadi tranter Geneva e Son Gagl duai vegnir scursanì per ina mes'ura fin l'onn 2030 e l'urari dal traffic public duai vegnir cumpletta vinavant. Extensiuns da trajects sistematicas ed in augment da staziuns da cruschada vegnan anc ad optimar las colliaziuns per blers utilisaders dal traffic public.

Uffizi federal d'aviatica civila UFAC

www.aviation.admin.ch

Directur a.i.:	Plazzas:	Entradas:	10 155 000.-
Matthias Suhr	237	Expensas:	107 024 646.-

Safety first – la segirezza è il pli impurtant da tut: quest princip ha prioritad en l'UFAC. In sistem da certificaziuns e d'inspeziuns garantescha in standard d'auta qualitat cumpareglia cun la media europeica. La basa da l'activitad da surveglianza è il Safety Management System che duai identifitgar e minimar las ristgas.

Per augmentar vinavant la segirezza vala en l'aviatica civila svizra il princip da l'annunzia nunchastiabla. Quel permetta als pilots, als controlladers dal traffic aviatic, als mecanists ed als employiads dals servetschs d'assistenza sin terra d'annunziar sbagls senza vegnir chastiads da l'UFAC. Quest princip na metta damai betg las sancziuns en il center, mabain las conclusiuns ch'ins po trair suenter tals incidents che periclitescan la segirezza. L'UFAC fa lavur da pionier cun questa moda da proceder: la Svizra è in da paucs pajais europeics cun in tal sistem.

Uffizi federal d'energia UFE

www.bfe.admin.ch

Directur:	Plazzas:	Entradas:	14 041 700.-
Walter Steinmann	227	Expensas:	207 861 700.-

Meglierar l'effizienz energetica, promover las energias regenerablas e remplazzar las grondas centralas electricas existentas tras novas e rinforzar la collavuraziun internaziunala: quai èn las quatter pitgas da la politica d'energia dal Cussegl federal.

L'UFE ha l'incumbensa da concretisar quests principis e d'elavurar las cundiziuns da basa che duain garantir era en l'avegnir in provediment d'energia suffizient, segir ed ecologic.

La politica d'energia svizra sa basa sin las «Perspectivas energeticas 2035» da l'UFE. Quellas demussan a maun da scenaris ch'il provediment d'electricitad, da combustibels e da carburants po vegnir segirà a lunga vista mo cun prescripziuns, metodas e programs da promoziun novs ed effizients. Ina part da questas mesiras ha l'UFE fixà a moda concreta en uschenumnads plans d'acziun. La finamira da quels è da sbassar marcantamain il consum d'energia en Svizra fin l'onn 2020, da meglierar l'effizienz energetica d'apparats e da motors e d'augmentar fermamain la quota da las energias regenerablas.

L'inspecturat federal da la segirezza nucleara (IFSN) è l'autoritad da surveglianza da la Confederaziun per la segirezza nucleara e la protecziun dals implants nuclears svizzers. L'IFSN ha cumenzà sia lavur il 2009 sco organisaziun successura da la Divisiun principala per la segirezza d'implants nuclears (DSN). Las incumbensas restan las medemas. Ma entant che la DSN era integrada en l'Uffizi federal d'energia, è la nova IFSN in'organisaziun independenta ed autonoma.

Schef dal departament:
Moritz Leuenberger

Chasa federala nord, 3003 Berna
031 322 55 11
Responsabel per l'infurmaziun: André Simonazzi*
*a partir dal 1-4-09: Dominique Bugnon
www.uvek.admin.ch

Uffizi federal da vias UVIAS

www.astra.admin.ch

Directur: Rudolf Dieterle	Plazzas: 360	Entradas: 709 638 200.-	Expensas: 3 021 977 000.-
-------------------------------------	------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

Per che tut funcziunia bain sin las vias svizras, sto l'UVIAS schliar ils suandants problems per incumbensa dal Cussegl federal e dal Parlament: Tge trajects da la via naziunala duain vegnir amplifitgads? Tgenins sanads? Tge tunnel sto vegnir adattà a las pli novas normas da segirezza? Co impund'ins il meglier ils meds finansials disponibils?

Las vias svizras duain era esser segiras. L'UVIAS s'engascha perquai intensivamain en il rom da Via sicura, il program d'acziun da la Confederaziun per dapli segirezza en il traffic sin via. La finamira è da reducir a moda massiva il dumber da morts u blessads tras accidents da traffic.

Ina rolla impurtanta giogan dentant era ils umans e lur vehichels che sa movan sin las vias. L'UVIAS fixescha p.ex. las premisas ch'ils manischunzs da camiuns da 40 tonnas ston ademplir per pudair transportar lur chargia a moda segira ed ecologica u adatta las pretaisas tecnicas da la part davant dals autos uschia ch'il privel da blessuras per peduns u ciclists sa reducescha.

La finala èsi era necessari da coordinar a moda intelligente il traffic sin la rait da vias. Perquai elavura l'UVIAS in sistem da gestiun dal traffic. Davent da la centrala da gestiun ad Emmen intervegnan las autoritads en il traffic sin la rait da vias naziunalas, per che l'offerta da vias existenta vegnia utilisada a moda effizienta e duraivla.

Uffizi federal da comunicaziun UFCOM

www.bakom.admin.ch

Directur: Martin Dumermuth	Plazzas: 255	Entradas: 45 885 100.-	Expensas: 91 018 500.-
--------------------------------------	------------------------	----------------------------------	----------------------------------

Sin il martgà svizzer da la telecomunicaziun regia ina ferma concorrenza. Ils clients e las clientas svizras profitan da questa situaziun. Ils pretschs per telefonar sa sbassan ed ils servetschs offerts daventan adina pli variads. L'UFCOM metta las directivas en il martgà da la telecomunicaziun per garantir pretschs favoravels ed ina buna qualitat tecnica a tut quellas e quels che telefonan e navigheschan en l'internet.

Questa concorrenza po dentant era avair consequenzas negativas per singulas persunas. Novs clients vegnan contactads a moda aggressiva, cloms sin ils numers 0900 pon manar ad auts quints da telefon, ils giuvenils fan daivets senza la savida da lur geniturs cun chars abunaments da tuns da scalin. Qua ha l'UFCOM dà cuntrappais: il post da mediaziun per dumondas da la telecomunicaziun duai gidar a reglar dispitas tranter ils purchiders e las consumentas ed ils consuments senza charas proceduras avant dretgira.

L'UFCOM è ultra da quai era responsabel per l'attribuziun da las frequenzas a las staziuns da radio e da televisiun. El controlla ch'ils singuls programs na violeschian betg las disposiziuns. A partir dal 2008 survegnan las televisiuns ed ils radios privats ina pli gronda part da las entradas da taxas. L'UFCOM procura che quests daners vegnian repartids a moda gista tranter tut las regions da la Svizra.

Uffizi federal d'ambient UFAM

www.umwelt-schweiz.ch

Directur: Bruno Oberle	Plazzas: 385	Entradas: 29 000 000.-	Expensas: 797 687 200.-
----------------------------------	------------------------	----------------------------------	-----------------------------------

Viver en segirezza ed en buna sanadad: quai vulain nus tuts. Nus vulain era admirar la bellezza da las cuntradas variadas ed avair plaschair dals animals e da las plantas. E sa chapescha vulain nus era in'economia solida, per che nus possian manar ina vita confortabla.

Ma tge ha quai da far cun la politica da l'ambient? Fitg bler. Surtut en in pajais alpin sco la Svizra è la segirezza colliada stretgamain cun la natira, sche nus pensain mo a las inundaziuns, a las bovas ed a las lavinas. L'UFAM gida ils chantuns, las vischnancas e la populaziun a sa proteger ad uras – saja quai cun gauds da protecciun u cun chartas che inditgeschan las zonas da privels pussaivels.

Era la sanadad ha da far bler cun l'ambient: cun pli pauca pulvra fina u ozon en l'aria pon ins respirar meglier. E cun pli pauca canera sa sent'ins pli bain. Cuntradas variadas ed intactas n'èn betg mo bellas, ellas èn era impurtantas per il turissem. L'UFAM contribuescha damai era ad in'economia sauna cun garantir in'utilisaziun duraivla da las cuntradas ed auas, dal terren, da l'aria e dals gauds.

Uffizi federal da svilup dal territori ARE

www.aren.admin.ch

Directur a.i.: Christian Küng	Plazzas: 61	Entradas: 20 100.-	Expensas: 17 083 800.-
---	-----------------------	------------------------------	----------------------------------

Mintga secunda vegn surbajegià en Svizra in meter quadrat terren. D'ina vart s'augmenta la mobilitad dals umans: quai dovra dapli spazi per vias e binaris. Da l'autra vart s'augmenta era il basegn da spazi d'abitare – la populaziun crescha mintg'onn en la grondezza d'ina citad mesauna. Adina dapli spazi da recreaziun va a perder, malgrà che la Constituziun federala oblighescha «d'utilisar il terren a moda funcziunala e spargnusa».

L'ARE evaluescha ils interess multifars per il terren stgars. Ina basa per la planificaziun dal territori furma il «Project territorial Svizra». El furma, ensem cun la lescha davart la planificaziun dal territori, il fundament per il svilup futur dals abitadis e dal traffic en noss pajais.

In svilup duraivel che armonisescha ils interess ecologics, economic e socials è francà sco finamira naziunala en la Constituziun federala. L'ARE coordinescha questas activitads e collavura stretgamain cun ils chantuns e las vischnancas. Oz abita in terz da la populaziun svizra en ina vischnanca che s'engascha en in process da duraivladad.

L'ARE sa participescha era al svilup da la politica da traffic. El sa concentrescha surtut sin projects en las aglomeraziuns ch'èn pertutgadas particularmain dal traffic e da la pressiu da l'urbanisaziun.

ILS TRIBUNALS DA LA CONFEDERAZIUN

La giudicativa

La chatscha da zinslas enconuschain nus sco gieu per uffants. Per la giustia è quai ina lavur stentusa e savens da lunga durada: perseguitar ils fastizs – pass per pass – fin a las personas che lavan daners tschufs.

Lavar daners tschufs: uschia numn'ins quai sche daners acquistads cun meds criminals, per exempel cun il traffic da drogas, entran clandesti-

namain en la circulaziun economica legala e sche lur provegnientscha vegn zuppentada.

Savens investeschan ils participads daners en fatschentas cun ina svieuta betg transparenta e pauc controllabla – p.ex. en boutiques e burdels, en il commerzi cun immobiglias ed en il commerzi cun occasiuns, en ustarias e biros da viadi. En in segund pass procuran els che quests daners ve-

gnian transferids vi e nà tantas giadas ch'ins po strusch pli eruir lur origin.

Ramassar ils quints, las quittanzas, ils trasferiments e las retschavidas da banca per pudair demussar in'activitad criminala pretenda bler temp e numerus sforzs. I na sto però betg esser ina lavur inutila. Quai mussa il cas descrit sin pagina 79.

La terza pussanza

Il Tribunal federal, sco dretgira suprema da la Svizra, ed ils tribunals d'emprima istanza da la Confederaziun – il Tribunal penal federal ed il Tribunal administrativ federal – represchentan sin il nivel da las trais pussanzas dal stadi, sper l'Assamblea federala (legislativa) ed il Cussegl federal (executiva), la pussanza giudiziala (giudicativa). Cun lur giurisdicziun contribueschan quels tribunals al svilup dal dretg ed a sia adattaziun a las novas circumstanzas. Encunter las decisiuns dal Tribunal federal ed encunter las decisiuns en davosa istanza dal Tribunal penal federal e dal Tribunal administrativ federal po vegnir recurrì al Tribunal europeic dals dretgs umans a Strasbourg.

Il Tribunal federal garantescha la protecziun giuridica, procura per in'applicaziun unifurma dal dretg federal e sviluppa vinavant il dretg a basa da las novas circumstanzas da vita. Sin plaun naziunal è el responsabel en davosa istanza per praticamain tut ils secturs giuridics:

Fatgs da dretg public

Il Tribunal federal giuditgescha recurs encunter decisiuns e decretos chantunals en chaussas dal dretg public, sco era encunter violaziuns dals dretgs politics (dretg da votar, elecziuns e votaziuns dal pievel). Las duas partiziuns da dretg public decidan davart dispitas en quests secturs.

Fatgs civils

Il Tribunal federal giuditgescha recurs encunter decisiuns en fatgs civils da las dretgiras chantunals (dretg civil, dretg d'obligaziuns, dretg commercial, proprietad intellectuala, etc.). En cas da cuntraversas da dretg patrimonial sto la valor en lita muntar almain a 30 000 francs ubain a 15 000 francs en cas che concernan il dretg da lavur ed il dretg da locaziun. Las duas partiziuns da dretg civil decidan davart dispitas en quests secturs.

Fatgs penals

Il Tribunal federal giuditgescha recurs encunter sentenzias chantunals en chaussas penals u sentenzias dal Tribunal penal federal.

Fatgs da dretg social

Il Tribunal federal – surtut las duas partiziuns da dretg social – giuditgescha davart recurs en fatgs publics encunter decisiuns da las dretgiras chantunals d'assicuranzas.

Recurs constituziunal subsidiar

Sch'ils recurs surmenziunads n'èn betg admissibels, pon violaziuns da dretgs constituziunals vegnir purtadas avant il Tribunal federal cun agid d'in recurs constituziunal subsidiar.

President dal Tribunal federal::

Lorenz Meyer
PPS

Vicepresidenta dal Tribunal federal:

Suzanne Leuzinger-Naef
PSS

I. partiziun da dretg public

Michel Féraud
PLD President

Bertrand Reeb
PLD

Jean Fonjallaz
PSS

Heinz Aemisegger
PCD

Niccolò Raselli
PSS

Ivo Eusebio
PCD

I. partiziun da dretg civil

Kathrin Klett
PSS Presidenta

Vera Rottenberg Liatowitsch
PSS

Christina Kiss-Peter
PLD

Bernard Corboz
PLD

Gilbert Kolly
PCD

Partiziun da dretg penal

Dominique Favre
PSS President

Hans Wiprächtiger
PSS

Hans Mathys
PSS

Roland Max Schneider
PSS

Pierre Ferrari
PLD

I. partiziun da dretg social

Rudolf Ursprung
PSS President

Jean-Maurice Frésard
PSS

Martha Niquille Eberle
PCD

Suzanne Leuzinger-Naef
PSS

Marcel Maillard
PCD

Ils 38 derschaders ed ils 19 derschaders suppleants adempleschan lur incumbensas en ina da las set partiziuns dal Tribunal federal a Losanna ubain a Lucerna.

L'Assamblea federala elegia las derschadras ed ils derschaders dal Tribunal federal tenor criteris linguistics, regiunals e politics; la durada d'uffizi munta a sis onns. 250 emploiads als sustegnan en lur lavur.

II. partiziun da dretg public

Robert Müller
PCD President

Peter Karlen
PPS

Florence Aubry Girardin
PES

Georg Thomas Merkli
PES

Andreas Zünd
PSS

Yves Donzallaz
PPS

II. partiziun da dretg civil

Fabienne Hohl
PLD Presidenta

Lorenz Meyer
PPS

Laura Jacquemoud
PCD

Elisabeth Escher
PCD

Luca Marazzi
PLD

Nicolas von Werdt
PPS

II. partiziun da dretg social

Ulrich Meyer
PSS President

Yves Kernen
PPS

Brigitte Pfiffner Rauber
PES

Aldo Borella
PLD

Hansjörg Seiler
PPS

Dal delict fin a la condemnaziun legalmain valaivla

Il fanadur 2002 è vegnì arrestà l'ambassador svizzer da Luxemburg, perquai ch'el vegniva suspectà d'avair retschet, sut cundiziuns dubiasas, totalmain 2,4 milliuns francs d'ina banda da traffitgants da drogas e d'avair transferi ina part dals daners sur agens contos da banca. La Procura publica federala e la Polizia criminala federala han sinaquai inistradà ina procedura d'inquisiziun giudiziala.

Cunquai ch'è sa rinforzà il suspect ch'el haja commess il delict, ha la Procura publica federala transmess las actas a l'Uffizi federal d'inquisiziun per l'uschenumnada inquisiziun preliminar. Suenten avoir fatg la lavur da scleriment necessaria, ha l'uffizi returnà las actas ensemen cun il rapport final a la Procura publica federala.

Sin fundament dals indizis suffizients encounter l'accusà, ha la Procura publica federala purtà plant al Tribunal penal federal. Suenten avoir retschet l'acta d'accusaziun ha il president da la Chombra penala fixà per l'accusà ed il donnegià in termin d'inoltrar mussaments da cumprova. Alura ha el decidi tge mussaments ch'el veglia acceptar, ha fixà il lieu ed il temp da la tractativa principala ed ha emess ina citaziun.

Ils 9 da matg 2005 ha cumenzà la tractativa principala en la sedia dal Tribunal penal federal a Bellinzona. En consideraziun da la paina pussaivla sa cumponiva il Tribunal da trais derschaders e d'in actuar cun vusch consultativa.

Sin fundament da las actas e dal resultat da la tractativa principala ha il Tribunal accusà l'antierur ambassador ils 6 da zercladur 2005 da la lavada qualifitgada da daners suspectus, da la sfalsificaziun da documents, da l'appropraziun nunlubida e dal donnegiamment dals crediturs. Il Tribunal l'ha percenter acquittà da l'accusaziun d'avair sustegnì u participà ad in'organisaziun criminala.

Encunter questa decisiun ha l'accusà purtà plant al Tribunal federal. Quel ha confermà cumplainmain la sentenza cun excepziun da la sfalsificaziun da documents en trais cas.

Ils 4 d'avrigl 2006 ha il Tribunal penal federal decidi en ina nova sentenza sur dals puncts renviads. Perquai ch'in ulteriur recurs da l'accusà è restà senza success, è entrada en vigur la sentenza dal Tribunal penal federal.

Tribunal federal svizzer
1000 Losanna 14
021 318 91 02
direktion@bger.admin.ch
www.bger.ch

Il Tribunal administrativ federal è la pli giuvna dretgira da la Confederaziun. Ella ha cumenzà sia activitad il 1. da schaner 2007 ed ha sia sedia a Berna ed a Zollikofen. En il decurs da l'onn 2012 vegn ella transferida definitivamain a Son Gagl.

L'incumbensa principala dal Tribunal administrativ federal è da decider en cas da dispitas da dretg public en il sector da cumpetenzza da l'administraziun federala. Quai cumpiglia era ils recurs encunter decisziuns d'istanzas federalas u – excepziunalmain – chantunalas, e plants tractads en emprima istanza che sa basan sin il dretg administrativ federal.

Il Tribunal administrativ federal giuditgescha sco istanza precedenta dal Tribunal federal, en la plipart dals cas pronunzia el però la sentenza definitiva.

En sia activitad è il Tribunal administrativ federal independent; el è suttamess a la sorveglianza administrativa dal Tribunal federal ed a la sorveglianza suprema da l'Assamblea federala che elegia sias derschadras e ses derschaders per ina perioda d'uffizi da sis onns.

Organisaziun

Actualmain lavuran 72 derschadras e derschaders e var 260 ulteriuras collavuraturas ed ulteriurs collavuratur al Tribunal administrativ federal.

Il Tribunal sa cumpona da tschintg partiziuns, che cumpiglian mintgina duas chombras, e dal secretariat general. Las partiziuns èn responsablas per las proceduras da recurs e da plant tenor la suandanta repartiziun tematica:

- La *I. partiziun* sa fatschenta tranter auter cun las proceduras da recurs en ils secturs da l'ambient, dal traffic, da l'energia e da las taglias.
- La *II. partiziun* sa concentrescha sin ils recurs en connex cun la furmaziun, la concorrenza e l'economia.
- La *III. partiziun* s'occupa surtut dals recurs areguard il dretg d'esters, las assicuranzas socialas e la sanadad.
- La *IV. e V. partiziun* tractan sulettamain ils cas che concernan il dretg d'asil (la concessiun dal status da fugitiv e l'expulsiun).

En la plipart dals cas po vegnir recurrì encunter las decisziuns dal Tribunal administrativ federal al Tribunal federal; sias decisziuns èn però definitivadas en singuls secturs; sco p.ex.: en il dretg d'asil:

Tribunal administrativ federal
Schwarztorstrasse 59, Chascha postala, 3000 Berna 14
058 705 26 26
www.bvger.ch

Il Tribunal penal federal è la dretgira penala generala da la Confederaziun cun sedia a Bellinzona. Ella giuditgescha sco preistanza dal Tribunal federal.

Il Tribunal penal federal è independent en sia activitad giudiziala; el è suttamess a la sorveglianza administrativa dal Tribunal federal ed a la sorveglianza suprema da l'Assamblea federala che ha elegì ils actualmain 15 derschaders e derschadras per ina perioda d'uffizi da sis onns. Var 35 collavuraturas e collavuratur als sustegnan en lur lavor.

Per ademplir sias incumbensas sa cumpona il Tribunal penal federal d'ina Chombra penala e da duas Chombras da recurs.

Chombra penala

La Chombra penala giuditgescha en emprima istanza ils fatgs penals suttamess a la giurisdicziun federala. Quai èn per exempel crims e delicts encunter ils interess da la Confederaziun, il diever nunlub da material explosiv, sco era cas da criminalitad economica, criminalitad organisada e da lavada da daners suspectus che surpassan ils cunfins chantunals u naziunals. Latiers vegnan las cumpetenzas che resultan da la lescha d'aviazion, da la lescha davart l'energia nucleara u da la lescha davart ils implants da transport en conducts.

I. e II. Chombra da recurs

La *I. Chombra da recurs* s'occupa da recurs encunter acts uffizials ed omisiuns da la Procura publica federala u da l'Uffizi federal d'inquisiziun. Ultra da quai decida ella davart las mesiras repressivas en proceduras penals da la Confederaziun e davart prolungaziuns d'arrests, e giuditgescha en cas da conflicts da cumpetenzza tranter las autoritads penals chantunalas, u tranter las autoritads da la persecuziun penala da la Confederaziun e quellas dals chantuns. Il president da la Chombra da recurs po decider davart controllas da telefon ed inquisiziuns zuppadas.

La *II. Chombra da recurs* giuditgescha davart recurs en fatgs internaziunals d'assistenza giudiziala – damai davart recurs che concernan l'extradiziun da persunas persequitadas u condannadas penalmain, l'assistenza giudiziala en proceduras penals estras, sco era davart l'execuziun da sentenzias penals estras.

Encunter las decisziuns da la Chombra penala e – sut tschertas circumstanzas – era encunter quellas da la I. e II. Chombra da recurs po vegnir recurrì al Tribunal federal entaifer trenta dis. Da princip vegnan las decisziuns da tut las trais Chombras publicadas sin la pagina web dal Tribunal.

Tribunal penal federal
Chascha postala 2720, 6501 Bellinzona
091 822 62 62
www.bstger.ch

Texts e redacziun

Servetschs d'infurmaziun da la Chanzlia federala, departaments e
Servetschs dal Parlament;
Jeanmaire & Michel AG

Concept, preschentaziun, cumposiziun

Jeanmaire & Michel AG, www.agentur.ch

Fotos

Jürg Waldmeier, Turitg

Foto dal Cussegl federal paginas 40–42: Michael Stahl, Berna

Fotos dals parlamentarists: Senn & Stahl, Berna

Grafica davart las partidas pagina 21: Michael Hermann, Institut geografic da
l'universitad da Turitg

Fin da redacziun

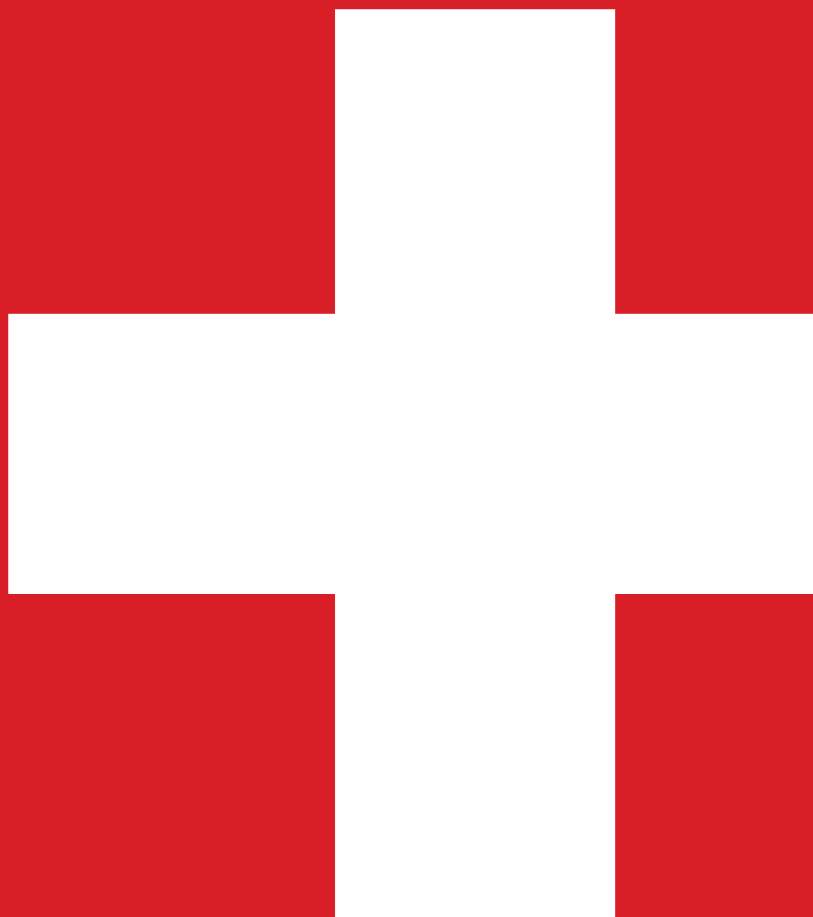
31 da december 2008

Questa publicaziun survegn ins era en tudestg, franzos, talian ed englais;
ella po vegnir retratga gratuitamain cun trametter l'adressa sin ina etichetta
da tatgar a: UFEL, Distribuziun publicaziuns, 3003 Berna u sut
www.bundespublikationen.admin.ch

Nr. d'art. 104.617.r

31avla ediziun, 2009

Cumplettai noss team.

Gidai a concepir l'avegnir da la Svizra.
L'administraziun federala As porscha incumbensas
en in context naziunal ed internaziunal.

Vegni a savair dapli davart las schanzas da far carriera,
davart las plazzas d'emprendissadi e davart ils practicums.

www.stelle.admin.ch